

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ДНІПРОВСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ
АГРАРНО-ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
НАВЧАЛЬНО-НАУКОВИЙ ІНСТИТУТ ЕКОНОМІКИ**

ЗБІРНИК ТЕЗ

**ХІ Міжнародної
науково-практичної інтернет-конференції
„ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ СТАЛОГО РОЗВИТКУ АГРАРНОГО СЕКТОРУ
ЕКОНОМІКИ: ПРОБЛЕМИ, ПРІОРИТЕТИ, ПЕРСПЕКТИВИ”
1 том
29-30 жовтня 2020 року**

м. Дніпро

УДК 338.43

ББК 65.9 (4Укр) 32

Організатор конференції:

Навчально-науковий інститут економіки Дніпровського державного аграрно-економічного університету

Збірник містить матеріали за такими тематичними напрямками:

- «Інформаційні системи і технології в аграрному секторі»;
- «Управління фінансово-економічно безпекою»;
- «Облік, аудит та аналіз в аграрному секторі»;
- «Особливості фінансового забезпечення аграрного виробництва»;
- «Інноваційні методи і технології в педагогічному процесі аграрних навчальних закладів»;
- «Культура професійного спілкування як складова професійної підготовки фахівців-аграріїв».

Учасники конференції:

- Белорусская государственная сельскохозяйственная академия;
- Белорусская государственная сельскохозяйственная академия;
- Государственный аграрный университет Молдовы;
- Дніпровський державний аграрно-економічний університет;
- Дніпровський національний університет імені Олеся Гончара;
- Дніпропетровський державний університет внутрішніх справ;
- Міжрегіональна академія управління персоналом, Київ, Україна;
- Международная Академия социально-экономических наук, Тбилиси, Грузия;
- Полтавська державна аграрна академія;
- Тбилисский государственный университет имени Иванэ Джавахишвили;
- Технологічний коледж, ДДАЕУ, Дніпро, Україна;
- Університет митної справи та фінансів, Дніпро, Україна;
- Херсонський державний аграрний університет.

Забезпечення сталого розвитку аграрного сектору економіки: проблеми, пріоритети, перспективи : матеріали XI Міжнародної науково-практичної інтернет-конференції 29-30 жовтня 2020 р. : В 2 т. – Том 1. – Дніпро : Видавничо-поліграфічний центр «Гарант СВ», 2020. – 139 с.

*Матеріали подано в авторській редакції.
Висловлені у виданні думки належать виключно авторам.*

ІНФОРМАЦІЙНІ СИСТЕМИ І ТЕХНОЛОГІЇ В АГРАРНОМУ СЕКТОРІ

ECONOMETRIC MODELS OF DYNAMICS IN UKRAINIAN FAMILY FARMING

*N.K. Vasylieva, Doctor in Economics, Professor,
Dnipro State Agrarian and Economic University*

According to the FAO global data, there are over 500 million family farms where family workers provide at least a half of the regular labor force. Similarly, this model of agricultural activity is also prevailing in the EU. As of 2019, such segment of Ukrainian agriculture is presented by 4.5 million commercial farming households. They cultivate 30.5% of Ukrainian agricultural land and keep 56.3% of all livestock units in the national animal husbandry.

The conducted research explored trends and stability in crop and animal production typical of Ukrainian agriculture. Namely, the study analyzed dynamics for

- wheat, maize, sunflower, vegetables, potato, fruit and berries in crop husbandry;

- beef, pork, broilers, milk, eggs, and honey in animal industry.

The applied mathematical tools included simple pair regressions necessary for explaining absolute and relative tendencies in producing the listed products. Stability and volatility in production dynamics of Ukrainian family farms were measured by mean absolute deviations. The initial data for the author’s calculations on the problem in question were obtained from open sources of the State statistics service of Ukraine and covered a time frame for the last 20 years.

The computed econometric findings were as follows. The specified annual increase in crop production ranged between 45.2 thousand tons for fruit and berries and 281.5 thousand tons for potato. The least explained harvest changes of 70.6% appeared to be for wheat. Meanwhile, the largest explained harvest changes of 90.2% were found for sunflower. For the last decade compared to the previous 10 years maize crops became more stable by 48.9%. But harvests of vegetables demonstrated larger volatility by 57.3%.

Despite the absolute growth in the crop industry, the relative agricultural contributions of Ukrainian family farms declined annually for all crops except for wheat. These conclusions were confirmed by the F-test with significance of 5%. In particular, the specified drops per annum amounted to 0.1 percentage point for potato and 1.8 percentage point for maize. Nevertheless, it is an optimistic signal of production progress in Ukrainian agricultural enterprises.

Unfortunately, the results in Ukrainian animal husbandry are less promising. The built regressions showed the annual growth in production of broilers, eggs, and honey by 1.1 thousand tons, 59.2 million pieces, and 561.8 tons. On the contrary, outputs of beef, pork, and milk in Ukrainian commercial farming households decreased by 13.4, 7.5 and 253.1 thousand tons per annum.

In spite of the rise in producing broilers and eggs, relative contributions of commercial farming households fell by 2.3 and 0.8 percentage point per annum.

Besides, a positive relative annual dynamic in beef production of Ukrainian family farms accompanied a decline in outcomes of the national agricultural enterprises. It is a strong warning sign for the long-term viability of Ukrainian beef production.

Overall, family farms in Ukraine are focused on food self-sufficiency and commodity agricultural production. They provide incomes for more than 13 million people in rural regions in Ukraine and foster national food security by producing 85.6% of vegetables, 98.1% of potato, 78.4% of fruit and berries, 72.6% of milk, 75.6% of beef, 98.8% of honey, as well as half of pork and eggs. The identified econometric dynamics set clear aims for further development of Ukrainian commercial farming households. It is urgent for enforcing the national animal husbandry, attracting young generation to family farming and providing prosperity in Ukrainian rural territories.

ІНФОРМАЦІЙНІ СИСТЕМИ І ТЕХНОЛОГІЇ В АГРАРНОМУ СЕКТОРІ

*В. Млиновський, студент ЕК – 17
Дніпровський державний аграрно-економічний університет*

На початку ХХІ століття, коли визначити об'єми існуючої інформації і контролювати усі інформаційні потоки неможливо, людство, або принаймні його частина, вже не може обійтися без інформаційних технологій, які зайняли своє місце практично в усіх сферах життя людини.

Під поняттям «інформаційні технології» розуміють сукупність засобів і методів інформаційних процесів, зокрема отримання, обробки, зберігання, передачі інформації з використанням технічних і програмних засобів.

Очевидним також є те, що застосування інформаційних технологій підвищує продуктивність й ефективність управлінської праці, дозволяючи повному вирішувати багато завдань. Наприклад, електронна техніка й інформаційні технології дозволяють зберігати величезну кількість даних (які людина просто не може запам'ятати), аналізувати їх і на основі результату пропонувати найбільш ефективні рішення певних задач.

У наш час сільське господарство потребує оптимізації виробництва з метою одержання максимального прибутку, раціонального використання ресурсів, у тому числі природних, захисту навколишнього середовища. Воно набуває нових особливостей. Звичайне сільське господарство перетворюється на “точне сільське господарство”, яке передбачає ефективне та раціональне керування процесами росту рослин відповідно до їх потреб у поживних речовинах й умовах зростання.[1]

Врожайність сільськогосподарської культури на різних ділянках одного й того ж поля не буває однаковою. На показники врожайності впливають такі фактори, як: якість ґрунту (родючість, кислотність); дози й види добрив; топографія місцевості; наявність лісосмуг; технологія посіву, догляду за сільськогосподарською культурою, збирання врожаю; якість насіння; хвороби, шкідники сільськогосподарських рослин; погодні умови і т.п.

Порівнюючи ті чи інші характеристики полів з картами врожайності, фахівці господарства можуть виявляти причини нерівномірної врожайності

сільськогосподарської культури на полі (окремі ділянки поля більше продуктивні, ніж 2 інші) і після того вживати необхідних заходів. Але у цьому процесі не останню роль можуть зіграти відповідні сучасні технології та пристрої, зокрема:

Ø приймачі-антени глобальних позиційних систем (GPS - ГПС або ГЛОНАС), встановлені на будь-якому об'єкті (машині, агрегаті і т.п.). Вони пеленгують сигнали із супутників, що перебувають у зоні прийому інформації. Для точного визначення місцезнаходження об'єкта в просторі й у часі досить одержувати сигнали з 3-4 супутників, що обертаються навколо земної кулі;

Ø географічна інформаційна система (GIS - ГІС) - це програмне забезпечення, що дозволяє обробляти й показувати просторову інформацію, комп'ютеризувати і створювати електронні карти;

Ø датчики для дистанційних вимірів і бортові датчики для приведення в дію різних частин машинного агрегату.

Дистанційні датчики застосовуються для виміру температури й вологості ґрунту, визначення стану рослин (наявність бур'янів, хвороб і шкідників), урожайності посівів та ін. Дія дистанційних датчиків заснована на лазерно-радарних, ультразвукових, електромагнітних установках, на використанні інфрачервоних хвиль, спектрофотометрів, візуальних телекамер, атомних резонаторів і т.д.

Бортові датчики застосовуються для моніторингу врожаю, визначення норми висіву насіння, внесення добрив, отрутохімікатів, води, вапна; місця знаходження й швидкості руху техніки; виміру технічних параметрів руху машин (буксування, тяги та ін.).[2,3]

На сьогодні, знаючи карти врожайності, ґрунтові й інші характеристики полів, використовуючи глобальну позиційну й географічну інформаційну системи, датчики, автоматичні пристрої робочих частин машин, вже є можливість встановити програму руху машинного агрегату (наприклад, з метою поливу) і по заданих програмах вносити на конкретну ділянку поля відповідну кількість води з певними домішками у необхідних пропорціях.

Розвинуті країни світу вже давно зрозуміли, що інформаційні технології можуть приносити неабияку користь сільському господарству. У США, Японії, Китаї й деяких європейських країнах (Німеччина, Велика Британія, Голландія, Данія) “точним сільським господарством” почали займатися у 80-х роках минулого століття. У країнах Східної Європи на роль інформаційних технологій в агросекторі звернули увагу лише з середини 90-х.

Фірма “Массей-Фергюсон” (Massey Ferguson) – перша компанія, що стала робити комбайни із пристроєм для створення й використання карт врожаю. Ці комбайни обладнані глобальними позиційними й географічною інформаційною системами, мають зв'язок із супутниками через приймач-антену, а також устаткування для ведення моніторингу врожайності. Подібне устаткування випускають також компанії “Джон Дір”, “Клас”, “Нью Холланд” та ін.[4]

У жовтні 2005 р. у Китаї пройшла Міжнародна конференція з інженерних і технологічних наук, на якій були присутні 2500 учених і фахівців. Особлива увага була приділена інженерним наукам з інформаційних технологій - основі розвитку сільського господарства у всьому світі. На початку цього року у

Хорватії відбувся 35-й Міжнародний симпозіум «Актуальні завдання сільськогосподарської інженерії», на якому одним із ключових питань було обговорення ролі інформаційних систем у «точному сільському господарстві».

Інформаційні технології допомагають не лише збирати гарний врожай щороку, але реалізовувати його дорого та вчасно, а також здійснювати управління господарством в цілому. Так доступність мережі Internet завдяки розвитку комп'ютерних та інших інформаційно-комунікаційних технологій (ІКТ) приваблює все більшу кількість американських фермерів. Згідно із нещодавніми дослідженнями у США, застосування комп'ютерів на фермах з 2000 року зросло на 30%, а використання — на 42%. У 2005 році на 49% ферм Internet використовували як інструмент менеджменту в повсякденній діяльності. Високі темпи розвитку ринку електронної комерції також дають надію на те, що у найближчому майбутньому продукцію сільського господарства можна буде придбати не виходячи з дому чи офісу.

Підсумовуючи варто зазначити, що завдяки широкому використанню сучасних інформаційних технологій вдається досягти кращих результатів в аграрному секторі. Врожаї стають кращими, продукція - якіснішою. Виробники з будь-якої точки планети отримують можливість представити свій товар та продати його за гарною ціною. Тому необхідність фінансування впровадження електронної техніки в агропромисловий комплекс, підготовки кадрів, здатних створювати й застосовувати інформаційні технології в сільському господарстві, є очевидною.

Література:

1. Воскобойников Б.С. и др.Словарь по гибким производственным системам и робототехнике: Англ.,нем.,фр.,нидерл.,рус.:Ок.5600 терминов/Воскобойников Б.С.,Зайчик Б.И.,Палей С.М.-М.:Рус.яз.,1991.-392 с.
2. Автоматизация производственных процессов в сельском хозяйстве: Тез.докл.междунар.науч.-техн.конф.(13-15 марта 1995 г.,г.Углич)/Всерос.НИИ механизации сел.хоз-ва,Моск.гос.агротехн.ун-т.-М.,1995.-172 с.
3. Рунов Б. Информационные технологии и ведение “точного сельского хозяйства”// Аграрная реформа. Экономика и право -2002.№2.-С.25-27
4. Рунов Б.А.Американские фермеры и ЭВМ // Техника и оборудование для села.- 1997.-№ 6.-С.46-47.

ПЕРСПЕКТИВИ ВИКОРИСТАННЯ ІНФОРМАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ У ПІДТРИМЦІ СТАЛОГО РОЗВИТКУ ТВАРИННИЦТВА

С. Мороз, к.е.н., доцент

М. Громова, ст. гр. ВМ-2-19

Дніпровський державний аграрно-економічний університет

Інформаційні технології у даний час дуже широко запроваджуються у всі сфери економічного й суспільного життя як у світі, так і в Україні. Карантинні обмеження суттєво вплинули на перенесення бізнесових процесів й комунікацій у віртуальне середовище, тим самим сприяючи їх розвитку й поширенню. Тваринництво в еколого-технологічному аспекті є перспективним сектором для впровадження інновацій, а інформаційне забезпечення виробництва є одним із провідних чинників для підтримки сталого розвитку,

адже рішення приймаються виключно на основі своєчасної та актуальної інформації.

В умовах глобальної економіки шлях від розробки будь-якої інновації до її впровадження значно скорочується. Це переважним чином відбувається через високий рівень конкуренції та масове поширення інформації у глобальних мережах. Наразі для фахівців тваринницької галузі пропонуються значний спектр інформаційних систем, ресурсів й сервісів. Найбільш перспективними для вітчизняних тваринників, на наш погляд, є декілька напрямів інформатизації.

По-перше, інформаційні мережні ресурси, котрі переважно створюються й підтримуються провідними компаніями світу по постачанню засобів виробництва, торгівельними площадками, державними органами й службами, професійними спілками й ентузіастами-практиками. Сайти компаній та магазинів (наприклад, <https://fenix-agro.com/>, <https://vetmarket.ltd/>, <https://prom.ua/>) доречні при пошуку джерел матеріально-технічного забезпечення. Сайти державних органів публікують актуальну інформацію щодо стандартів, діючих програм підтримки від держави чи міжнародних організацій, аналітику сектору тощо. Слід відзначити й фахові колаборації, як-то ГС «Всеукраїнська Аграрна Рада» (<https://uacouncil.org/>), Асоціація «Свинарі України» (<http://asu.pigua.info/>), Veterinary Information Network (VIN.com), групи в соціальних мережах. Вони створюються задля публікації фахової інформації щодо технологій вирощування, поширення власного досвіду, дистанційного навчання студентів та підвищення кваліфікації фахівців. Тут слід відзначити й сучасні мережні комунікаційні технології, котрі дозволили створювати сервіси з он-лайн консультування, що особливо актуальні для малодосвідчених фахівців, наприклад, при діагностиці стану тварин.

По-друге, застосування автоматизованих систем управління виробничими процесами (годівля, доїння, моніторинг здоров'я). Тут слід відзначити програмні засоби DelPro, DairyComp 305, UNIFORM Global Base та ін. Їх впровадження потребує зваженого централізованого рішення й суттєвих капіталовкладень, тому має сенс при побудові тваринницьких комплексів з високопродуктивним поголів'ям [1].

По-третє, різноманітні мобільні застосунки. Вони створюються у рамках централізованих інформаційних систем для прискорення збору інформації та обміну даними (наприклад, Pocket CowCard у складі DairyComp 305) так як окремі функціональні додатки. Використання останніх є суто індивідуальним та орієнтоване як на фахівців великих агроформувань, так і фермерів й домогосподарств. Окремо відзначимо «Помічник птахівництва - інкубатор та брудер», Gestion porcine та ін.

Література:

1. Мороз С. І. Використання інформаційних систем і технологій в управлінні тваринництвом. Ефективна економіка. 2020. № 5. – URL: <http://www.economy.nauka.com.ua/?op=1&z=7901> (дата звернення: 22.10.2020). DOI: 10.32702/2307-2105-2020.5.79

НЕЙРОННІ МЕРЕЖІ – АНАЛІТИЧНИЙ ІНСТРУМЕНТ СТАЛОГО РОЗВИТКУ АГРОПІДПРИЄМСТВ

С.Нужна, к.е.н., доцент

І.Білоус, студент гр. М2М-2-19

Дніпровський державний аграрно-економічний університет

Сьогодні дуже важливо, щоб управлінські рішення були ефективними, оскільки саме вони дозволяють підприємству отримати максимально можливий прибуток з мінімальними затратами. Механізм прийняття управлінського рішення передбачає: прийом великої кількості інформації, її обробки і в кінцевому результаті прийняття рішення. Однак, невміле використання інформації може спричинити некоректні висновки і великі похибки. Для вирішення такого роду проблем застосовують штучні нейронні мережі, які найкращим чином проявляють себе там, де є велика кількість вхідних даних, між якими існують неявні взаємозв'язки і закономірності, а саме в аграрному секторі економіки.

Нейронні мережі - це розділ технологій штучного інтелекту, в якому для обробки інформації використовуються явища, аналогічні що відбуваються в нейронах живої істоти. Виникнення штучних нейронних мереж стало актуальним аспектом у зв'язку з вивченням процесів, що протікають у мозку людини, а також із можливістю їх спрогнозувати. Основним елементом штучних нейронних мереж є нейрон. Принцип його дії полягає в тому, що вхідні сигнали, які мають відповідні вагові коефіцієнти, складаються та проходять через функцію, генерують результат і в кінцевому результаті отримується вихідний сигнал.

Штучні нейронні мережі широко використовуються при вирішенні різноманітних завдань. Вони активно застосовуються там, де звичайні алгоритмічні рішення виявляються неефективними або зовсім неможливими. В агро-економічних системах застосування штучних нейронних мереж можливо для планування діяльності в країні в цілому, у галузі та по окремих підприємствах, прогнозування завантаження виробничих потужностей, аналіз попиту на нову продукцію, оптимізація товарних і грошових потоків, контроль якості продукції, системи стеження за станом обладнання, проектування і оптимізація мереж зв'язку між підрозділами підприємств тощо.

Для рішення таких завдань існують мережеві пакети, переважно – американські: Brain Maker Pro, Trilogy, NeuroShell II. В наш час використовують багато прикладних засобів реалізації завдання прогнозування на основі апарату нейронних мереж – Microsoft Excel засобами NXL Predictor та застосувавши програму NXL Clusterizer, STATISTICA Neural Networks, Matlab та інші. Однією з найбільш поширених і доступних програм є універсальна система моделювання засобами електронних таблиць. В цій програмі включені функції та засоби, які відповідають тому чи іншому математичному методу. Серед засобів є програма NXL Clusterizer, яка дозволяє здійснювати різноманітні експерименти з нейронними мережами. Для України найбільш актуальними є напрям впровадження нейронних мереж на основі Excel, а саме, в аграрній сфері для прогнозування показників діяльності підприємств АПК.

Можна зазначити такі переваги нейронних мереж як: можливість

оперувати якісною інформацією, представленою у кількісному вигляді, якщо збільшити число вихідних даних, то збільшиться точність прогнозування; одночасно можливо вирішувати кілька завдань прогнозу, використовуючи лише одну побудовану нейронну мережу; багаторазове використання мережі.

Отже, штучні нейронні мережі є одним із міцних аналітичних інструментів, впровадження яких на підприємстві дасть такі результати як: підвищення точності важких розрахунків та передбачень; підвищення точності маркетингових прогнозів; покращення якості продукції; спрощення життя, шляхом зниження кількості механічної роботи та інше.

AGROONLINE – СУЧАСНА ПЛАТФОРМА УПРАВЛІННЯ АГРАРНИМ ПІДПРИЄМСТВОМ

Н. Самарець, к.т.н., доцент

А. Швидкий, студент гр. ФБС(ск.) 1-19

Дніпровський державний аграрно-економічний університет

Україна займає провідні позиції в Європі у рейтингу ефективності використання сільськогосподарських земель за показником землемісткості робочого місця, проте поступається усім країнам-членам ЄС за обсягом виробництва валової продукції на одного зайнятого у сільському господарстві. Для підвищення ефективності агровиробництва створено програму AgroOnline – сервіс для управління аграрним бізнесом. Інноваційна онлайн-платформа служить для комплексної автоматизації управління, включає практично всі напрямки виробництва та дозволяє вирішити різноманітні проблеми на підприємстві.

Керування програмою поділено на чотири складові частини, які охоплюють щорічний цикл господарства: управління активами, бізнес-планування, сезонне управління та після сезонний аналіз. Завдяки інструментам першої групи користувач має вичерпну інформацію про землю, яку обробляє господарство, техніку та інші матеріально-технічні ресурси.

Друга частина програми дозволяє максимально виявити потенціал усіх активів підприємства та спланувати операції з максимальним економічним ефектом. Основою системи є агротехнічні картки, на основі яких планується робити сівоzmіни. Програма обчислить економічну складову цього виробничого процесу та наочно покаже, яким буде результат. Зазвичай, бізнес шукає компроміс між найвищою рентабельністю культур та турботою про ґрунти. Сервіс на основі економічного аналізу дозволяє змодельовати дружні до природи сівоzmіни, які даватимуть максимальний прибуток у довгостроковому періоді.

Після бізнес-планування потрібен контроль виконання запланованого процесу, який здійснює третя частина програми. Не завжди можна розраховувати на очікуваний сценарій розвитку, тому що на культури в полі безперервно впливають різні фактори. Аграріям треба оперативно реагувати і фіксувати все, що відбувається з рослинами, щоб мати змогу вчасно провести обробку та врятувати врожай. Звідси витікає наступна потреба — збір усієї інформації, у тому числі карт вегетації, звітів про роботу техніки та польових звітів, щоб запобігти вимиранню культури, проаналізувати переваги і недоліки використаних технологій, внести зміни в план для покращення продуктивності в наступному сезоні.

Четверта складова програми AgroOnline – комплексний аналіз виконаної роботи за весь сезон. На даному етапі необхідно зробити висновки, що було зроблено правильно і неправильно, та що потрібно змінити в наступному сезоні для отримання максимального результату.

Таким чином, використання AgroOnline дає змогу отримати комплекс рішень: облік земельного банку, робота з пайовиками, контроль складських запасів, агрохімічний аналіз стану ґрунту, моніторинг автопарку та агрегатів, відстеження активності персоналу та єдину базу партнерів, повну фінансову аналітику як всього господарства, так і в розрізі культур та полів. Також є супутниковий моніторинг, моніторинг дронами, маршрутизація польових звітів, власне самі звіти та інструменти для аналізу усіх отриманих даних. На основі всієї зібраної інформації сервіс дає можливість зробити зрозумілий і доступний план-факт у максимально простому інтерфейсі.

УПРАВЛІННЯ ІНВЕСТИЦІЙНОЮ ДІЯЛЬНІСТЮ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКИХ ПІДПРИЄМСТВ

О.Білоткач, викладач

А.Рибальченко, студентка групи А-3-20а

Дніпровський державний аграрно-економічний університет

Інформаційні технології (ІТ) – це інвестиційний товар, тому йому доводиться конкурувати з іншими напрямками діяльності компанії за інвестиційні ресурси, які зазвичай завжди обмежені. Рішення про інвестування коштів може допомогти фірмі завоювати нові позиції на ринку і здобути конкурентну перевагу щодо інших фірм галузі.

Необхідною умовою розвитку аграрних підприємств є цілеспрямована інвестиційна діяльність, від обсягів якої значною мірою залежить процес відродження сільського господарства, яке потребує підвищення конкурентоспроможності сільськогосподарської продукції.

Аналіз вітчизняного і зарубіжного досвіду управління інвестиційним процесом дозволяє зробити висновок про те, що багато аспектів інвестиційної діяльності досить повно відображені в роботах вітчизняних і зарубіжних учених.

Покращення інвестиційної діяльності сільськогосподарських підприємств можливе за рахунок створення належних умов для збільшення надходжень інвестицій в аграрний сектор економіки.

Подальшого розвитку потребують удосконалення методики оцінки інвестиційної привабливості сільськогосподарських підприємств, обґрунтування перспективних моделей розвитку інвестиційної діяльності в сільському господарстві.

Головною особливістю інвестиційної діяльності сільськогосподарських підприємств України є їх потреби в інвестуванні інфраструктури сільського господарства та соціальної сфери, адже сучасна аграрна економіка України є не лише галуззю виробництва, але й способом життя сільського населення.

Для ефективного процесу інвестування сільськогосподарських

підприємств України необхідно визначити пріоритетні напрями розвитку галузі, найбільш доцільні на даний період часу об’єкти інвестування; розробити заходи мотивації праці для залучення висококваліфікованих працівників; визначити можливості накопичення власних джерел фінансування інвестицій.

Інвестування в інформаційні технології загалом, незважаючи на певні ризики, є дуже прибутковим видом бізнесу і має величезні перспективи розвитку. Використання одного з відомих методів оцінювання ефективності інвестицій у галузі ІТ є недостатнім, комплексне ж використання їх без врахування системних аспектів теж у багатьох випадках не є достатньо обґрунтованим.

Інформаційні технології перебувають у стані постійного розвитку та вдосконалення - поява нових технічних засобів, розробка концепцій, і методів організації даних, їх передавання, зберігання й обробка, форми взаємодії користувачів з технічними та іншими компонентами інформаційних систем, - тому інформаційні технології є перспективним напрямом подальших досліджень.

Застосування інформаційних технологій для удосконалення агрономії дозволить результативно і в короткий період ввести нові технології в землеробство; обладнати його сучасною технікою; досягти заощадження фінансових коштів бюджетів усіх рівнів та посилити координованість господарства.

Розвиток інформаційних технологій в агрономії набуває з кожним днем все більшого значення і є важливим фактором модернізації аграрного сектору. За допомогою сучасних інформаційних технологій можна вирішити величезну кількість завдань, що зустрічаються на шляху кожного сільгосп підприємства.

ВИКОРИСТАННЯ ІНФОРМАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ В АГРАРНОМУ СЕКТОРІ

Рибінська К. М., студентка групи БО 18 1\9

Кісіль В. В., викладач обліково-економічних дисциплін

Технологічний фаховий коледж

Дніпровського державного аграрно-економічного університету

Аграрний сектор характеризується складністю та комплексністю завдань. Для забезпечення мінімізації витрат та оптимізації процесів виробництва сільськогосподарської продукції виникає необхідність використання надбань науково-технічного прогресу – переходу до нових методів інформаційного забезпечення та управління сільським господарством, широкого застосування роботизованих та автоматизованих систем, *інформаційних технологій*. У свою чергу, стрімкий розвиток інформаційних технологій набуває характеру глобальної інформаційної революції, що слугує поштовхом до подальшого розвитку суспільства, в якому зсув цінностей відбувається саме в бік інформації. Це призводить до утворення єдиного інформаційного простору, доступ до якого спрощується з розвитком інформаційних технологій (ІТ), систем телекомунікацій, матеріально-технічної бази.

Під поняттям «інформаційні технології» розуміють сукупність засобів і

методів інформаційних процесів, зокрема отримання, обробки, зберігання, передачі інформації з використанням технічних і програмних засобів.

Очевидним є те, що застосування інформаційних технологій підвищує продуктивність й ефективність управлінської праці, дозволяючи по-новому вирішувати багато завдань. Наприклад, електронна техніка й інформаційні технології дозволяють:

- зберігати величезну кількість даних (які людина просто не може запам'ятати),
- аналізувати їх і на основі результату пропонувати найбільш ефективні рішення певних задач.

Інформаційні системи та технології в значній мірі визначають рівень розвитку сучасного суспільства. На заході інформаційні технології забезпечують до 40% зростання ВВП і акумулюють при цьому до 20% всіх інвестицій. Інформаційні технології дуже ефективно вплинули на процеси бухгалтерського обліку. Сьогодні достатньо важко знайти когось, хто проводить облік вручну, а саме за допомогою паперу та олівця. Оскільки бухгалтерський облік безпосередньо пов'язаний з інформатикою, то будь-які досягнення в ній матимуть позитивний вплив на сферу бухгалтерського обліку.[1]

Бухгалтерський облік є найважливішим елементом інформаційної системи підприємства, що складає більше 80% всієї економічної інформації. Саме тому основним напрямком удосконалення бухгалтерського обліку (поруч із впровадженням міжнародних стандартів бухгалтерського обліку й фінансової звітності, вдосконаленням регуляторного середовища) є впровадження автоматизованих систем на основі інноваційних інформаційних технологій. Це дасть змогу більш повно реалізувати функції управління інформацією, контролю та обліку в системі управління підприємством.

Використання інформаційних технологій в аграрному секторі є ключовим та найбільш потрібним.

Наприклад, врожайність сільськогосподарської культури на різних ділянках одного й того ж поля не буває однаковою. На показники врожайності впливають такі фактори, як: якість ґрунту (родючість, кислотність); дози й види добрив; топографія місцевості; наявність лісосмуг; технологія посіву, догляду за сільськогосподарською культурою, збирання врожаю; якість насіння; хвороби, шкідники сільськогосподарських рослин; погодні умови і т.п.

Порівнюючи ті чи інші характеристики полів з картами врожайності, фахівці господарства можуть виявляти причини нерівномірної врожайності сільськогосподарської культури на полі (окремі ділянки поля більше продуктивні). Але у цьому процесі не останню роль можуть зіграти відповідні сучасні технології та пристрої, такі як:

1. Географічна інформаційна система (GIS - ГІС) - це програмне забезпечення, що дозволяє обробляти й показувати просторову інформацію, створювати електронні карти;

2. Датчики для дистанційних вимірів і бортові датчики для приведення в дію різних частин машинного агрегату.

Такі датчики використовуються для виміру вологості, врожайності, води,

хімікатів та температури ґрунту. [2]

Підсумовуючи, варто зазначити, що завдяки широкому використанню сучасних інформаційних технологій та систем вдається досягти кращих результатів в аграрному секторі. Врожаї стають кращими, продукція - якіснішою. Виробники з будь-якої точки планети отримують можливість представити свій товар та продати його за гарною ціною.

Тому необхідність фінансування впровадження електронної техніки в агропромисловий комплекс, підготовки кадрів, здатних створювати й застосовувати інформаційні технології в сільському господарстві, є очевидною і необхідною для подальшого їх розвитку.

Література:

1. Бенько М. М. Інформаційні системи і технології в бухгалтерському обліку / Бенько М. М. – Київ, 2010. – 336 с.
2. Скоробогатова Н. Є. Бухгалтерський облік : навч. посіб. / Н. Є. Скоробогатова. – 2017. – 248 с.

ТЕХНОЛОГІЇ GOOGLE DATA STUDIO В АНАЛІЗІ ДАНИХ ЕЛЕКТРОННОГО БІЗНЕСУ

В. Дмитрієва, доцент

Д. Хомякова, студентка гр. МТ-1-17

Дніпровський державний аграрно-економічний університет

Електронний бізнес – це одна зі сфер діяльності, яка потребує залучення інформаційних технологій для обліку та постачання, для підтримки зв'язків з клієнтами, для аналізу та прийняття рішень. Один із найбільш потужних провайдерів спеціальних засобів для цього на сьогодні є Google. Перевага цього ресурсу заключається в тому, що він надає досить потужні інструменти для використання в електронному бізнесі абсолютно безкоштовно або умовно безкоштовно на досить тривалий період.

Одним з інструментів, який є зручним у процесах аналізу даних електронної бізнес-діяльності, є Студія Даних або Google Data Studio [1], яка є доступною після реєстрації в акаунті Google. Студія Даних Google дозволяє об'єднувати дані різних джерел, використовувати галерею шаблонів для аналізу даних, застосовувати елементи контролю та формувати динамічні дашборди з власним стилем оформлення, створювати звіти з графічним представленням результатів групування і підбиття підсумків. У порівнянні з інструментами зведення в Excel, Студія Даних Google використовує дані кількох джерел та дозволяє надавати доступ до створених звітів для редагування метрик і розмірностей з правами адміністратора або лише з правами перегляду дашбордів в мережі інтернет. Google дає можливість поєднувати дані, зібрані з допомогою онлайн форм, з готовими таблицями відповідних форматів, з інформацією, наданою віддаленими користувачами в реальному режимі часу, а аналітику зберігати у документах, вміст яких динамічно оновлюється відповідно до змін у вхідних джерелах.

Схему роботи сервісу можна представити так: підключення даних, їх візуалізація з допомогою аналітичних інструментів та поширення в інтернет.

Всі дані та звіти зберігаються в хмарному середовищі. Data Studio має інтуїтивно-зрозумілий інтерфейс і вбудовані конектори з Google Ads, Google Analytics, таблицями, диском, YouTube Аналітикою, Search Console, MySQL та іншими ресурсами. Технологія дозволяє модифікувати структуру даних джерела, задавати тип поля, спосіб обчислення та представлення даних, створювати нові поля на вимогу користувача, виконувати агрегацію даних з допомогою стандартних функцій. Поля всіх наборів даних підключають в конструкторі до звіту, макет якого формується з допомогою шаблонів діаграм, таблиць та зведень, з можливістю створення нових метрик з групуванням даних (рис. 1).

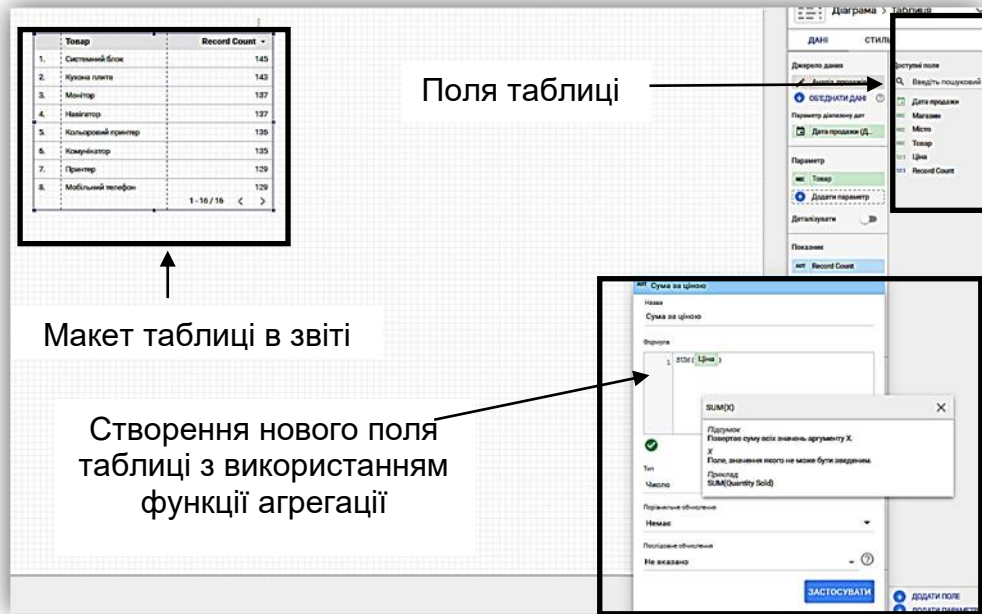

Рис. 1 Конструктор звіту в Студії Даних Google

У готовому вигляді звіт може мати вигляд, як на рис. 2, де всі об’єкти (таблиці, графіки, картки даних, елементи контролю та ін.) пов’язані між собою, а на кожній сторінці можна представити різні зрізи даних:

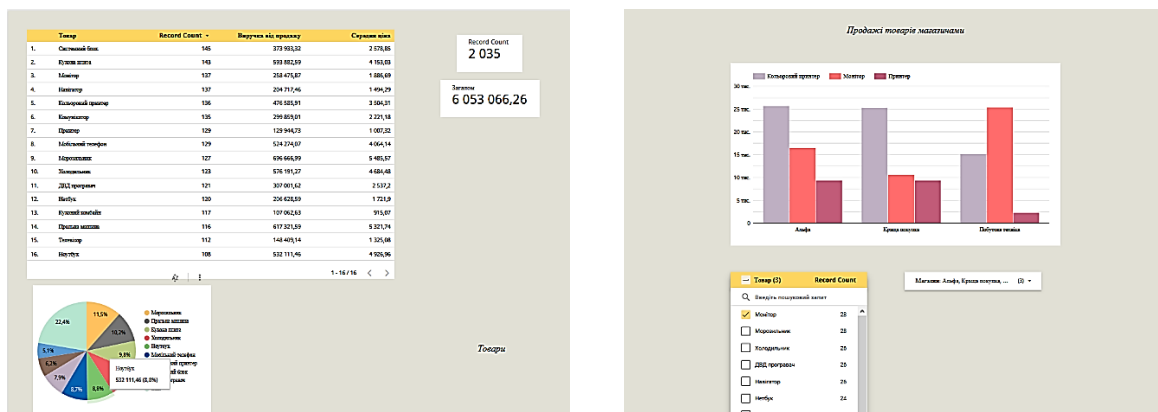

Рис. 2 Приклад готового звіту в Студії Даних Google

Основними перевагами використання технології Google Data Studio під час аналізу даних електронного бізнесу є швидкий доступ до всіх джерел інформації; оперативність зведень; можливість створювати дашборди для візуалізації даних; надавати зручний доступ до даних колегам та керівництву,

завдяки хмарному сервісу.

Підключення шаблонів Google Analytics до власних даних в Студії Даних Google дозволяє визначити ефективність рекламних кампаній, розрахувати коефіцієнт конверсії, проаналізувати цільовий трафік, з'ясувати час перебування клієнтів на сайті та визначити кількість нових та постійних відвідувачів сайту компанії. Вчасний аналіз дає можливість електронному бізнесу визначити більш оптимальний і раціональний спосіб просування продукції та послуг з допомогою свого веб-сайту, оцінити економічну ефективність та прибуток від діяльності. Сьогодні неможливо обійтися без ретельного аналізу ефективності каналів реклами або торговельних майданчиків. Хмарні технології Студії Даних Google, дозволяють систематизувати подібні джерела інформації та отримати змістовний, інтерактивний звіт.

Література

1. Студія Даних Google [Електронний ресурс]. Режим доступу: <http://datastudio.google.com>

ГРАФІЧНИЙ РЕДАКТОР CRELLO ЯК ОНЛАЙН ЗАСІБ РЕКЛАМНОГО АГРАРНОГО МАРКЕТИНГУ

І.Шрамко, старший викладач

Я. Величко, студентка гр. МР-1-19

Дніпровський державний аграрно-економічний університет

Щоб прийняти оптимальне управлінське рішення в умовах жорсткої конкурентної боротьби, аграрним виробникам України потрібно мати у своєму розпорядженні величезні обсяги інформації. Необхідний серйозний аналіз ринків продукції, що випускається і наміченої до виробництва продукції, сировини, капіталів і робочої сили, що абсолютно неможливо без маркетингових досліджень. Зростаюча з кожним роком конкуренція, на ринку реалізації продукції сільського господарства і її переробки, змушує виробників, переробників і продавців, шукати все нові ринки збуту, просувати і відповідно рекламувати свій товар. Реклама, як складова інтенсивності продажу аграрної продукції, є важливим потенційним чинником, до якого все більше звертаються українські аграрії.

Для реалізації задач даної сфери доцільно використовувати вільно поширювані графічні редактори. Українська компанія Depositphotos запустила у відкритому доступі графічний редактор Crello. Це перша версія продукту, з допомогою якого можна готувати рекламні та промо-матеріали без особливих дизайнерських навичок.

Сайт з доступом до інтерфейсу редактора Crello запрацював влітку 2017 року, його запустила команда фотобанку Depositphotos Дмитра Сергєєва. А вже через півтора року в сервісі зареєструвалися мільйон чоловік. Спочатку Crello розробляли як інструмент для створення зображень, які можна використовувати в соціальних мережах або для маркетингових матеріалів. Пізніше функціонал розширили, з'явилася можливість працювати з анімацією.

Crello – це унікальна платформа для дизайну, наприклад, він містить

готові шаблони, котрі розроблені для Facebook, публікацій, реклами, звичайних та відео сторінок. Каталог шаблонів розділений на групи: анімаційний дизайн, заголовки та обкладинки для сайтів, звичайна реклама та маркетингові матеріали, а також варіанти для блогів та соціальних мереж. Інтерфейс редактора Crello дозволяє працювати з відео та анімацією не маючи спеціалізованих навиків.

Даний редактор має більше 13 000 безкоштовних статичних, відео та анімаційних шаблонів, дає можливість добавляти анімацію в статичний дизайн, зберігати необмежену кількість папок, для збереження дизайнів та завантажених файлів, створювати багатосторінкові дизайни (електронні книги, презентації, візитки, флаери та листівки), надає можливість зміни формату створеного зображення.

Крім редагування шаблонів, користувачі Crello можуть створювати власні оригінальні сторіз, використовуючи фото, відео, анімовані фони і об'єкти. Крім того, сервіс дозволяє додавати в історії статичні стікери і різні графічні елементів: лінії, рамки, логотипи, стрілки або текстові блоки.

Редактор Crello надає можливість працювати з великою кількістю спеціалізованих шрифтів, є окрема колекція шрифтів для кирилиці різноманітних накреслень. Всі вони безкоштовні для комерційного використання. Інструментарій редактора дає змогу розмістити рекламне зображення в вигляді фонового кольору для тексту. На відміну від інших редакторів це виконується за допомогою однієї кнопки «Фото-Текст».

Зараз Crello користуються у всьому світі. Більше 50% користувачів редактора знаходяться в Європі, 32% - в Південній і Північній Америці і 15% - в Азії та інших регіонах. Крім веб-версії можна користуватися редактором Crello через додатки для ISO та Android, що максимально розширює можливості його використання для реклами аграрної продукції українськими виробниками.

ДИСТАНЦІЙНА ОСВІТА: РЕАЛІЇ РИНКУ ОСВІТНІХ ПОСЛУГ В УКРАЇНІ

О. Карамушка, к.е.н., доц., доцент

А. Буряк, студент гр. МгА-1-19

Дніпровський державний аграрно-економічний університет

Швидкий розвиток інформаційного суспільства впливає на прискорення інновацій на різних рівнях та надбання нових науково-технічних досягнень в освіті. Зростають вимоги до якості освітніх послуг, заснованих на електронному освітньому просторі. Одним з основних факторів при наданні інформації сучасному суспільству є надання інформації для освіти. Це процес дослідження та забезпечення різноманітних методів та практик навчання та використання новітніх інформаційних технологій.

Для того, щоб дистанційне навчання було ефективним, воно має бути належним чином організоване за допомогою організаційних систем, технологій, програм та програмних етапів. Платформа дистанційного навчання є важливим елементом для спілкування партнерів із дистанційного навчання. В Україні

стали популярними чотири основні платформи дистанційної освіти для здійснення навчального процесу: Google Classroom, Microsoft Teams, ZOOM та Moodle.

Google Classroom – це безкоштовний веб-сервіс для освітніх установ, що допомагає створювати, розповсюджувати та класифікувати дистанційну діяльність. Основна мета цієї послуги – пришвидшити процес обміну файлами між викладачами та студентами. Він поєднує в собі такі функції: Google Диск для створення та спільного використання завдань, Google Документи для тексту, таблиці та слайди, Gmail для зв'язку та Календар Google для реєстрації. Викладач може стежити за ходом роботи кожного студента та після завершення оцінити його.

Microsoft Teams – це абсолютно новий тип робочого простору, який допомагає викладачам ще ефективніше справлятися із завданнями. Це система управління навчанням, яка дозволяє здійснювати комунікацію та обмін файлами. У них викладачі можуть спілкуватися з потрібними студентами, починати бесіди та знаходити необхідні їм інструменти та їх функціонал. Ця послуга легко інтегрується з програмами Office і спеціально розроблена для використання в Office 365.

Zoom – це контент відеоконференцій для студентів, онлайн-конференцій та дистанційного навчання. Програма підходить для індивідуальних та групових курсів і доступну студентам через телефон, комп'ютер або планшет. Будь-яка людина, що має ідентифікатор контакту або конференції, може долучитися до відеоконференції.

Moodle – це відкрита та безкоштовна система управління навчанням, яка забезпечує спілкування між викладачами та студентами. Доступно багато опцій, включаючи завдання, завантаження файлів, повідомлення, рейтинги та календарі подій. Це особливо підходить для організації традиційних курсів дистанційного навчання, але з особливим акцентом на управління взаємодією викладача та студента та заохочення навчання на денній формі.

Дистанційне навчання може досягти ефективного та відповідного рівня підготовки, якщо програми та технічні компоненти можуть досягти своїх цілей та забезпечити зворотний зв'язок від викладачів для учнів. Успішне навчання вимагає послідовної, всебічної та детальної роботи студентів, викладачів, кураторів, персоналу та керівників установ. Внаслідок сучасних тенденцій в освіті, зміна організаційної структури освіти у вищій школі є напрямком переходу до змішаної форми навчання з використанням систем підтримки дистанційного навчання і повинна забезпечувати використання традиційних форм навчання. дотримуватися. Інноваційні та ключові методи викладання у вищих навчальних закладах як спосіб стимулювання пізнавальної активності студентів та забезпечення участі у систематичній та самостійній роботі в процесі навчання.

ОБЛІК, АУДИТ ТА АНАЛІЗ В АГРАРНОМУ СЕКТОРІ

НАПРЯМИ УДОСКОНАЛЕННЯ СИСТЕМИ КОНТРОЛЮ ВИТРАТ НА ЗБУТ

Дерега Д. Ю., магістр групи МгОП-1-18

Приходько І. П., д.держ.упр., професор

Дніпровський державний аграрно-економічний університет

Організація системи внутрішнього контролю має бути здійснена на конкретному суб'єкті господарювання та в його підрозділах за індивідуальним підходом, який надає контролю системності:

- визначення підконтрольних об'єктів;
- формування оптимальних показників, за якими налагоджується контроль;
- організація методики контролю з використанням чинних прийомів і методів системи контролю;
- з'ясування місць виникнення витрат і центрів відповідальності та розробка на цій основі номенклатури витрат з метою виявлення відхилення;
- формування аналітичного забезпечення системи контролю та визначення нормативних показників для порівняння;
- визначення джерел інформації та впорядкування її документообігу;
- розроблення й затвердження первинної документації та реєстрів обліку, налагодження контролю акумульованої в них інформації.

Мета контролю збутової діяльності підприємства визначається основними функціями, які представлені в табл. 1.

Таблиця 1

Функції внутрішнього контролю збутової діяльності підприємства

Функція	Характеристика функції
Інформаційна	Забезпечує зацікавлених користувачів достовірною інформацією для прийняття рішень
Планування	Дає можливість отримати необхідну кількість доказів; сприяє оптимізації витрат; під час перевірки забезпечує співпрацю керівництва з працівниками підприємства, що сприяє більшій продуктивності праці
Діагностична	Сприяє виявленню та систематизації основних недоліків у діяльності підприємства
Координаційна	Забезпечує безперервність процесу внутрішнього контролю, що полягає в узгодженні роботи суб'єктів контролю і працівників підприємства через налагодження між ними зв'язків
Організаційно-розподільна	Характеризується організацією взаємодій та розподілу повноважень і обов'язків між суб'єктами контролю
Нагляд	Сприяє визначенню головних об'єктів під час перевірки якості проведення контролю

Джерело: [1]

На основі узагальнення чинників, що впливають на організацію внутрішнього контролю, з урахуванням принципів визначено його основні етапи організації на підприємстві (табл. 2).

На досліджуваному підприємстві функціонування системи внутрішнього контролю покладено на головного бухгалтера. Проте на наше переконання, ця організаційна форма має певні недоліки, зокрема, відсутній системний підхід, оскільки контроль не є постійним, внаслідок чого не охоплюються певні ділянки господарювання, що призводить до неефективності їх діяльності.

Одна з вимог до системи внутрішнього контролю полягає в наявності внутрішнього документа, що визначає процедури контролю збутової діяльності підприємства.

Таблиця 2

Запропоновані етапи організації внутрішнього контролю підприємства

№	Назва етапу	Результат
1	Визначення цілей та вимог до внутрішнього контролю	1. Вибір організаційної форми внутрішнього контролю. 2. Вибір методики внутрішнього контролю. 3. Визначення повноважень відділу контролю. 4. Формування проекту організаційної структури внутрішнього контролю на підприємстві
2	Виявлення основних процесів	1. Визначення складу контрольних процедур, здійснюваних на рівні процесного і на рівні надпроцесного контролю. 2. Виявлення меж ризику процесного та надпроцесного контролю. 3. Уточнення організаційної структури внутрішнього контролю
3	Розроблення організаційно-методичного забезпечення внутрішнього контролю	1. Розроблення документів, що регламентують внутрішній контроль на підприємстві
4	Впровадження затвердженого регламенту внутрішнього контролю	1. Ознайомлення працівників підприємства з регламентом внутрішнього контролю (в частині відповідальності правам, обов'язкам та повноваженням). 2. Тестування внутрішнього контролю
5	Виконання контрольних процедур	1. Формування інформаційної бази внутрішнього контролю. 2. Аналіз показників внутрішнього контролю. 3. Розроблення пропозицій і рекомендацій за результатами показників внутрішнього контролю.
6	Оцінка якості функціонування внутрішнього контролю на підприємстві	1. Виконання процедур з оцінки якості внутрішнього контролю. 2. Розроблення пропозицій з усунення недоліків у функціонуванні внутрішнього контролю та рекомендацій з удосконалення системи внутрішнього контролю

Джерело: складено автором за результатами проведеного дослідження

Створюючи регламент діяльності служби контролю, слід передбачити можливість її активної участі в процесі господарської діяльності.

Так, регламент діяльності служби контролю має включати:

- завдання служби контролю;
- періодичність здійснення планових перевірок і з’ясування підстав для проведення позапланового контролю;
- методика проведення контролю господарської діяльності (включаючи перелік питань, формалізовані вимоги до оформлення результатів);
- порядок подання результатів контролю вищому керівництву.

Запропонований зміст регламенту внутрішнього контролю підприємства висвітлено в табл. 3.

Таблиця 3

Запропонований зміст регламенту внутрішнього контролю на підприємстві

№ розділу	Найменування розділу регламенту
1	Загальні положення: призначення регламенту, підстави для введення, період застосування, терміни використання
2	Опис організаційної структури внутрішнього контролю з визначенням місця служби контролю на підприємстві
3	Визначення мети та завдань внутрішнього контролю
4	Опис порядку здійснення внутрішнього контролю на рівні процесів
5	Опис порядку діяльності спеціалізованого підрозділу підприємства з внутрішнього контролю (спеціаліста, уповноваженого здійснювати внутрішній контроль): перелік об’єктів контролю (об’єктом контролю може бути як структурний підрозділ підприємства, так і окремий процес); періодичність планових контрольних заходів і порядок їх планування; порядок здійснення позапланових контрольних заходів; формалізація результатів контрольних заходів; порядок подання результатів контрольних заходів вищому органу управління
6	Опис порядку прийняття рішень управлінням підприємства за результатами перевірок, проведених відділом (спеціалістом), внутрішніми контролерами
7	Відповідальність за порушення вимог регламенту внутрішнього контролю, що застосовується до працівників, які здійснюють процесний контроль, і до працівників усіх рівнів надпроцесного контролю
8	Порядок оцінки якості функціонування внутрішнього контролю на підприємстві

Джерело: використано ідею [2]

Упровадженню внутрішнього контролю має передувати ознайомленням працівників підприємства з регламентом (у частині, що відповідає їх обов’язкам і повноваженням). Доцільно першочергово апробувати регламент внутрішнього контролю в тестовому режимі, що дозволить виявити обставини, які не враховані під час розроблення регламенту, але важливі для його коректного застосування.

Література

1. Марценюк Р. А. Організація внутрішньогосподарського контролю на заготівельному підприємстві / Р.А. Марценюк // Проблеми теорії і методології бухгалтерського обліку, контролю і аналізу : міжнар. зб. наук. праць. – Житомир : ЖДТУ, 2011. – Вип. 3 (21). – Ч. 1. – С. 250-253.

2. Марценюк Р.А. Облік і контроль заготівель та збуту сільськогосподарської продукції і сировини : автореферат... канд. екон. наук, спец.: 08.00.09 - бух. облік, аналіз та аудит (за видами екон. діяльності) / Марценюк Р. А. – Львів : Львівська комерц. акад., 2013. – 21 с.

ОСОБЛИВОСТІ ОПЛАТИ ПРАЦІ ЯК МОТИВАЦІЙНОГО ЧИННИКУ

Плющаків В. М., магістр групи МГ УФЕБ-1-19,
Павлова Г. Є., д.е.н., професор
Дніпровський державний аграрно-економічний університет

Недосконалість системи мотивації обумовлено відсутністю або недостатньою ефективністю використання окремих її елементів, або порушення зовнішніх зв'язків між елементами і блоками. Невирішеною залишається проблема оцінки результативності праці кожного окремого працівника і виробітку єдиної системи критеріїв для такої оцінки. Використовувана модель управління повинна бути реформована у напрямку обліку творчих вмінь людини, її потенціалу.

Першочергового реформування потребує існуюча система оплати праці, оскільки вона не враховує елементарних положень теорії мотивації. Існуюча в агропромислових підприємствах система оплати праці орієнтована не на задоволення потреб робітників і врахування їх потенційних творчих можливостей, а на максимальне скорочення частки тої статті витрат в собівартості виробляючої продукції і зменшення розмірів відрахувань у бюджет. Звідси, бажання до отримання тінювих доходів на всіх рівнях: від простого робочого до керівника підприємства[1].

Адаптована до умов ринкової економіки система оплати праці на підприємстві повинна враховувати наступні особливості оплати праці, як мотиваційного фактору (рис.1).

<p>Економічна природа оплати праці: праця являється ведучим ресурсом виробничо-комерційної діяльності сільськогосподарських формувань і розумна економія ресурсів на його придбання являється відповідним напрямком підвищення ефективності діяльності підприємства</p>	<p>Соціальний характер оплати праці: праця являється функцією суспільства і вона в лиці держави і суспільних організацій накладає цілий ряд обмежень на діяльність підприємств цієї області</p>
<p>Організаційне значення оплати праці: являючись найважливішим елементом системи мотивації на підприємстві, оплата праці у багато чому визначає дійсність організаційних рішень і ефективність управління в цілому</p>	<p>Психологічний вплив оплати праці на робітників: будь-які недостатки системи оплати праці знижують управління та ефективність роботи підприємства.</p>

Рис. 1. Особливості оплати праці як мотиваційного чиннику

Ми ставимо своєю ціллю обґрунтування моделі оплати праці, орієнтованої на формування мотиваційних установок персоналу сільськогосподарського формування і його керівника. Проектуюча система оплати праці повинна бути направлена як на формування ефективної мотивації, так і на скорочення тіньових доходів в бюджетах управлінського персоналу і робітників сільськогосподарських формувань. Для цього необхідно вирішувати проблеми зв'язки оплати праці керівника і персоналу підприємства від конкретних результатів їх діяльності.

Крім підвищення ефективності системи зовнішньо-організованої мотивації для сільськогосподарських формувань великою проблемою являється – скорочення тіньової мотивації [2].

Із-за недостатньої ефективності існуючої системи мотивації на підприємствах, відсутність у заробітної плати стимулюючих функцій, працівники бажають скоротити розрив між очікуваною і фактичною винагородою, що і приводить до зростання крадіжок, недобору урожаю і т.д. Для того щоб виконувати мотиваційну функцію, оплата праці повинна встановити залежність індивідуальної заробітної плати кожного робітника від результатів діяльності підприємства в цілому.

Література

1. Александрова В.В. Удосконалення управління мотивацією персоналу на підприємстві ПАТ «Червоний Жовтень» / В.В. Александрова // Управління розвитком. - 2014. - № 13. - С. 9-11.

2. Ковальчук В.Г. Зміни в системі факторів мотивації праці під дією ринкових реформ в АПК: Наук. зб. ПДАТА. – Вип. 6. X., 1998. – с. 136-138.

ОСНОВНІ ЗАСАДИ ВЕДЕННЯ СТАТИСТИЧНОГО ОБЛІКУ В УКРАЇНІ

О.Дубина, старший викладач

Дніпровський державний аграрно-економічний університет

З метою вивчення масових кількісних та якісних явищ і закономірностей в суспільстві при конкретних умовах місця й часу, необхідно на основі оперативного і бухгалтерського обліку отримати інформацію про господарські та виробничі зміни, за допомогою яких проаналізувати результати і прогнозувати подальший їх розвиток. З цією метою в Україні запроваджено статистичний облік, метою якого є вивчення, узагальнення і контроль масових явищ, які мають загальнодержавний характер.

Суб'єктами статистичного обліку виступають фізичні особи (працівники, населення, тощо) та юридичні особи (підприємства), а також органи державної влади в особі Державної служби статистики України та її регіональних представництв. Суб'єкти надають інформацію щодо змін в економічній, соціальній, культурній та інших сферах життя, яка в подальшому на основі загальноприйнятих методологічних підходів обробляється органами державної статистики і формує показники статистики. Одним із головних завдань роботи органів статистики є доведення до користувачів об'єктивної та достовірної статистичної інформації шляхом її публікації в щорічниках, публічних виданнях, інтернет-ресурсах, тощо.

Органами державної статистики з метою отримання інформації здійснюється планомірний, науково організований процес збирання даних щодо масових явищ та процесів, які відбуваються в економічній, соціальній та інших сферах життя України та її регіонів, шляхом їх реєстрації за спеціальною програмою, розробленою на основі статистичної методології. Такий процес являє собою статистичне спостереження, основним завданням якого є одержання об'єктивної, достовірної та повної інформації, яка характеризує кожен одиницю досліджуваної сукупності.

Основними формами організації статистичного спостереження в Україні є

- статистична звітність, яка подається підприємствами та організаціями всіх форм власності і включає систему показників діяльності суб'єктів господарювання;

- спеціально організовані спостереження, які здійснюють відповідно до плану державних спостережень у разі необхідності отримання інформації, що не охоплюється статистичною звітністю (переписи, опитування, тощо).

Після отримання інформації, необхідної для статистичного дослідження, вона повинна бути науково – опрацьована, приведена до певної системи, підсумована та узагальнена.

Систематизацію та підсумовування даних з метою отримання узагальненої характеристики досліджуваного явища за деякими істотними ознаками називають статистичним зведенням. За допомогою статистичного зведення узагальнюють показники, що описують досліджувані об'єкти та їх окремі частини, здійснюють аналіз та прогнозування досліджуваних явищ і процесів.

Основою статистичного зведення є групування, тобто розподіл одиниць об'єкта спостереження на однорідні групи за суттєвими для них ознаками. За його допомогою виявляють характерні властивості явищ, закономірності досліджуваних процесів, зв'язки і залежності між явищами та їх ознаками.

Програмно-методологічне та організаційне забезпечення статистичного спостереження включає встановлення мети, завдання та об'єкта спостереження; розробку програми спостереження; підготовку інструментарію спостереження; додержання принципів і правил проведення статистичного спостереження.

ЕЛЕКТРОННЕ АДМІНІСТРУВАННЯ ПДВ: ПОЗИТИВНІ ТА НЕГАТИВНІ НАСЛІДКИ

В. Галчанська, студентка гр.МгОП-1-19

Науковий керівник: Т. Саванчук, к.е.н., доцент

Дніпровський державний аграрно-економічний університет

Податок на додану вартість (ПДВ) є одним з таких, що займає найбільшу частку надходжень непрямих податків до бюджету. Якщо розглядати статистику, цей податок з кожним роком збільшує наповнення бюджету. Важливим значенням, щодо контролю за справлянням податку на додану вартість відіграє система його електронного адміністрування.

Така система в Україні була запроваджена та почала діяти з 2015 року, коли реєстрація податкових накладних в єдиному реєстрі податкових

накладних (ЄРПН) та подання податкової звітності з податку на додану вартість засобами електронної комунікації стала обов’язковою.

Система електронного адміністрування здійснює автоматичний облік у розрізі платників податку: відомостей з ЄРПН, інформації з реєстру платників ПДВ, сум податку, на яку платник має право зареєструвати податкові накладні та розрахунки коригування до них, інформації, щодо реквізитів електронного рахунку та сум залишку коштів на цьому рахунку [1].

Запровадження системи електронного адміністрування податку на додану вартість викликало жваве обговорення в наукових колах. Зокрема, активно обговорювалося питання щодо переваг та недоліків запровадження адміністрування податку на додану вартість. Так, Ясманицька І.І. [2] характеризує позитивні та негативні наслідки електронного адміністрування податку на додану вартість наступним чином (таблиця 1):

Таблиця 1

Позитивні та негативні наслідки електронного адміністрування

Позитивні наслідки	Негативні наслідки
1. Впровадження нового алгоритму для електронних камеральних перевірок. 2. Ведення камеральних перевірок у Електронному кабінеті платника податку, можливість оперативно отримувати інформацію стосовно заповненої декларації он-лайн.	1. Розробка нових критеріїв блокування податкових накладних, переведення існуючої СМКОР у тестовий режим з 01.01.2018р. 2. Застосування штрафів згідно пп. 120-1,3 ПКУ за помилки, допущені в ПН під час зазначення коду товару чи послуги згідно з УКТ ЗЕД або ДКПП; 3. У період з 01.12.2017 р. скасовується “безумовне” право на ПК.

На нашу думку, проведений аналіз щодо позитивних та негативних наслідків електронного адміністрування показав, що завдяки цим змінам платник податку не буде довго чекати камеральної перевірки, процес перевірки відбуватиметься за чіткими критеріями, які для всіх однакові, а також блокування податкових накладних зменшить ризик незаконного використання податкового кредиту. Провівши аналіз змін в законодавстві вважаємо, що на сьогодні, можна виділити додаткові позитивні та негативні наслідки цього процесу наведені в таблиці 2.

Таблиця 2

Негативні та позитивні наслідки електронного адміністрування ПДВ відповідно до останніх змін в законодавстві

Позитивні наслідки	Негативні наслідки
1. Сплата зобов'язань з ПДВ здійснюється автоматично з вашого рахунку в системі електронного адміністрування ПДВ. 2. У разі недостатності коштів на електронному рахунку платника податку для сплати до бюджету узгоджених податкових зобов'язань платник податку у строки, перераховує на електронний рахунок необхідні кошти з поточного рахунку. Деякі підприємства почали відкривати два електронних рахунки, що дало можливість у системі збільшити реєстраційну суму на суму від'ємного значення.	1. З 01.01.2020 введено в дію нові рахунки для сплати податків. У більшості платників виникають проблеми з формуванням документів, які не можуть бути прийняті через відсутність відкритого та взятого на облік рахунку. 2. Платник податку має право зареєструвати тільки податкові накладні/розрахунки коригування за звітні періоди, в яких виникло перевищення податкових зобов'язань.

Таким чином можна стверджувати, що використання електронного адміністрування податків, є досить ефективним та зручним, а введені новозміни, забезпечують як полегшення роботи в системі електронного адміністрування за позитивними наслідками, так і зменшення ризику незаконного використання податкового кредиту, шляхом ведення камеральної перевірки з метою ведення та сплати ПДВ відповідно до вимог чинного законодавства.

Література:

1. Богоділова М.Є. Особливості адміністрування, відшкодування, аналізу та прогнозування податку на додану вартість/ М.Є. Богоділова, С.М. Свешніков, В.І. Крижановський // Навч. посіб. – 2016р. – Київ. – с.28-21. [Електронний ресурс]: – Режим доступу: <http://www.centreakiev.kiev.ua/bib/files/nmm/OA16.pdf> – Заголовок з екрану.

2. Яксманицька І. І. Проблеми електронного адміністрування ПДВ на сучасному етапі реформування податкової системи України [Електронний ресурс] / І. І. Яксманицька, Й. Я. Даньків // Удосконалення обліку, контролю, аудиту, аналізу та оподаткування в сучасних умовах інтеграційних процесів у світовій економіці: матеріали III Міжнародної науково-практичної конференції. – С. 351-354. Режим доступу: <https://dspace.uzhnu.edu.ua/jspui/bitstream/lib/PDF>. - Заголовок з екрану.

ОЦІНКА ЗАПАСІВ ПРИ ФОРМУВАННІ ОБЛІКОВОЇ ПОЛІТИКИ

О. Гаркуша, студентка гр. ОПС-1-19

Науковий керівник: О.М. Губарик, к.е.н, доцент

Дніпровський державний аграрно-економічний університет

Оцінка запасів відіграє значну роль при формуванні облікової політики. Важливим в оцінці запасів є принцип обачності, який передбачає застосування в бухгалтерському обліку методів оцінки запасів, що повинні запобігти завищенню оцінки активів, а також забезпечувати точність фінансових результатів підприємства.

В бухгалтерському обліку виробничі запаси оцінюють за кожним етапом їх надходження, використання чи зберігання. Відповідно до П(С)БО№9 «Запаси» [1] при надходженні запасів використовуються такі основні методи, як первісна вартість, фактичні витрати, виробнича собівартість, яка визначається за П(С)БО№16 «Витрати», справедлива вартість, балансова вартість. При вибутті запасів використовуються такі методи, як ідентифікована собівартість, середньозважена собівартість, собівартість перших за часом надходження (ФІФО), нормативних затрат, ціна продажу. При оцінці запасів на дату балансу використовують первісну вартість та чисту реалізаційну.

На практиці для відображення в бухгалтерському балансі і фінансовій звітності запасів у грошовій оцінці використовують ціни:

- 1) історичні, або ціни придбання, які були актуальними минулому, тобто в момент отримання запасу;
- 2) поточні, що використовуються в момент виконання оцінки;
- 3) ціни відтворення, або репродукційні – це ціни передбачення визначених складових, відповідних у момент, коли цю складову буде замінено.

Зміну цін спричиняють дві складові. Одна є результатом дії ринкових чинників – попиту і пропозиції, а друга – зміни цін, зумовленої інфляцією. Тому одним з недоліків структури грошового вираження вартості є відсутність стабільності грошової одиниці з погляду вибраної реальної одиниці вартості, що виявляється у тенденції до зростання цін.

Слід наголосити, що оцінка активів щодо історичної вартості не є метою, оскільки в основному покладено можливо дійсну і правдиву інформацію про вартість активів. Теорія і практика обліку підтверджують, що за помірної інфляції такий етап досягається при використанні історичної вартості придбання як вимір вартості активів [1].

Первісна вартість запасів визначається, залежно від того, яким шляхом вони були отримані. Виготовлені власними силами запаси оцінюються за собівартістю їх виробництва. Запаси, що були отримані за плату складаються із собівартості, що включає суми, які були сплачені постачальнику, з вирахуванням суми непрямих податків(окрім випадків, якщо суми непрямих податків не підлягають відшкодуванню), а також із суми ввізного мита.

Вартість запасів, що були отримані у результаті обмін, буде дорівнювати балансовій вартості запасів, що були передані, а якщо вони були обміняні на неподібні запаси, то вони будуть обліковуватись за справедливою вартістю отриманих запасів.

Якщо запаси були внесені у статутний капітал засновниками, то вони обліковуються за погодженою засновниками вартістю. Якщо запаси були отримані безоплатно, то треба визначити їх справедливу вартість, з урахуванням сум непрямих податків та ввізного мита.

Метод ідентифікованої собівартості полягає в тому, що певні одиниці запасів передаються у виробництво за тією ж вартістю, за якою вони були придбані.

Метод середньозваженої собівартості, яка визначається як відношення сум собівартостей запасів на початок періоду і за звітний період та кількості запасів на початок періоду і за звітний період

Метод ФІФО ґрунтується на припущенні, що запаси використовуються у послідовності їх надходження інакше кажучи. Спочатку відпускаються одиниці запасів, що залишились з попереднього звітного періоду, потім з першого надходження, з другого надходження. Тому на кінець звітного періоду залишаються запаси, які надійшли або були виготовлені останніми.

Метод нормативних витрат базується на використанні нормативів витрат матеріалів, заробітної плати тощо. Цей метод підходить для оцінки тих запасів, у яких нормативні і фактичні витрати майже однакові.

Метод ціни продажу це визначення ціни запасів, шляхом зменшення вартості продажу запасів на відповідний відсоток валового прибутку. Цей відсоток розраховується як співвідношення собівартості та роздрібною ціни наявних запасів.

Запаси відображаються за чистою реалізаційною вартістю, якщо на дату балансу їх первісна очікувана економічна вигода знизилась.

Отже, оцінка запасів відіграє значну роль при формуванні облікової політики, є її елементом і не підлягає змінам без вагомих підстав. Оцінка

активів щодо історичної вартості не є метою, оскільки в основному покладено можливо дійсну і правдиву інформацію про вартість активів. Найбільш правильним способом встановити метод вибуття запасів є проведення кількісного та вартісного аналізу обліку руху товарів.

Література:

1. Бутинець Ф.Ф. Організація бухгалтерського обліку. Підручник для студентів спеціальності Облік і аудит” вищих навчальних закладів / Під редакцією Ф.Ф. Бутинця. Житомир: ПП «Рута», 2009.-592 с.

2. Положення (стандарту) бухгалтерського обліку 9 "Запаси" від 20 жовтня 1999 р. №246 // Все про бухгалтерський облік. – 2011. - № 10. – Ч. 1. – С. 11 – 13.

ДОКУМЕНТАЛЬНЕ ОФОРМЛЕННЯ РОЗРАХУНКІВ З ДЕБІТОРАМИ

М.О.Кравченко, студентка гр. МгОП-1-19

Науковий керівник: О.В.Чернецька, к.е.н., доцент

Дніпровський державний аграрно-економічний університет

Всі первинні документи щодо розрахунків з дебіторами в режимі «1С: Бухгалтерія» формуються за допомогою меню «Документи», в якому обирається пункт «Продаж». В зазначеному пункті з’являється вікно перелік можливих первинних документів. Для відображення факту домовленості з покупцями щодо реалізації їм продукції певної кількості та за визначеною ціною формується документ «Договір». Договір не формує проведення, але він може бути документом - замовленням при взаєморозрахунках з клієнтом. При цьому стає можливим виконання періодичних оплат (одна оплата за кількома накладними).

Для таких контрагентів потрібно встановити в поле "Вид взаєморозрахунків" значення " У розрізі договорів" , а в полі " Основний Договір" вибрати договір, укладений з клієнтом. У всіх документах в якості замовлення буде цей договір. Взаєморозрахунки ведуться в цілому по клієнту, без деталізації за замовленнями .

Для оформлення попередніх домовленостей на продаж продукції клієнтам формується документ "Рахунок Фактура". Рахунок фактура також не формує проведення, але він може бути документом - замовленням при виконанні клієнтом передоплати за ще не поставлені товари та послуги. Таким чином, рахунок фактура може почати послідовність документів при реалізації товарів з передоплатою .

У разі, коли немає передоплати (тобто спочатку реалізується продукція, а потім оплачується), документ "Рахунок фактура" не вводиться. У цьому випадку Замовленням виступає "Договір", або сама " Видаткова Накладна " .

За допомогою документа "Видаткова накладна" оформлюється продаж продукції та інших матеріальних цінностей. Видаткова накладна зменшує кількість продукції на складі і збільшує борг покупця. Якщо ж була передоплата, то сума авансу буде врахована. Крім того, документ формує проводку з ПДВ.

За допомогою документа "Надання послуг" оформлюється надання послуг. Список послуг, які надає підприємство, ведеться в довіднику

номенклатура (створено окрему групу "Послуги"). Для кожної послуги в реквізиті " Вид " встановлюється значення "Послуга".

Рух по поточному рахунку за надходженням коштів за реалізовану продукцію формується в документі "Банківська виписка". За допомогою документа в програмі 1С: Бухгалтерія здійснюються банківські операції (зокрема, отримання грошей на поточний рахунок). При надходженні оплати документ збільшує кількість грошей на розрахунковому рахунку і відповідно зменшує борг контрагента.

Для ведення обліку з ПДВ призначений документ "Податкова накладна". Документ підтверджує факт податкових зобов'язань підприємства перед державою. Якщо встановлено константу "Автоматичне створення податкових накладних", відповідно документ "Податкова накладна" формується автоматично.

Всі податкові накладні та Розрахунки коригування (у тому числі ті, що не видаються покупцю, а також виписані за операціями з постачання товарів/послуг, що звільняються від оподаткування) незалежно від розміру ПДВ в одній податковій накладній чи розрахунку коригування підлягають реєстрації в ЄРПН. Для вивантаження з програми зформованої податкової накладної застосовується журнал "Податкова накладна" з меню "Журнали", обирається пункт «Експорт документу» - «Експорт в XML». Вибирається каталог на комп'ютері, де зберігаються xml-файли та натискається "Зформувати".

Для відправки податкової накладної її підписують. Для відправки контрагенту вибирається відповідний пункт меню «Відправити контрагенту». Якщо контрагента немає - програма запропонує створити його в адресній книзі та довіднику. Слідкувати за статусом реєстрації податкової накладної можна в розділі "Протокол" податкової накладної.

Для кожного контрагента вказується вид обліку взаєморозрахунків, за яким з ним працюють - за рахунками - накладними або за договорами. Це вказується в довіднику "Контрагенти", в рядку "Вид взаєморозрахунків". Як правило, взаєморозрахунки з основними покупцями ведуться в розрізі договорів, а з разовими покупцями - в розрізі рахунків або накладних. Вибравши варіант обліку взаєморозрахунків - за договорами, зберігається можливість ведення обліку розрахунків у розрізі рахунків- накладних.

Крім того, в накладній або рахунку замовлення можна вибрати вручну, якщо в полі "Замовлення" виділено "Без замовлення", тоді цей документ буде першим у ланцюжку документів (буде замовленням) і саме на ньому будуть висіти борги по взаєморозрахунках.

Отже, облік взаєморозрахунків з дебіторами в 1С: Бухгалтерії ведеться в розрізі дебіторів (субконто «Контрагенти») та документів - замовлень (субконто «Замовлення»). Основна інформація про господарські операції, що відбуваються на підприємстві, накопичується і зберігається в журналі операцій. Для отримання аналітичних і підсумкових даних щодо процесу реалізації на підприємстві формуються за допомогою меню "Звіти". Як бачимо, послідовність процесу відображення інформації щодо розрахунків з дебіторами унеможливорює помилки у формуванні підсумкових даних в регістрах обліку.

ОРГАНІЗАЦІЯ ДІЄВОЇ СИСТЕМИ КОНТРОЛЮ ЗА РОЗРАХУНКАМИ З ПОСТАЧАЛЬНИКАМИ ТА ПІДРЯДНИКАМИ НА ПІДПРИЄМСТВІ

О.Лобода, студентка гр.МгОПз-1-19

*Науковий керівник: Т. Саванчук, к.е.н., доцент
Дніпровський державний аграрно-економічний університет*

Законом України «Про бухгалтерський облік і фінансову звітність в Україні», встановлено: «Метою ведення бухгалтерського обліку і складання фінансової звітності є надання користувачам для прийняття рішень повної, правдивої та неупередженої інформації про фінансове становище, результати діяльності та рух грошових коштів підприємства» [1]. Для того щоб облік міг досягти вказаної мети, необхідно систематично здійснювати контроль за його веденням. В тому числі і за станом розрахунків з постачальниками і підрядниками та правильністю їх відображення в обліку.

Дослідження практики діяльності аграрних підприємств засвідчили, що для контролю за станом розрахунків з постачальниками та підрядниками, із всіх можливих методів, на підприємствах застосовується, частіше за все, лише інвентаризація і то, вона проводиться лише один раз на рік перед складанням річної звітності.

Звичайно, аналіз матеріалів такої інвентаризації дає змогу бухгалтеру підприємства зосередити увагу на сумнівних розрахунках, перевірити законність списання певних сум заборгованостей з балансу. Проте, на нашу думку, контроль розрахункових операцій на підприємстві має здійснюватися на такому рівні, щоб надавати керівництву своєчасну та повну інформацію про стан розрахунків з постачальниками та підрядниками з метою своєчасного прийняття управлінських рішень.

Досягти належного рівня такого контролю можна, на нашу думку, за умови поєднання внутрішнього та зовнішнього контролю.

Так, перш за все на підприємстві необхідно посилити дієвість внутрішнього контролю. Зокрема, ми вважаємо, що проведення інвентаризації заборгованостей лише раз на рік для раціонального контролю за станом розрахунків є недостатньо. Її необхідно здійснювати, хоча б, раз на квартал. При цьому щорічно на підприємстві необхідно затверджувати план проведення інвентаризацій та внести інформацію про періодичність здійснення таких інвентаризацій до Наказі про облікову політику.

Щодо повноти інвентаризації заборгованостей, то дана процедура потребує підготовки Актів звірок за усіма сумами заборгованості, що рахуються в аналітичному обліку підприємства. Установлено, що кількість таких актів звірки може бути великою, але якщо їх підготовку автоматизувати, то цей процес забере значно менше часу.

Крім того, для більш раціонального підходу до інвентаризації розрахунків, слід звернути також увагу на суттєвість інформації, що відображається у фінансовій звітності, і зосередитися на інвентаризації суттєвих сум дебіторської та кредиторської заборгованості за розрахунками з постачальниками та підрядниками.

В свою чергу, важливим для організації дієвої системи контролю розрахунків з постачальниками та підрядниками є також впровадження на підприємствах періодичного зовнішнього контролю за вказаними операціями у вигляді аудиторських перевірок.

Отже, поєднання раціонального зовнішнього та внутрішнього контролю розрахункових операцій дозволить керівництву підприємства мати завжди актуальну інформацію про стан розрахунків та уникнути помилок в обліку.

Література:

1. Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні: Закон України від 16.07.1997 р. № 996-XIV. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.rada.gov.ua>. – Назва з екрану.

ПРИБУТКОВІ КОРИГУВАННЯ – ПОДАТКОВІ ЗМІНИ 2020

А.В.Міньковська, ст..викладач

Дніпровський державний аграрно-економічний університет

Для платників податку на прибуток, які коригують фінрезультат на податкові різниці з р. III ПКУ, з 23.05.2020 запрацювали нові поправки.

Для малодохідних платників податку на прибуток, які не ведуть облік податкових різниць, дані зміни мають інформаційний характер. Такі зміни чекатимуть на них, якщо вони раптом вимушено чи добровільно розпочнуть застосовувати згадані податкові різниці.

По перше, зміни торкнулися вартісного критерію для класифікації господарських необоротних матеріальних активів як податкові основні засоби (підвищили із 6000 грн до 20000 грн (пп. 14.1.138 ПКУ)).

Для всіх об'єктів необоротних матеріальних активів, які підприємство вводить в експлуатацію з 23.05.2020, застосовується новий вартісний критерій. При цьому, не має значення, коли ви оприбуткували актив на баланс (Дт 15 «Капітальні інвестиції») та/або оплатили його вартість.

Відповідно, вилучати з лав податкових ОЗ об'єкти з первісною вартістю від 6000 до 20000 грн, які були введені в експлуатацію до 23.05.2020 не потрібно. Вони «доживають своє життя» як податкові ОЗ із застосуванням до них податкових різниць зі ст. 138 ПКУ.

Отже, якщо нині придбаний (уведений в експлуатацію) об'єкт коштує не дорожче за 20000 грн, для податкового обліку його не вважають ОЗ і до нього не застосовують податкових різниць зі ст. 138 ПКУ. Такі необоротні матеріальні активи впливають на об'єкт оподаткування за бухгалтерськими правилами.

Ще одне нововведення – це застосування виробничого методу амортизації в податковому обліку

Раніше такий метод забороняли використовувати для розрахунку так званої податкової амортизації (в абзаці 1 пп. 138.3.1 ПКУ зазначалося всі «крім виробничого методу»).

Основні засоби, які вже розпочали амортизувати за іншими методами, можна перевести на виробничий метод амортизації з II–IV кварталів 2020 року.

Спонукатиме до цього хоча б те, що під час використання виробничого

методу амортизації для податкових цілей не застосовують мінімально допустимі строки амортизації ОЗ, передбачені пп. 138.3.3 ПКУ.

Якщо підприємство вирішить перейти на виробничий метод нарахування амортизації, то йому необхідно керуватися «перехідним» п. 52 підрозділу 4 р. XX ПКУ. Доведеться прийняти рішення про застосування виробничого методу та провести інвентаризацію таких ОЗ на 1-ше число звітного періоду 2020 року, у якому прийняли відповідне рішення.

У разі якщо загальна балансова (залишкова) вартість усіх таких ОЗ, розрахована згідно з вимогами р. III ПКУ, буде перевищувати їхню балансову вартість (без урахування переоцінки) за даними бухгалтерії, різницю необхідно амортизувати як окремих об'єктів ОЗ, за прямолінійним методом протягом 20 кварталів, зменшуючи фінрезультат до оподаткування за відповідні податкові (звітні) періоди.

Очевидно, треба розуміти, що залишок податкової вартості кожного такого ОЗ із метою оподаткування амортизуватимуть за виробничим методом на індивідуальній основі. Тобто у звичайному режимі, передбаченому П(С)БО чи МСФЗ.

Також із 23.05.2020 податкову амортизацію заборонили розраховувати за період, коли ОЗ не використовують (не експлуатують) у господарській діяльності у зв'язку з їх: модернізацією; реконструкцією; добудовою; дообладнанням; консервацією (пп. 138.3.1 ПКУ).

ОСОБЛИВОСТІ ОБЛІКУ ВИТРАТ ВИРОБНИЦТВА І ВИХОДУ ПРОДУКЦІЇ В РОСЛИННИЦТВІ

В.В.Цапюк, студент гр. МгОПз-1-19

*О.В.Чернецька, доцент кафедри обліку, оподаткування та УФЕБ
Дніпровський державний аграрно-економічний університет*

Рослинництво має специфічні особливості, що впливає на процес ведення бухгалтерського обліку. Для галузі є характерним сезонність виробництва, розрив між періодами виконання технологічного процесу та отримання готової продукції. Виробничі витрати в рослинництві здійснюються тривалий час причому дуже нерівномірно, технологічний процес залежить від природних умов і практично не може бути прискорений за рахунок інтенсифікації [2].

Облік виступає єдиним інформаційним джерелом для отримання даних щодо витрат з вирощування продукції рослинництва, використання всіх видів виробничих ресурсів, а також обсягу виробленої продукції (наданих робіт чи послуг) в натуральних та грошових вимірниках, а також для потреб управління та контролю взагалі.

Витрати на виробництво продукції рослинництва у плануванні та обліку групуються за статтями, які господарство визначає самостійно і затверджує наказом про облікову політику. Аналітичний облік за субрахунком 231 «Рослинництво» ведеться за видами виробництв, за статтями витрат і видами або групами продукції, що виробляється. Синтетичний облік витрат на виробництво і виходу продукції рослинництва на сільськогосподарському підприємстві ведуть на рахунку 23 «Виробництво», до якого відкривають

субрахунок 231 «Рослинництво». За дебетом рахунка 23 «Виробництво» в розрізі субрахунків за об'єктами обліку витрат відображуються прямі матеріальні витрати, трудові та інші прямі витрати, а також виробничі накладні витрати. За кредитом субрахунку 231 «Рослинництво» сільськогосподарські підприємства обліковують сільськогосподарську продукцію рослинництва за її справедливою вартістю, зменшеною на очікувані витрати на місці продажу (згідно П(С)БО 30 «Біологічні активи») або виробничою собівартістю (згідно П(С)БО 16 «Витрати») [1]. Первісне визнання сільськогосподарської продукції відображається у тому звітному періоді, у якому вона відокремлена від біологічного активу.

Особливістю галузі рослинництва є те, що виробничий процес з вирощування сільськогосподарських культур не обмежується календарним роком, тому в рослинництві можуть бути три групи витрат:

- 1) минулих років під урожай поточного року;
- 2) цього року під урожай поточного року
- 3) цього року під урожай наступних років.

Отже, облік витрат виробництва в рослинництві має бути побудовано таким чином, щоб мати змогу щомісячно узагальнювати витрати на окремі види робіт за культурами або однорідними групами, а по завершенні року обчислювати фактичну собівартість продукції. Правильна оцінка основної, супутньої та побічної продукції, отриманої у процесі виробництва, є основою точності визначення фінансового результату як підприємства загалом, так і за окремими видами продукції, що важливо для прийняття управлінських рішень.

Література:

1. Саванчук Т.М., Чернецька О.В. Облікове забезпечення відображення виходу готової продукції зернових культур в системі управління аграрними підприємствами. *Економіка та суспільство*. 2017. № 11. URL: http://www.economyandsociety.in.ua/journal/11_ukr/88.pdf

2. Собченко А.М. Особливості організації обліку витрат на виробництво продукції рослинництва. *Економіка і суспільство*. 2016. Випуск № 2. с.744-748. URL: http://www.economyandsociety.in.ua/journal/2_ukr/132.pdf

АКТУАЛІЗАЦІЯ ЗАКОНОДАВЧИХ ЗМІН З ОБЛІКУ ОСНОВНИХ ЗАСОБІВ НА ПІДПРИЄМСТВІ

*В.Г. Васильєва, к. е. н., доцент,
О.В. Коновалова., старший викладач
Університет митної справи та фінансів*

Основні засоби мають значну питому вагу в загальній сумі активів підприємства, вони є одним із найважливіших об'єктів фінансового обліку. Відповідно до П(С)БО №7 основні засоби - матеріальні активи, які підприємство утримує з метою використання їх у процесі виробництва або постачання товарів, надання послуг, здавання в оренду іншим особам або для здійснення адміністративних і соціально-культурних функцій, очікуваний строк корисного використання (експлуатації) яких більше одного року (або операційного циклу, якщо він довший за рік) [п.4, 1]. Об'єкт основних засобів

визнається активом, якщо існує імовірність того, що підприємство отримає в майбутньому економічні вигоди від його використання та вартість його може бути достовірно визначена [п.6, 1]. Підприємства можуть установлювати вартісні ознаки предметів, що входять до складу малоцінних необоротних матеріальних активів [п.5, 1]. Таким чином, підприємства самостійно установлюють критерій малоцінності. Таку вартісну межу для цілей бухгалтерського обліку підприємство зазначає у наказі про облікову політику.

За Податковим Кодексом України (ПКУ) основні засоби - матеріальні активи, у тому числі запаси корисних копалин наданих у користування ділянок надр (крім вартості землі, незавершених капітальних інвестицій, автомобільних доріг загального користування, бібліотечних і архівних фондів, матеріальних активів, вартість яких не перевищує 20000 гривень, невиробничих основних засобів і нематеріальних активів), що призначаються платником податку для використання у господарській діяльності платника податку, вартість яких перевищує 20000 гривень і поступово зменшується у зв'язку з фізичним або моральним зносом та очікуваний строк корисного використання (експлуатації) яких з дати введення в експлуатацію становить понад один рік (або операційний цикл, якщо він довший за рік) [2]. В ПКУ з 23.05.2020 р. збільшено вартісний поріг основних засобів з 6 000 грн. до 20 000 грн. Відповідні зміни внесено в підпункт 14.1.138 ПКУ [2]. Так, якщо вартість матеріальних активів не буде перевищувати 20 000 грн, то у податковому обліку вони не будуть вважатись основними засобами. З податкової точки зору збільшення вартісної межі для кваліфікації основних засобів до 20 000 грн призведе до того, що більшу кількість активів можна буде кваліфікувати як малоцінні і списувати на витрати швидше (50/50 або в розмірі 100% при введенні в експлуатацію [п. 27, 1]).

Дещо інакший підхід до цього питання демонструє міжнародна практика.

За МСБО 16 [3] основні засоби (ОЗ) - це матеріальні об'єкти, що їх:

- а) утримують для використання у виробництві або постачанні товарів чи наданні послуг для надання в оренду або для адміністративних цілей;
- б) використовуватимуть, за очікуванням, протягом більше одного періоду.

Так, за визначенням із п. 6 МСБО 16 «Основні засоби» до ОЗ потрапляють лише необоротні матеріальні активи, які «утримують для використання у виробництві або постачанні товарів чи наданні послуг для надання в оренду або для адміністративних цілей». Як бачимо, у ньому не знайшлося місця для соціально-культурної функції. Тому якщо матеріальний об'єкт придбано саме для цього, його, по суті, не можна відобразити в МСФЗ - звітності серед ОЗ. У разі ж якщо підприємство може продемонструвати ймовірність надходження майбутніх економічних вигід від такого об'єкта, його доведеться визнати в складі необоротних активів.

МСБО 16 також не встановлює вартісної межі для визнання активів об'єктами ОЗ. На практиці підприємства, які ведуть облік згідно з МСФЗ, вартість активів, що відповідають за строками експлуатації об'єктам ОЗ, але мають незначну вартість, відразу списують на витрати як запаси. При цьому МСФЗ не забороняє встановлювати для таких об'єктів і рівень істотності. Тому

підприємства, що застосовують МСФЗ, також можуть установити в наказі про облікову політику вартісний критерій для об’єктів ОЗ або МНМА, виходячи з власних думок і рівня істотності, визначеного для їх підприємства.

Література:

1. П(С)БО 7 «Основні засоби»: Наказ МФУ № 92 від 27.04.2000 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0288-00#Text>.
2. Податковий кодекс України від 02.12.2010 № 2755-VI. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2755-17#Text>.
3. Міжнародний стандарт бухгалтерського обліку 16 (МСБО 16). Основні засоби. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/929_014#Text

СТРУКТУРНІ ЕЛЕМЕНТИ ВЛАСНОГО КАПІТАЛУ

Р. Бондаренко, ст. гр. МгОП-19

Науковий керівник: Н.Бондарчук, професор

Дніпровський державний аграрно-економічний університет

Власний капітал є важливою складовою серед джерел формування ресурсів підприємства.

Сутність власного капіталу доцільно розглядати через його структурні елементи:

1. *Статутний капітал* це основа власного капіталу підприємства, представляє собою суму внесків всіх учасників (засновників) в грошовій і натуральній формі. Його розмір визначається установчими документами і статутом підприємства. Для підприємства окремих сфер діяльності й організаційно-правових форм (акціонерне товариство, товариство з обмеженою відповідальністю) мінімальний розмір статутного капіталу регулюється законодавством.

2. *Пайовий капітал* – сукупність засобів фізичних і юридичних осіб, добровільно розміщених в товаристві для ведення його господарської діяльності. Формується учасниками за рахунок пайових внесків, передбачених засновницькими документами кредитних союзів, споживчих товариств, колективних сільськогосподарських підприємств, житлово–будівельних кооперативів та ін.

3. *Неоплачений капітал* – це сума заборгованості власника (учасника ВАТ, акціонера АТ) за внесками в статутний капітал підприємства, які виникли в момент емісії корпоративних прав. Даний вид капіталу притаманний тим товариствам, у яких є в наявності статутний або пайовий.

4. *Вилучений капітал* являє собою фактичну собівартість акцій (часток) власної емісії, викуплених у акціонерів (учасників). Тобто це частина капіталу власників, яка тимчасово вилучена (викуплена у власників) самим господарським товариством.

5. Додатковий капітал від продажу акцій (власної емісії) виникає тільки у корпоративних підприємств і визначається як різниця між продажною вартістю акцій власної емісії та її номінальною вартістю.

6. Додатковий капітал (додаткові внески засновників) виникає на партнерських та індивідуальних підприємствах за рахунок внесення

засновниками додаткових внесків на добровільних засадах з метою забезпечення розвитку підприємства.

7. Інший додатковий капітал включає в себе дооцінку необоротних активів, вартість необоротних активів, безоплатно отриманих, інші види додаткового капіталу, фонди спеціального призначення (розвитку підприємства).

8. *Резервний капітал* являє собою зарезервовану частину власного капіталу підприємства, призначену для внутрішнього страхування його господарської діяльності. Формується за рахунок відрахувань від чистого прибутку (для господарських товариств – не менше 5% чистого прибутку за рік), при цьому мінімальний розмір резервного капіталу не може бути менше 25% розміру статутного капіталу. А для АТ не менше 15%, якщо інше не передбачено Статутом.

9. *Нерозподілений прибуток (непокриті збитки)* являє собою чистий фінансовий результат діяльності підприємства після виплати доходів власникам та формування резервного капіталу.

10. *Інші форми власного капіталу*, до яких відносяться розрахунки за майно (при здачі його в оренду), розрахунки з учасниками (по виплаті їм доходів у формі відсотків чи дивідендів) і деякі інші, відображені в першому розділі пасиву балансу.

ОСНОВНІ ЗАВДАННЯ ОБЛІКУ І КОНТРОЛЮ ОРЕНДНИХ ОПЕРАЦІЙ НА СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКИХ ПІДПРИЄМСТВАХ

А. Литарь, студентка гр. МгОПз-1-19

О.Ткаченко, к.е.н., доцент

Дніпровський державний аграрно-економічний університет

Особливістю бухгалтерського обліку орендних операцій є те, що всі господарські операції реєструються на підставі первинних документів. Орендні операції надають пряме вплив на майновий стан і фінансові результати діяльності сільськогосподарських підприємств і непряме – на суму сплачуваних ним в бюджет і позабюджетні фонди податкових платежів. У зв'язку з цим постає необхідність в отриманні достовірної інформації про величину і структуру орендних операцій, що передбачає вирішення наступних облікових завдань:

- встановлення достовірної інформації про власне та орендоване майно;
- перевірка правильності документального оформлення операцій пов'язаних з орендою;
- своєчасне і повне відображення орендних зобов'язань;
- своєчасне здійснення розрахункових операцій за орендними зобов'язаннями;
- правильний підрахунок, відшкодування та оподаткування орендної плати;
- правильне відшкодування витрат, пов'язаних з використанням орендованого майна;
- виявлення фінансових результатів про орендні операції;

- чітке встановлення собівартості ремонту орендованого майна;
- встановлення достовірної інформації про капітальні вкладення у орендоване майно;
- забезпечення контролю за збереженням та дотриманням правового режиму використання орендованого майна;
- повне і достовірне розкриття інформації про орендоване майно в бухгалтерській звітності.

Метою контролю є висловлення достовірності бухгалтерської (фінансової) звітності сільськогосподарських підприємств і відповідності порядку ведення бухгалтерського обліку законодавству України (при цьому виражається думка про достовірності фінансової (бухгалтерської) звітності у всіх істотних відносинах).

Основними завданнями контролю орендних операцій є:

- правильність встановлення орендних операцій необоротних активів і віднесення цих операцій до оперативної чи фінансової оренди;
- дотримання відповідних положень договору оренди та правомірність змін його умов;
- правильність формування складу орендних платежів та їх розрахунку;
- правильність відображення орендних операцій в податковому і бухгалтерському обліках в орендодавця та орендаря;
- наявність фактів передачі в оренду активів без відображення їх у обліку;
- своєчасність здійснення розрахункових операцій за орендовані активи.

Головний етап контролю полягає в оцінюванні основних засобів, встановленні їх належності, перевірці достовірності облікових записів за основними засобами і залишків за ними у балансі, перевірці правильності нарахування зносу основних засобів і визначенні витрат на їх ремонт. Для контроль важливе значення має встановлення власника основних засобів підприємства, оскільки від цього залежить, чи відображаються вони в балансі чи на позабалансових рахунках.

ОСНОВНІ ЗАВДАННЯ ОБЛІКУ ВИРОБНИЧИХ ЗАПАСІВ В СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКИХ КООПЕРАТИВАХ

С. Лях, студент гр. МгОП-1-19

О.Ткаченко, к.е.н., доцент

Дніпровський державний аграрно-економічний університет

Для безперервного функціонування виробництва сільськогосподарських кооперативів необхідно мати певну кількість засобів у матеріальній, нематеріальній і грошовій формі, які за винятком необоротних активів складають його оборотні засоби.

Постійна система обліку надходження та вибуття запасів характеризується тим, що облік за рухом та залишками виробничих запасів відображається станом на кінець робочого дня. Ця система обліку є точнішою,

оскільки надає оперативну інформацію. Проте її недоліком є велика трудомісткість.

Забезпечення зберігання виробничих запасів в сільськогосподарських кооперативах здійснюють такими методами:

- через систему матеріальної відповідальності укладанням договорів із працівниками, які мають доступ до оформлення документів про рух матеріальних цінностей;

- документальне оформлення всіх операцій руху матеріальних цінностей (прийняття, відпуск, списання);

- затвердження окремим наказом посадового списку осіб, що мають право підписувати документи з прийняття, відпуску та списання матеріальних цінностей;

- налагодження складського господарства;

- проведення інвентаризації (вибіркової та суцільної).

Облік виробничих запасів забезпечує своєчасне відображення господарських операцій з надходження, переміщення, вибуття всіх запасів, які належать сільськогосподарським кооперативам. Первісна вартість запасів, що виготовляються власними силами установи, дорівнює їх виробничій собівартості. У разі якщо на момент оприбуткування запасів неможливо достовірно визначити їх вартість, такі запаси можуть оцінюватися в бухгалтерському обліку за справедливою вартістю з подальшим коригуванням до первісної вартості.

Запаси, переважно, є предметами праці й звичайно складають основну частку оборотних засобів підприємства. Вони включають в себе великий перелік товарно-матеріальних цінностей, які споживаються в процесі виробництва, незавершене виробництво, готову продукцію та товари. Ці цінності і є об'єктами обліку запасів.

Завданням обліку виробничих запасів в сільськогосподарських кооперативах є:

- своєчасне оформлення первинних документів на всі операції, пов'язані з надходженням, зберіганням і витрачанням запасів;

- здійснення точного і повного контролю за своєчасним оприбуткуванням, зберіганням і економічним витрачанням ТМЦ і одержанням встановлених норм витрат;

- одержання на будь-яку дату точних даних про кількість ТМЦ, що є на складах підприємства та їх виробничих підрозділах;

- систематичний контроль за транспортно-заготівельними витратами під час їх придбання;

- своєчасне виявлення виробничих запасів, які не використовуються в процесі виробництва і можуть бути реалізовані, а також готової продукції, яка не користується попитом.

Необхідною умовою здійснення процесу виробництва в сільськогосподарських кооперативах є постійна наявність виробничих запасів у потрібній кількості та асортименті.

ОСОБЛИВОСТІ ОРГАНІЗАЦІЇ ОБЛІКУ ФЕРМЕРСЬКОГО ГОСПОДАРСТВА

Н. Світлик, ст. гр. МгОПз-1-19

Науковий керівник: Н.Бондарчук, професор

Дніпровський державний аграрно-економічний університет

В аграрній сфері до складу економічних суб'єктів входять фермерські господарства, які відносяться до малих форм господарювання. Вони функціонують у виробничій сфері поряд з іншими видами аграрних формувань, але при цьому мають специфіку в організації та веденні обліку

При веденні бухгалтерського обліку фермерські господарства, як і всі інші юридичні особи, повинні керуватися насамперед:

- Законом України № 996-ХІV;
- Положеннями (стандартами) бухгалтерського обліку;
- іншими нормативними документами, які регламентують ведення бухгалтерського обліку.

Вділимо основні принципові особливості, які формують обліку специфіку, яка властива саме фермерським господарствам:

- ведення обліку власниками підприємства;
- сільськогосподарська специфіка діяльності такого підприємства;
- відсутність єдиних та методичних підходів до визначення та розрахунку певних економічних показників;
- проведення специфічної діяльності.

Згідно із Законом України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність» (п. 5 ст. 8) підприємства мають право самостійно визначати облікову політику, обирати форму бухгалтерського обліку, порядок та спосіб реєстрації, узагальнення облікової інформації. Тобто фермерське господарство самостійно обирає яку форму обліку обрати.

Вибір форми організації бухгалтерського обліку для фермерських господарств є водночас простим і складним процесом. При цьому потрібно ураховувати всі фактори щодо особливостей їх функціонування, належності до організаційно-правових форм господарювання, вибору ймовірних систем оподаткування, тощо.

Суб'єктам малого підприємництва, до яких відносяться фермерські господарства слід вести облік за спрощеною, простою та автоматизованою формою обліку.

До особливостей ведення обліку за простою формою без використання облікових реєстрів відноситься не тільки відсутність бухгалтерських рахунків, але і незастосування багатьох інших облікових прийомів. Даний варіант організації обліку може застосовуватися тими фермерськими господарствами, які здійснюють незначну кількість господарських операцій, вони є вузькоспеціалізованими, обсяги виробленої продукції, номенклатура і розміри витрат матеріальних ресурсів є невеликими.

Спрощена форма організації бухгалтерського обліку і звітності застосовується у фермерських господарствах, в яких середня облікова чисельність працюючих за звітний період становить 10 осіб включно (без

врахування членів сім'ї) і обсяг виручки за рік не менше 500 тис. грн.. Ведення обліку за даною формою передбачає використання систематизованого переліку Відомостей для обліку окремих видів активів, розрахунків, зобов'язань та землі.

Ведення обліку у фермерських господарствах може бути автоматизовано із використання відповідних бухгалтерських продуктів. В спеціальних програмних продуктах передбачено автоматичне ведення книги обліку доходів і витрат при реєстрації первинних документів.

При організації обліку у фермерських господарствах слід обирати найбільш оптимальні підходи для формування інформаційних потоків та отримання відповідної інформації для прийняття управлінських рішень щодо діяльності таких підприємств.

НОРМАТИВНО-ПРАВОВЕ РЕГУЛЮВАННЯ ОРГАНІЗАЦІЇ ОБЛІКУ РОЗРАХУНКОВИХ ОПЕРАЦІЙ

О. Чепець, к.е.н., доцент

К. Пакало, студентка гр. МгОП-1-19

Дніпровський державний аграрно-економічний університет

Розрахунки з покупцями та замовниками регулюються господарським законодавством. Господарське законодавство становить нормативну основу господарського правопорядку – правил організації, безпосереднього здійснення та управління господарською діяльністю.

Згідно Господарського кодексу господарським визнається зобов'язання, що виникає між суб'єктом господарювання та іншим учасником (учасниками) відносин у сфері господарювання з підстав, передбачених цим Кодексом, в силу якого один суб'єкт (зобов'язана сторона, у тому числі боржник) зобов'язаний вчинити певну дію господарського чи управлінсько-господарського характеру на користь іншого суб'єкта (виконати роботу, передати майно, сплатити гроші, надати інформацію тощо), або утриматися від певних дій, а інший суб'єкт (управлена сторона, у тому числі кредитор) має право вимагати від зобов'язаної сторони виконання її обов'язку.

Майново-господарські зобов'язання, які виникають між суб'єктами господарювання або між суб'єктами господарювання і не господарюючими суб'єктами - юридичними особами на підставі господарських договорів, є господарсько-договірними зобов'язаннями.

В таблиці 1 подано нормативні акти, що регулюють облік розрахунків з покупцями та замовниками на сільськогосподарських підприємствах. Аналіз даної таблиці свідчить про те, що в законодавстві існує велика кількість нормативно-правових актів які регулюють облік і аудит розрахунків з покупцями та замовниками на сільськогосподарських підприємствах.

Саме дані нормативні акти забезпечують підготовку повної, правдивої та неупередженої обліково-економічної інформації для зацікавлених користувачів: інвесторів, працівників підприємств, кредиторів, контрагентів, держави і громадськості, стосовно дебіторської заборгованості. Тому система нормативного регулювання бухгалтерського обліку та контролю дебіторської заборгованості повинна бути адекватною розвитку економічних відносин в

країні і забезпечувати достовірною фінансовою інформацією різні групи користувачів.

Таблиця 1

Нормативні акти, що регулюють питання організації обліку розрахунків з покупцями та замовниками

№ п/п	Нормативне джерело	Стислий зміст
1.	Господарський кодекс України	Забезпечує самостійність підприємств, визначає їх права і відповідальність у здійсненні відносини підприємств з іншими підприємствами і організаціями, органами державного управління.
2.	Цивільний кодекс України	Цивільним законодавством регулюються особисті немайнові та майнові відносини (цивільні відносини), засновані на юридичній рівності, вільному волевиявленні, майновій самостійності їх учасників.
3.	Закон України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні»	Цей Закон визначає мету, склад і принципи підготовки фінансової звітності та вимоги до визнання і розкриття її елементів. Наведені терміни які використовуються в цьому Законі, правові засади регулювання, організації, введення бухгалтерського обліку та складання фінансової звітності в Україні. Цей закон поширюється на всіх юридичних осіб, створених відповідно до законодавства України.
4.	П(с)БО № 10 «Дебіторська заборгованість»	Визначаються методологічні засади формування у бухгалтерському обліку інформації про дебіторську заборгованість та її розкриття у фінансовій звітності.
5.	П(с)БО № 11 «Зобов'язання»	Визначаються методологічні засади формування у бухгалтерському обліку інформації про зобов'язання та її розкриття у фінансовій звітності. Дається тлумачення поняття непередбачене зобов'язання.
6.	Інструкція «Про безготівкові розрахунки в Україні в національній валюті»	Регламентує форми і порядок розрахунків між підприємствами. встановлює правила використання при здійсненні розрахункових операцій платіжних інструментів у формі: платіжного доручення; платіжної вимоги-доручення; акредитива; чека; векселя; платіжної вимоги

ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ АУДИТУ РОЗРАХУНКІВ З ПОСТАЧАЛЬНИКАМИ І ПОКУПЦЯМИ

А. Лобова, студентка гр. МгОП-1-19

Т. Погорєлова, к.е.н., доцент

Дніпровський державний аграрно-економічний університет

Аудиторською діяльністю є підприємницька діяльність, що проводиться аудитором для перевірки обліку і звітності підприємства на договірній і платній основі.

Аудит розрахунків з постачальниками і покупцями складається з наступних завдань:

- визначення відсотка реальної заборгованості;
- підтвердження відсотка простроченої заборгованості;
- обчислення відсотка заборгованості, з вичерпаним позовної терміном;
- виявлення правильності та обґрунтованості списання заборгованості.

Для проведення аудиту необхідно брати інформацію зі звітності

підприємства, з первинних документів з обліку розрахунків.

Аудитор зобов'язаний вивчити інформацію, оцінити, а також висловити достовірне думку в ув'язненні, і дати список рекомендацій по ліквідації помилок, знайдених під час перевірки.

Беручи до уваги відсотки до сплати на кінець звітної періоду відображається заборгованість за позиковими коштами.

В обліку підприємства суми за розрахунками з банками та бюджетом в обов'язковому порядку повинні бути однакові і звірені. Тут неприпустимим вважається факт наявності неконтрольованих сум у балансі.

Планування аудиту потрібно розглядати як важливий і важливий крок перевірки, що впливає ефективність всієї роботи. Схема планування аудиту містить:

- етап попереднього планування;
- етап вивчення системи бухгалтерського обліку;
- етап розрахунку системи внутрішнього контролю;
- етап встановлення рівня суттєвості;
- етап побудови аудиторської вибірки;
- етап планування і складання програми.

Етап попереднього планування стартує зі збору інформації від апарату управління організації. Аудитору повинні надати інформацію, на підставі якої він оцінить систему бухгалтерського обліку, а також дасть оцінку системі внутрішнього контролю.

Етап планування черпає інформацію з облікової політики підприємства.

На цьому етапі необхідно вивчити і опрацювати важливість обліку, який ведеться на підприємстві, а також його взаємозв'язок з обліковою політикою. Найважливіші аспекти облікової політики фіксуються аудитором, для подальшого використання цих даних.

Завершальним етапом попереднього планування є робота з матеріалами податкових перевірок.

Створення основи для визначення обсягу аудиторських процедур, часу і їх видів є основною метою оцінки системи внутрішнього контролю.

Система внутрішнього контролю найбільш ефективна, вона своєчасно попереджає про виникнення недостовірної інформації та виявленні такої інформації.

Щоб оцінити рівень суттєвості необхідно враховувати інтереси споживачів цієї інформації.

Як тільки встановлено допустимого рівня суттєвості, аудитор може приступати до побудови аудиторської вибірки. Присутні наступні види ризику: ризику вибірки, допустимої і очікуваної помилки і обсягу генеральної сукупності. Аудиторська вибірка може коригуватися.

На останньому етапі планування аудиту складається план і програма. План містить інформацію про терміни проведення перевірки, а також до якого часу повинні бути закінчені висновок і звіт про виконану роботу.

Відстеження, перерахунок і зіставлення - провідні методи перевірки розрахунків з постачальниками і покупцями.

Програма аудиту розрахунків з постачальниками і покупцями, містить

необхідний набір процедур, що виконуються в ході перевірки.

При перевірці визначають:

- обґрунтованість договірних відносин з постачальниками;
- підтверджена актами інвентаризації заборгованість по кредиторам і дебіторам;
- грамотність проводок по розрахункових рахунках.

Якщо будуть виявлені невідповідності, то визначають їх суттєвість, характер і можливі причини виникнення. Мета загальної програми аудиту - це обґрунтована думка про ведення достовірного обліку на підприємстві в розрізі постачальників і покупців. Створення групи аудиторів - найважливіший крок на етапі планування.

Отже, одним з головних моментом, що характеризує фінансове становище підприємства, є оцінка стану розрахунків з покупцями і постачальниками і це можливо об'єктивно здійснити за допомогою якісної незалежної перевірки.

ЗАПРОВАДЖЕННЯ ВНУТРІШНЬОГОСПОДАРСЬКОГО КОНТРОЛЮ ТРАНСАКЦІЙНИХ ВИТРАТ

*Андрущенко А. В., магістр групи МгОПз-1-19,
Дніпровський державний аграрно-економічний університет*

Внутрішній контроль як одна з функцій управління набуває особливого значення, оскільки саме він забезпечує зворотний зв'язок між місцем виникнення витрат та управлінським персоналом, відповідальним за прийняття рішень. Тому одним з найважливіших аспектів теорії та практики управління трансакційними витратами є організація внутрішнього контролю рівня витрат за місцями їх виникнення і центрами відповідальності. Необхідність внутрішнього контролю трансакційних витрат такого типу зумовлена потребою оперативного регулювання їх і визначення відповідальності керівників структурних підрозділів, у яких виникають ці витрати.

Для забезпечення ефективного управління трансакційними витратами на підприємстві повинно бути організоване відповідне інформаційне забезпечення, що дозволить приймати виважені управлінські рішення (рис. 1). Дана система повинна включати планування, облік, аналіз, контроль (внутрішній та зовнішній). Також на великих підприємствах для здійснення ефективного контролю трансакційних витрат слід розрахувати і затвердити стандарти розміру й поведінки витрат за кожним видом даних витрат, підрозділом, відповідальною особою.

Ефективність контролю залежить від взаємозв'язку між його об'єктами й суб'єктами. Під об'єктом внутрішнього контролю трансакційних витрат необхідно розуміти як безпосередньо трансакційні витрати, такі процеси на підприємстві, що пов'язані з їх виникненням (трансакції). Жодна господарська операція, яка відображається в бухгалтерському обліку і передбачає виникнення трансакційних витрат, не повинна знаходитися поза контролем.

Специфіка внутрішнього контролю трансакційних витрат обумовлена тим, що дані витрати досить різноманітні за складом, виникають на різних етапах діяльності підприємства та у різних структурних підрозділах.

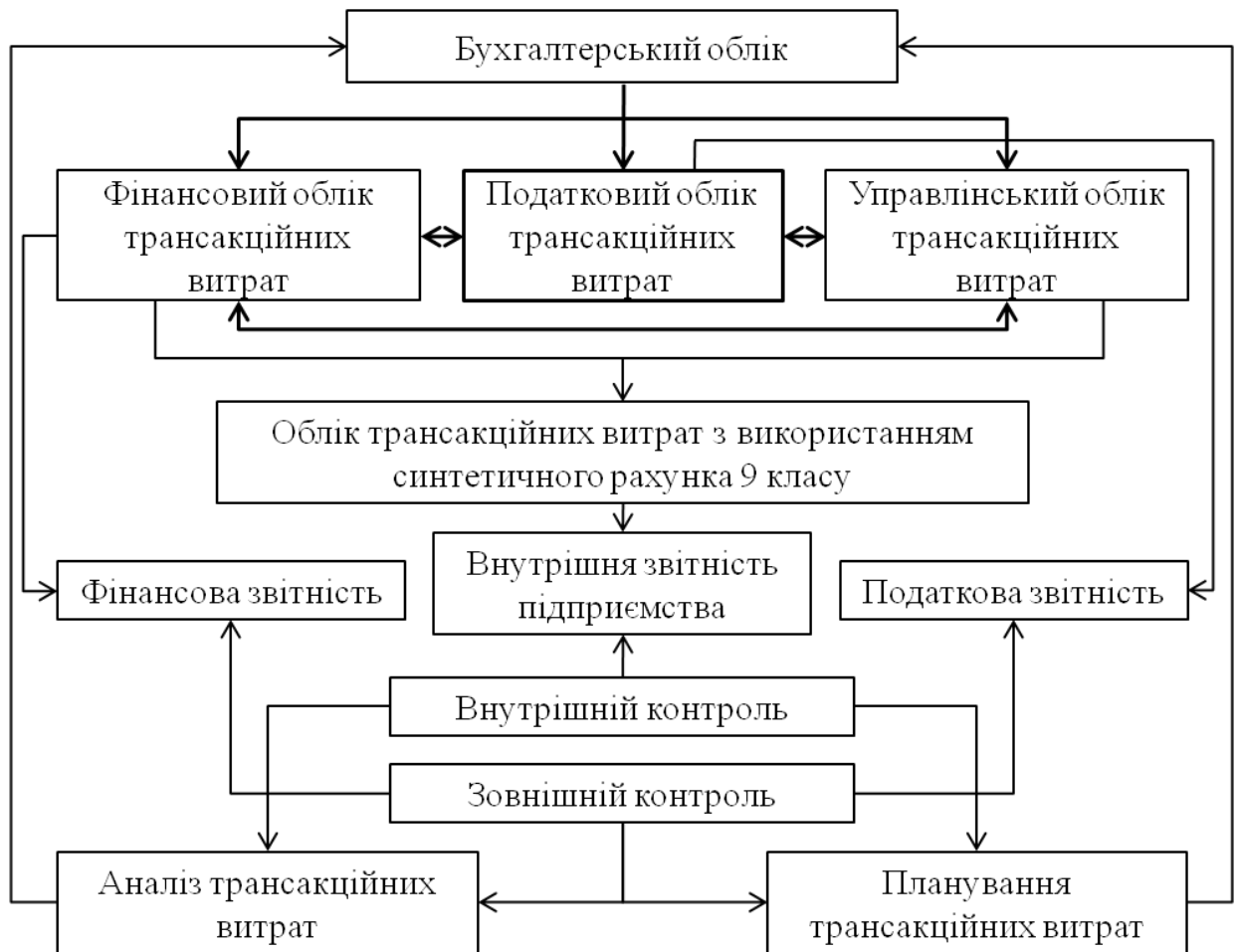

Рис. 1. Бухгалтерський облік і контроль у системі управління транзакційними витратами

Сукупність процедур контролю транзакційних витрат підприємства складається з 6-ти основних процедур:

- дослідження джерел утворення інформації про транзакційні витрати підприємства;
- збір інформації для об'єктивного та реального аналізу транзакційних витрат;
- аналіз отриманої інформації про транзакційні витрати підприємства;
- оцінка транзакційних витрат;
- прогнозування транзакційних витрат підприємства;
- розробка та прийняття рішення про здійснення трансакцій.

Одним з найважливіших аспектів управління транзакційними витратами є внутрішній контроль цих витрат за місцями їх виникнення і центрами відповідальності, що дозволяє здійснювати оперативне регулювання даних витрат та визначити відповідальність керівників структурних підрозділів, у яких виникають ці витрати.

Методичне забезпечення внутрішнього контролю транзакційних витрат дозволяє отримати достовірну, об'єктивну й повну інформацію про транзакційні витрати підприємства, що дає змогу керівникам підприємства приймати ефективні рішення щодо зниження загального рівня витрат на підприємстві, покращення фінансового стану та підвищення конкурентоспроможності підприємства.

Література:

1. Склярчук Т.В. Аналізування впливу трансакційних витрат на ефективність виробничо-господарської діяльності суб'єкта ринку – [http://www.nbuv.gov.ua/portal/natural/VNULP/Ekonomika/2019_640/27.pdf]
2. Філіпова А. Теорія трансакційних витрат в інституційному аналізі – http://text-article.ru/stati_po_meaktsynih_vitrat_v_nstitutsynomu_analz.html
3. Шигун М. М. Бухгалтерський облік трансакційних витрат: проблеми визначення поняття і класифікації // Проблеми теорії та методології бухгалтерського обліку, контролю і аналізу. Випуск 2(14). - Житомир: ЖДТУ, 2018. -с.230-231

ФУНКЦІЇ ТА ЦІЛІ ЗМІНИ РОЗМІРУ СТАТУТНОГО КАПІТАЛУ ПІДПРИЄМСТВА

*Приходько І. П., д.держ.упр., професор
Горбатенко В. В, магістр МгОПз-1-19*

Дніпровський державний аграрно-економічний університет

Власний капітал є невід'ємною складовою частиною практично будь-якого підприємства, разом з тим, він – досить умовна величина, яка означає сукупний розмір внесених засновником або учасником коштів в момент створення товариства, наприклад, надане в натуральній формі у власність підприємствам за рахунок внесків до статутного капіталу чи в оплату акцій, оцінюють за вартістю, визначеною за домовленістю учасників.

Функції статутного капіталу, а також цілі його зменшення та збільшення у систематизованому вигляді згруповані у табл. 1.

Абсолютна та відносна величини власного капіталу підприємства залежать від фінансових можливостей підприємства та обраної політики щодо структури капіталу[1].

Таблиця 1

Функції та цілі збільшення (зменшення) статутного капіталу

Функції статутного капіталу	Цілі збільшення	Цілі зменшення
Заснування та введення підприємства в дію	Реалізація інвестиційного проекту	Згорання діяльності
Відповідальність і гарантії (забезпечення кредитоспроможності)	Виконання вимог щодо мінімального розміру статутного капіталу підприємства	Підвищення ринкового курсу корпоративних прав
Захисна функція	Проведення санації	Санація балансу (одержання санаційного прибутку)
Управління та контролю	Поглинання чи придбання контрольного пакета інших підприємств	Концентрація капіталу в руках активних власників
Фінансування та забезпечення ліквідності	Поліпшення ліквідності та платоспроможності	Приведення у відповідність обсягів власного капіталу та майна
Рекламна (репрезентативна) функція	Модернізація чи розміщення виробництва	Вирішення конфліктів між власниками
База для нарахування дивідендів	Оптимізація дивідендної політики	Проведення певної дивідендної політики

Фінансування діяльності підприємства за рахунок власного капіталу є альтернативою до залучення позичкових коштів. Основні переваги і недоліки фінансування за рахунок власного капіталу пояснюються, виходячи з його функцій, цілей збільшення та зменшення.

Важливим елементом оцінки вартості підприємства є визначення вартості капіталу, який є в його розпорядженні. Це поняття характеризує ціну залучення підприємством фінансових ресурсів. Інакше кажучи це винагорода, за яку капіталовкладники погоджуються вкладати кошти в дане підприємство.

Згідно з сучасними тенденціями в теорії та практиці фінансової діяльності вартість капіталу підприємства рекомендується розраховувати на основі використання так званої моделі середньозваженої вартості капіталу (Weighted Average Cost of Capital = WASS) [9, с. 105]:

$$WASS = \hat{E} \frac{\hat{A}\hat{E}}{\hat{E}} + \hat{E}i \frac{\hat{A}\hat{E}}{\hat{E}}, \quad (1)$$

де K_{kv} – очікувана ставка вартості власного капіталу; K_{pk} – очікувана ставка вартості позичкового капіталу; K – сума капіталу підприємства; BK – сума власного капіталу; PK – сума позичкового капіталу[2].

Середньозважена вартість капіталу показує середню дохідність, якої очікують (вимагають) капіталовкладники (власники та кредитори), вкладаючи кошти в підприємство. Вона залежить від структури капіталу, а також ціни залучення капіталу від власників та кредиторів. Зазначену модель можна деталізувати, виокремивши власний і позиковий капітал. Зокрема, вартість власного капіталу можна розрахувати в розрізі капіталу, залученого в результаті емісії простих і привілейованих акцій, реінвестованого прибутку тощо. Позичковий капітал можна поділити на короткострокові та довгострокові банківські позички, комерційні позики, облігаційні позички та інші[3].

Отже, статутний капітал є невід’ємною складовою частиною практично будь-якого підприємства, разом з тим, він – досить умовна величина, яка означає сукупний розмір внесених засновником або учасником коштів в момент створення товариства, наприклад, надане в натуральній формі у власність підприємствам за рахунок внесків до статутного капіталу чи в оплату акцій, оцінюють за вартістю, визначеною за домовленістю учасників. Через деякий період часу, кошти, внесені до статутного капіталу, можуть бути як примножені, так і втрачені повністю або частково. Тому об’єктивною оцінкою будь-якого підприємства є не розмір його статутного капіталу, а кошти чистих активів. До того ж сам по собі розмір не може ніяким чином гарантувати права кредиторів на майно підприємства.

Література

1. Поліщук І. Р. Статутний капітал як об’єкт бухгалтерського обліку // Вісник Східноукраїнського національного університету імені Володимира Даля. – 2015 – № 3 (73). – С. 98-101.
2. Поліщук І. Р. Сучасні підходи до контролю операцій з формування та змін статутного капіталу // Економіка: проблеми теорії і практики. Збірник наукових праць. Випуск 191. – Дніпропетровськ: ДНУ, 2018– С. 1067-1072.
3. Прокопенко В. Формування та внески до статутного капіталу: облікові особливості // Все про бухгалтерський облік. – 2019. – № 55. – С.27-38.

НОРМАТИВНО-ПРАВОВА РЕГЛАМЕНТАЦІЯ ОБЛІКУ РОЗРАХУНКІВ З ПОКУПЦЯМИ ТА ЗАМОВНИКАМИ

*Ісмайлова А.Р. магістр МгОПз-1-19,
Науковий керівник професор Приходько І. П.
Дніпровський державний аграрно-економічний університет*

Методичні засади бухгалтерського обліку розрахунків з дебіторами визначає Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 10 “Дебіторська заборгованість” (П(С)БО 10) [2]. Стандарт визначає методологічні засади формування у бухгалтерському обліку інформації про дебіторську заборгованість та її розкриття у фінансовій звітності підприємств незалежно від форм власності.

Дебіторська заборгованість визнається активом, якщо існує ймовірність отримання підприємством майбутніх економічних вигод та може бути достовірно визначена її сума.

Отже, важливим питанням обліку дебіторської заборгованості є її оцінка. Методи оцінки дебіторської заборгованості повинні забезпечити дотримання викладеного у Законі України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні» від 16.07.99 р. № 996-ХІУ одного з основних принципів фінансової звітності – обачності, згідно з яким сума оцінки активів і доходів підприємства не повинна бути завищена [1].

Стандартом 10 визначені методи оцінки дебіторської заборгованості на етапах зарахування її на баланс, при відображенні у фінансовій звітності на дату балансу і при списанні з балансу як безнадійної.

Поточна дебіторська заборгованість за продукцію, товари, послуги визнається активом одночасно з визнанням доходу від реалізації продукції, товарів, робіт і послуг та оцінюється за первісною вартістю.

Розглядаючи оцінку дебіторської заборгованості, зазначимо, що наприкінці не всі борги дебіторів повертаються підприємству. Тому у підприємства завжди є сумніви у повному погашенні наявної у нього на балансі дебіторської заборгованості. Відмовитися від продажу продукції в кредит продавець, як правило, не може, оскільки він зацікавлений негайно продати вироблену їм продукцію і за рахунок цього збільшити свій дохід. З урахуванням наведеної обставини Стандартом 10 за поточною дебіторською заборгованістю за продукцію передбачено створювати резерв сумнівних боргів як частину загальної суми такої заборгованості, щодо якої існує невпевненість у її погашенні боржниками.

Розрахункові операції здійснюються відповідно до законодавства України у порядку, встановленому Національним банком України.

Законодавством України передбачений порядок проведення розрахунків між підприємствами, підприємствами і фізичними особами як у безготівковій формі, так і за готівку. Порядок розрахунків безготівковими коштами викладений в інструкції “Про безготівкові розрахунки в Україні в національній валюті”, затвердженій постановою Правління Національного банку України від 29.03.2001 р. № 135 [3].

Підприємства самостійно вибирають форми розрахунків, передбачені Інструкцією НБУ № 135, і зазначають їх при укладанні договорів.

Використання банківських платіжних карток та векселів як платіжних інструментів регулюються чинним законодавством, у тому числі окремими нормативно-правовими актами Нацбанку України.

Крім зазначених форм розрахунків, розділом 8 Інструкції “Про безготівкові розрахунки в Україні” передбачений порядок розрахунків шляхом заліку взаємної заборгованості.

Розділом 5 цієї Інструкції встановлено порядок розрахунків платіжними вимогами без акцепту платників і безспірного стягнення коштів, яке здійснюється у випадках, передбачених законами України, а саме: на підставі виконавчих документів, рішення податкових органів та визнаних претензій документи на безспірне стягнення і безакцептне списання коштів приймаються банками незалежно від наявності коштів на рахунках підприємств.

При безготівкових розрахунках між підприємствами, підприємствами і громадянами встановлений термін позовної давності. Позовна давність – встановлений законом термін для захисту порушеного права.

Література.

1. Закон України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні» від 16.07.99 р. №996-XIV. Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/996-14> .

2. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку №10 “Дебіторська заборгованість”, затверджене Міністерством фінансів України від 08.10.99р. №237 // Все про бухгалтерський облік. – 2000. –№86 (спецвипуск). –С.3-11.

3. Постанова Правління Національного банку України «Про безготівкові розрахунки в Україні в національній валюті», від 29.03.2001 р. № 135 Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0377-04>.

ЗАКОНОДАВЧО–НОРМАТИВНІ АСПЕКТИ ОБЛІКУ І КОНТРОЛЮ РОЗРАХУНКІВ ЗА ВИПЛАТАМИ ПРАЦІВНИКАМ

*Сидоренко С. В. студентка гр.МгОПз-1-19,
Дніпровський державний аграрно-економічний університет*

Інтеграція України в європейський простір вимагає впровадження принципово нового організаційно-економічного механізму регулювання праці та її оплати, що повинен ґрунтуватися на Міжнародних стандартах бухгалтерського обліку (Міжнародних стандартах фінансової звітності), які містять норми щодо методології та організації бухгалтерського обліку та обумовлюють необхідність дослідження та оцінки ефективності організації облікових процесів на підприємствах різних видів економічної діяльності і визначення основних оптимальних напрямів їх удосконалення.

Документом, що визначає економічні, правові й організаційні основи оплати праці працівників, які перебувають у трудових відносинах на підставі трудового договору з підприємствами, установами, організаціями всіх форм власності та господарювання, а також з окремими громадянами, є Закон України «Про оплату праці» від 24.03.1995 р. №108/95-ВР [3].

Методологічні засади формування в бухгалтерському обліку інформації про виплати працівникам (у грошовій і не грошовій формах) та її розкриття у фінансовій звітності визначає П(С)БО 26 «Виплати працівникам», що є фактичним аналогом МСБО 19 «Виплати працівникам». Відповідно до МСБО 19 виплати працівникам – це «всі форми компенсації, що їх надає суб'єкт господарювання в обмін на послуги, надані працівниками» [2].

Виплати працівникам становлять сукупність «об'єктів бухгалтерського обліку, пов'язаних з їх поточними та майбутніми доходами, які отримує (отримуватиме) працівник за рахунок підприємства безпосередньо або через третю особу, а також зобов'язання підприємства з передачі працівнику первинних та вторинних інструментів власного капіталу».

Найбільшу частку серед усіх виплат працівникам на підприємстві складають поточні виплати працівникам, що підлягають сплаті протягом 12 місяців з дати балансу. До таких виплат належать: «основна й додаткова заробітна плата; оплата відпусток (у тому числі і відпусток через хворобу в частині, оплачуваній за рахунок роботодавця); заохочувальні виплати (премії за результатами праці, іншими словами – виплати за програмою участі працівників у прибутку підприємства); негрошові виплати (наприклад, такі як: надання працівникам різних безоплатних послуг, оплата транспортних витрат, витрат на житло тощо)» [1].

Будь-які зміни що відбуваються в особовому складі підприємства оформляють відповідними наказами.

Виплата заробітної плати повинна здійснюватися не менше двох разів на місяць, з проміжком не більше 16 днів. Остаточний розрахунок за відпрацьований місяць повинен відбутися не пізніше ніж через 7 днів після його закінчення. Виплата за першу половину місяця (сума авансу) не повинна бути менше, ніж оплата за фактично відпрацьований час. Остаточні терміни виплат і процентне співвідношення закріплюються в колективному договорі.

Для узагальнення інформації про розрахунки з персоналом по оплаті праці Планом рахунків передбачено пасивний балансовий рахунок 66 «Розрахунки за виплатами працівникам», який включає три субрахунки:

- 661 «Розрахунки за заробітною платою»;
- 662 «Розрахунки з депонентами»;
- 663 «Розрахунки за іншими виплатами».

Для підприємства заробітна плата працівників є елементом витрат підприємства які формують собівартість продукції, робіт (послуг). Витрати на оплату праці відображаються з використанням 8 класу «Витрати за елементами» і 9 класу «Витрати діяльності».

Внутрішньогосподарський контроль праці та виплат працівникам має на меті встановлення достовірності облікових і звітних даних стосовно нормування, документування, нарахування, утримання та розрахунків з оплати праці. Налагоджена система контролю виплат працівникам на підприємстві забезпечить оперативне формування інформації для впровадження заходів на економію витрат на оплату праці через створення ефективних механізмів стимулювання, активізації трудових ресурсів, можливість доводити рівень

оплати праці до реальної вартості робочої сили у напрямку загальної соціальної політики держави.

Аналіз теоретичних та законодавчо-нормативних джерел з обліку та контролю розрахунків за виплатами працівникам дозволяє зробити ряд висновків.

Отже, заробітна плата відображає винагороду роботодавця працівнику за витрачену працю і водночас є складовою виплат працівникам, держава регламентує і забезпечує здійснення цих виплат на основі нормативно-правових актів через систему відносин – оплату праці.

Література

1. Іванов Ю. Б. Оподаткування виплат з оплати праці : навч. посіб. [Текст] / Ю. Б. Іванов, Г. М. Дорожкіна, Є. І. Коновалов. – К. : А.С.К., 2008. – 320с.

2. Міжнародний стандарт бухгалтерського обліку 19 «Виплати працівникам» від 01.01.2012 // [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/929_011.

3. Про оплату праці: Закон України від 24.03.1995 № 108/95-ВР [Електронний ресурс] – Режим доступу до ресурсу: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/108/95-вр>

ШЛЯХИ ВДОСКОНАЛЕННЯ АНАЛІЗУ РОЗРАХУНКІВ З ПОСТАЧАЛЬНИКАМИ ТА ПОКУПЦЯМИ

А. Лобова, студентка гр. МгОП-1-19

Науковий керівник: Т. Погорєлова, к.е.н., доцент

Дніпровський державний аграрно-економічний університет

Стабільність роботи підприємства, а також успішність і коректність обліку окремих фактів господарського життя обумовлені вибором способів управління розрахунками і їх відповідністю умовам, що склалися, чіткості дотримання облікової політики, впорядкованості та правильності документообігу, своєчасності виконання зобов'язань. Крім того, фінансова стійкість і ефективність діяльності підприємств залежить від організації і якості використовуваних методів аналізу системи розрахунків з постачальниками і покупцями.

Аналіз розрахунків з постачальниками і покупцями повинен представляти собою обов'язковий, безперервно функціонуючий процес, який спрямований на забезпечення платоспроможності та фінансової стійкості господарюючих суб'єктів за рахунок акумулювання інформаційних ресурсів про факти господарської діяльності підприємства, вибору найбільш прийнятних методів аналізу показників стану взаємодії з організаціями партнерами в сфері грошових розрахунків на основі договірних відносин.

У ході аналізу та управління розрахунків з постачальниками і покупцями необхідно:

- контролювати стан заборгованостей;
- слідкувати за співвідношенням дебіторської та кредиторської заборгованостями;

- здійснювати контроль своєчасного надходження коштів за рахунками дебіторів;

- виділяти із загальної маси платників частки неплатоспроможних і недобросовісних;

- здійснювати аналіз політики підприємства в сфері розрахунків з питань надання товарного кредиту, знижок та інших пільг споживачам продукції тощо.

Вважаємо, що аналіз розрахунків з постачальниками та покупцями потрібно робити в декілька етапів:

I етап. Формування бази даних для реалізації аналітичних процедур (класифікація заборгованості кожного конкретного підприємства: вивчення умов договорів, які укладені між учасниками фінансових операцій);

II етап. Розробка системи показників, найбільш повно характеризують протікання розрахунків (визначення переліку абсолютних і відносних показників: обсяги і оборотність дебіторської та кредиторської заборгованості, їх частка в валюті балансу, ставлення дебіторської до кредиторської заборгованості та ін.);

III етап. Аналіз значущості показників (оцінка значущості показників для фінансово-господарської діяльності підприємства, що аналізується);

IV етап. Складання оперативного звіту про стан дебіторської заборгованості в розрізі контрагентів (облік дебіторської заборгованості для контролю виконання договірних зобов'язань, планування надходжень, виявлення недобросовісних покупців);

V етап. Складання оперативного звіту про стан кредиторської заборгованості в розрізі контрагентів (Облік кредиторської заборгованості для контролю виконання договірних зобов'язань, планування платежів, виявлення можливих ризиків неплатежів);

VI етап. Зведений звіт по простроченій кредиторській та дебіторській заборгованості (аналіз інформації про прострочену заборгованість, претензійна робота з покупцями. Вживання заходів щодо попередження виникнення простроченої кредиторської заборгованості).

Вважаємо, запропоновані заходи допоможуть покращити стан розрахунків з постачальниками і покупцями на підприємствах.

УПРАВЛІННЯ ФІНАНСОВО-ЕКОНОМІЧНО БЕЗПЕКОЮ

СТРАТЕГІЧНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ СИСТЕМИ УПРАВЛІННЯ ДЛЯ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ ПІДПРИЄМСТВА

Андрейчук В. М., магістр групи МГ УФЕБ-1-19,

Павлова Г. Є., проф.

Дніпровський державний аграрно-економічний університет

Управління забезпеченням економічної безпеки підприємства – це безперервний процес забезпечення на підприємстві, що знаходиться в певному зовнішньому середовищі, стабільності його функціонування, фінансової рівноваги і регулярного отримання прибутку, а також можливості виконання поставлених цілей і завдань, здатності його до подальшого розвитку і вдосконалення на різних стадіях життєвого циклу підприємства і в процесі зміни конкурентних ринкових стратегій [1].

Дане визначення розглядає процес управління забезпеченням економічної безпеки підприємства як безперервний, що враховує зміну стану підприємства і вплив на нього зовнішнього оточення. Нерозривно пов'язаною з вирішенням проблеми управління забезпеченням економічної безпеки аграрних підприємств є оцінка її рівня. Зазначена оцінка повинна бути відправною точкою в розробці та коригуванні заходів щодо підвищення рівня забезпечення економічної безпеки на підприємстві і в той же час показником результативності цих заходів. Вона проводиться шляхом вибору і аналізу відносних значень різних показників забезпечення економічної безпеки за певними її складовими, що відображає стан економічної безпеки підприємства з урахуванням змін стадій життєвого циклу підприємства і зміни його конкурентних ринкових стратегій [2].

Динамічні зміни економічної безпеки підприємства багато в чому залежать від стадії життєвого циклу, на якому воно знаходиться. На стадії створення підприємства основними загрози щодо забезпечення економічної безпеки виступають загрози від неправильного позиціонування підприємства на ринку і від помилок при створенні продукту. Вони можуть виявитися катастрофічними для підприємства, яке створюється. На цій стадії життєвого циклу підприємства виникає гостра необхідність у дотриманні комерційної таємниці.

Стадія зростання підприємства – найбільш небезпечна стадія з точки зору забезпечення економічної безпеки підприємства, тому що позиція підприємства ще не стабільна і піддається впливу зовнішніх і внутрішніх загроз. Тому з точки зору забезпечення економічної безпеки підприємства на цій стадії рекомендується найбільшу увагу приділяти питанням розширення виробництва та вдосконалення менеджменту.

На стадії зрілості підприємство вже захопило необхідну частку ринку і основна його мета – утримання завойованих позицій. Основними інструментами забезпечення високого рівня економічної безпеки є маркетинг, розробка нових продуктів, застосування нових технологій, а також удосконалення існуючих способів виробництва.

Стадія спаду підприємства характеризується низьким рівнем забезпечення економічної безпеки. Найбільша увагу тут повинна приділятися фінансовим питанням і збереженню ефективних напрямів діяльності, які повинні служити основою для виходу підприємства з кризи або створення нових виробництв.

Крім урахування життєвої стадії підприємства надзвичайно важливо розробити стратегічне забезпечення системи управління економічною безпекою підприємства (рис. 1), яке б інтегрувало в собі досягнутий рівень економічної безпеки підприємства та його здатності до забезпечення економічної безпеки в майбутньому.

Квадранти 1, 2, 3 характеризуються стратегіями формування системи економічної безпеки підприємства, зважаючи на те, що при позиціонуванні підприємства в цих квадрантах воно може лише протистояти загрозам, які виникають. Поки що не розроблено стратегічних або тактичних заходів щодо забезпечення економічної безпеки підприємства. Перший квадрант може характеризуватись стратегією формування системи економічної безпеки підприємства при затоварюванні готовою продукцією. Така ситуація пов'язана з тим, що підприємство стабільно та безперервно випускає продукцію без проведення маркетингових досліджень, отже, існує значна небезпека затоварювання готовою продукцією складів до моменту сформованості та дієвості системи його економічної безпеки.

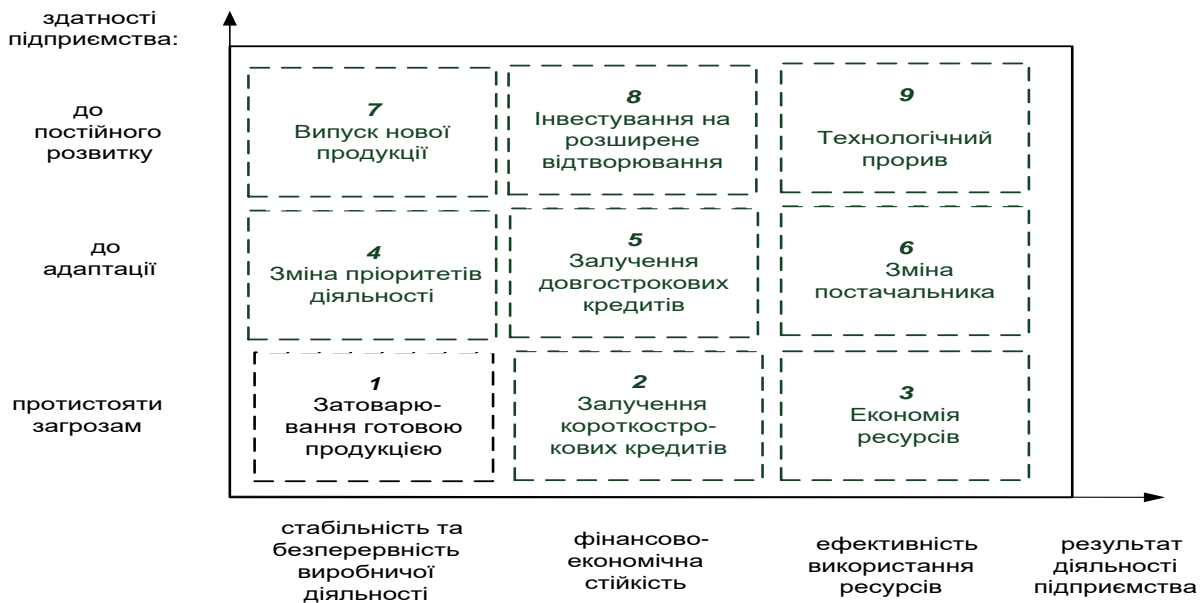

Рис. 1. Стратегічне забезпечення системи управління економічною безпекою підприємства

На другому квадранті спостерігається стратегія формування системи економічної безпеки підприємства в умовах залучення короткострокових кредитів. Нестійкий фінансовий стан традиційно вважається тоді, коли підприємство може покрити свої запаси та витрати за допомогою власних та довгострокових і короткострокових позикових джерел. Короткострокові кредити вважаються найбільш ризикованими джерелами покриття витрат підприємства, тому що термін виплати за ними є досить незначним.

Третій квадрант є індикатором стратегії формування системи економічної безпеки підприємства в умовах жорсткої економії ресурсів. Для того, щоб протистояти неочікуваним загрозам, без розробленої на той час системи економічної безпеки підприємства ефективність використання ресурсів може полягати лише в їх значній економії.

Основною відмінністю блоку квадрантів 4, 5, 6 є те, що в них удосконалюється уже сформована система економічної безпеки підприємства. На цих етапах можна стверджувати про ефективне тактичне управління економічною безпекою підприємства. Четвертий квадрант характеризується стратегією удосконалення системи економічної безпеки підприємства в умовах зміни пріоритетів діяльності підприємства. Така стратегія пояснюється тим, що підприємство вдало адаптується до змін зовнішнього середовища, але не за рахунок випуску основного виду продукції. Адаптація може здійснюватись за рахунок ефективної фінансової діяльності або модернізації продукції.

На п'ятому квадранті пропонується стратегія удосконалення системи економічної безпеки підприємства в умовах залучення довгострокових кредитів. Пріоритети цієї стратегії пояснюються тим, що нормальний тип фінансової стійкості підприємства характеризується покриттям його витрат власними засобами та довгостроковими джерелами. В цьому випадку підприємство може краще адаптуватись до змін зовнішнього середовища та протистояти загрозам при залученні позикових коштів на довший період, термін виплати яких настане протягом більш тривалого періоду.

Шостий квадрант передбачає стратегію удосконалення системи економічної безпеки підприємства при зміні головного постачальника. Зміна постачальника дозволить підприємству більш гнучко адаптуватись до змін зовнішнього середовища, тим самим удосконалити уже сформовану систему його економічної безпеки.

Стратегії в квадрантах з 7 по 9 характеризуються необхідністю постійного моніторингу роботи сформованої системи економічної безпеки підприємства, так як вони пов'язані, в першу чергу, зі стрімким його розвитком. При потраплянні підприємства до сьомого квадранта необхідно запроваджувати стратегію постійного моніторингу роботи сформованої системи економічної безпеки підприємства в умовах випуску нової продукції. У восьмому квадранті формується стратегія перманентного посиленого моніторингу роботи системи економічної безпеки підприємства в умовах інвестування на розширене відтворення. Ефективно використовувати ресурси при наявності здібностей до розвитку можливо при умові запровадження нової технології, що і характеризує дев'ятий квадрант.

Література

1. Отенко І. П. Аналіз та оцінка стратегічного потенціалу підприємства: наукове видання / І. П. Отенко, Л. М. Малярець, Г. А. Іващенко. – Харків: Вид. ХНЕУ, 2017. – 208 с

2. Судакова О. І. Стратегія забезпечення належної економічної безпеки підприємства / О. І. Судакова, Д. В. Гречко, А. В. Шкурупій. – [електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.rusnauka.com/4_SVMN_2007/Economics/18818.doc.htm.

КЛАСИФІКАЦІЯ ВИТРАТ ТА ЇХ ЗНАЧЕННЯ ДЛЯ ОРГАНІЗАЦІЇ УПРАВЛІННЯ ВИРОБНИЧИМИ РЕСУРСАМИ

Коробкін Є. О., магістр МЗУФЕБ-1-19,
Приходько І. П., професор

Дніпровський державний аграрно-економічний університет

Класифікація витрат виробництва здійснюється за декількома ознаками, а саме: за економічним змістом, за калькуляційними статтями, за способом включення до собівартості тощо.

Витрати, що включаються до собівартості сільськогосподарської продукції, групуються за економічним змістом за наступними елементами: матеріальні витрати (за винятком вартості зворотних відходів); витрати на оплату праці; відрахування на соціальні заходи; амортизацію основних засобів; інші витрати [1].

До складу елемента «Матеріальні витрати» включаються вартість витрачених у виробництві: сировини і основних матеріалів; покупних напівфабрикатів і комплектуючих виробів; палива і енергії; будівельних матеріалів; запасних частин тари і тарних матеріалів; допоміжних та інших матеріалів.

До складу елемента «Витрати на оплату праці» включаються заробітна плата за окладами і тарифами, премії і заохочення, компенсаційні виплати, оплата відпусток та іншого невідпрацьованого часу, інші витрати на оплату праці.

До складу елемента «Відрахування на соціальні заходи» включаються: відрахування на пенсійне забезпечення; відрахування на соціальне страхування; страхові внески на випадок безробіття; відрахування на соціальне страхування від нещасного випадку; відрахування на індивідуальне страхування персоналу підприємства; відрахування на інші соціальні заходи.

До складу елемента «Амортизація» включається сума нарахованої амортизації основних засобів, нематеріальних активів та інших необоротних матеріальних активів.

До складу елемента «Інші операційні витрати» включаються витрати операційної діяльності, які не ввійшли до складу вищенаведених елементів, зокрема витрати на відрядження працівників цехів, на послуги зв'язку, на виплату матеріальної допомоги та ін. Виробничі витрати включаються в собівартість вироблюваної сільськогосподарської продукції (робіт, послуг) відповідно до вимог, висловлених в Положенні (стандарті) бухгалтерського обліку 16 «Витрати» [2]. Усі витрати підприємства поділяються на 4 групи (рис.1).

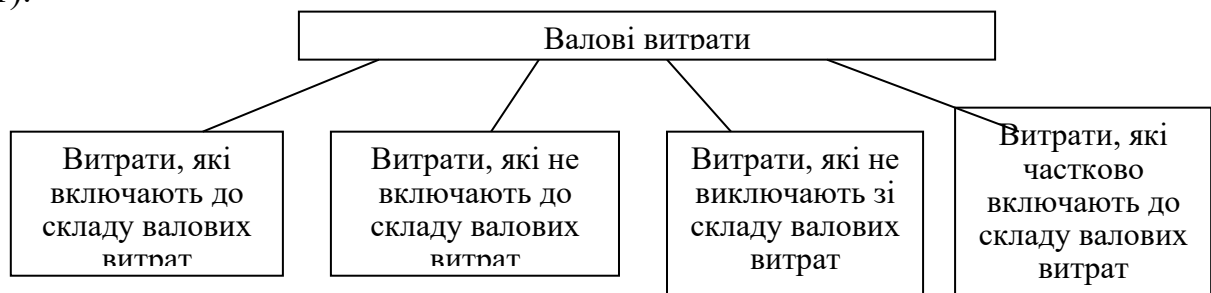

Рис.1. Види валових витрат

Спільним в обліку і валових витрат і витрат виробництва (діяльності) є наступне:

- валові витрати і витрати виробництва (діяльності) базуються на основі спільних первинних документів;
- традиційні витрати виробництва (діяльності), зокрема витрати на оплату праці, на соціальні заходи, на обов’язковий аудит тощо, є одночасно й валовими витратами.

При класифікації валових витрат слід звертати увагу на відмінності в понятті «валові витрати» у бухгалтерському та податковому обліку. Так як невірний підрахунок витрат може суттєво вплинути на оподаткований прибуток підприємства і відповідно на суму податку на прибуток.

Література:

1. Павлова Г.Є. Фінансовий облік активів аграрних підприємств : [навчальний посібник з грифом Міністерства освіти і науки України лист № 1/11-8058 від 29.08.11 р.] / Г.Є. Павлова, О.В. Чернецька. – Донецьк: Юго-Восток, 2012. – с 75-78.

2. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 16 «Витрати»: затверджене наказом Міністерства фінансів України від 27.04.00 р. № 92 (зі змінами та доповненнями) // Бухгалтерія в сільському господарстві. – 2018. – №15, 16 (264, 265). – С. 43-46.

УПРАВЛІННЯ ОБОРОТНИМИ ЗАСОБАМИ ЯК ОСНОВА ФОРМУВАННЯ СТРАТЕГІЇ ОПЕРАЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВА

О. Лобода, студентка гр. МгУФЕБз-1-19

О. Морозова, студентка гр. МТ-1-17

Науковий керівник: Л. Васільєва, д.н.держ.упр., професор

Стосовно до оборотних засобів підприємства функції управління реалізуються через планування обсягу грошових коштів, що інвестуються в різні види оборотних засобів, організацію раціонального процесу виробництва і реалізації продукції, облік і контроль фактичних показників ефективності використання оборотних коштів у порівнянні з плановими показниками і регулювання, тобто прийняття рішень, спрямованих на мінімізацію відхилень фактичних значень від планових.

Оскільки управління є цілеспрямованим процесом, найважливішим є питання визначення мети в системі управління оборотними коштами. Цілі, які господарюючий суб'єкт ставить перед собою, можуть відрізнятися на різних етапах його життєвого циклу, в різних умовах функціонування, створених зовнішнім середовищем. В якості цільової установки можуть виступати максимізація прибутку і рентабельності, максимізація обсягу продажів, зростання або утримання ринкової частки, недопущення банкрутства і т.д.

Цільові критерії управління оборотними засобами, як і критерії управління підприємством в цілому, можуть бути різними. У загальному випадку всі цільові критерії управління можуть бути зведені до двох груп: показниками ефективності з одного боку і надійності діяльності з іншого боку,

причому, як відомо, досягти максимально високих значень одночасно по двом групам показників неможливо.

Ефективність і надійність діяльності знаходяться в суперечності один з одним. Досягнення максимально високої ефективності (оборотності, рентабельності), як правило, пов'язане з максимально високим рівнем ризику і призводить до мінімізації показників надійності діяльності (ліквідності, стійкості, платоспроможності). І навпаки, прагнення до збільшення надійності функціонування підприємства зазвичай супроводжується падінням ефективності його роботи. Тому перед керівництвом підприємства завжди стоїть проблема вибору цільових показників діяльності та визначення їх раціональних значень, або прагнуть до можливих максимумів, або компромісних з точки зору балансу ефективності та надійності функціонування підприємства.

Зазначимо, що управління оборотними засобами лише за показниками оборотності не може вважатися повноцінним, оскільки не враховує інші аспекти і прояви впливу оборотних засобів на фінансово-економічне стан підприємства. Спільно з показниками ефективності повинні враховуватися і показники надійності діяльності підприємства. Спільне розгляд цих двох груп показників призвело до виникнення в сучасній економічній теорії уявлення про три можливі варіанти поєднання цих груп, а, як результат, про три варіанти стратегій управління оборотними засобами.

ПЕРСПЕКТИВНІ НАПРЯМИ УДОСКОНАЛЕННЯ ПРОЦЕСУ УПРАВЛІННЯ РИЗИКАМИ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКИХ ПІДПРИЄМСТВ

Мірошина Н. В., магістр групи МгУФЕБ-1-19

Приходько І. П., д.держ.упр., проф.

Дніпровський державний аграрно-економічний університет

Протистояти загрозам різного характеру може тільки чітко налагоджена система економічної безпеки. На рівні сільськогосподарських підприємств Дніпропетровської області вагому роль у системі управління ризиком має раціональний вибір заходів запобігання та мінімізації ризику, що встановлюють її ефективність.

Відбір інструментів впливу на ступінь господарських ризиків є необхідним етапом процесу управління. Процес управління ризиками наведено на рис. 1. Діагностика ризику являє собою один із найвагоміших етапів в управлінні ризиком, метою якого є збір потрібної інформації стосовно властивостей об'єкта ризику та виявлення головних видів ризику, які впливають на даний об'єкт.

Доцільніше та вигідніше заздалегідь виявити, запобігти чи уникнути ризику, ніж потім за підтримки адміністративного впливу мінімізувати його наслідки. Діагностика ризику складається з виявлення ризику та його оцінки[2]. При виявленні певної небезпеки відзначаються всі ризики, що мають вплив на суб'єктів господарювання. У цьому контексті постають завдання щодо своєчасної ідентифікації об'єктивного оцінювання та ефективного управління ризиками на сільськогосподарських підприємствах Дніпропетровської області.

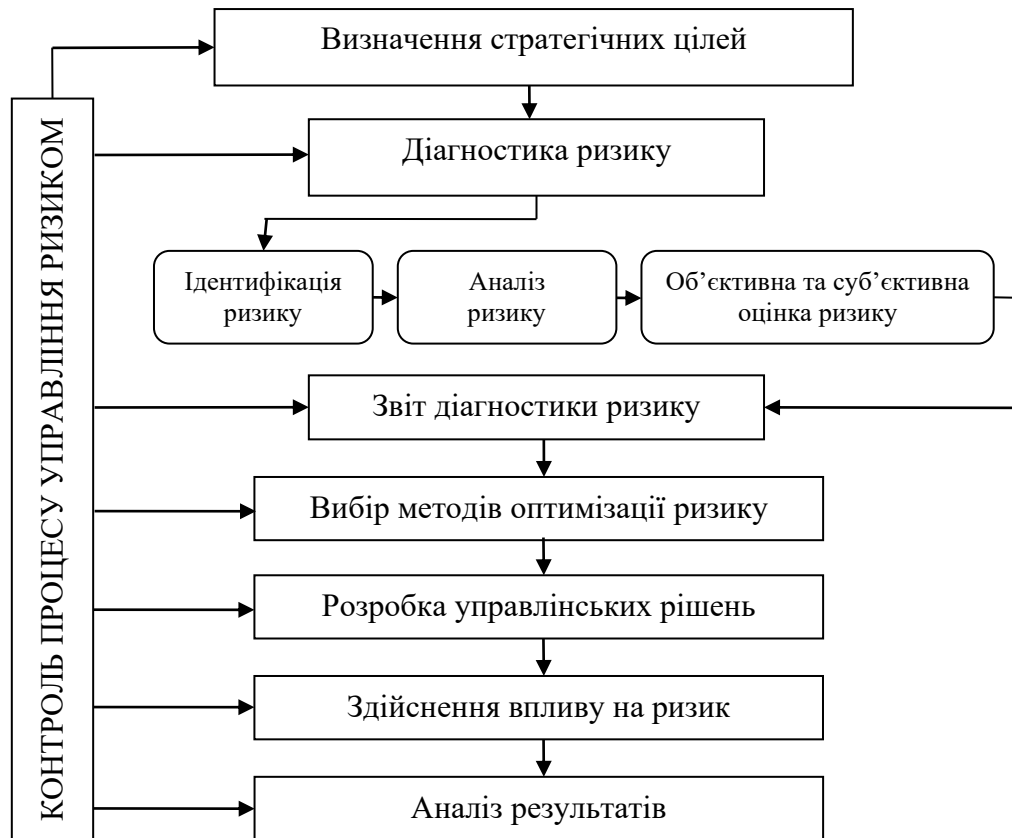

Рис. 1. Етапи здійснення управління ризиками у діяльності підприємства
Джерело: побудовано автором з використанням [1]

Виявлення та оцінка ризиків тісно пов'язані між собою. Цей аналіз, як правило, здійснюється у двох полярних напрямках — від оцінки до виявлення та навпаки. Якщо суб'єктом господарювання вже зафіксовані збитки, то потрібно виявити їх причини. В другому випадку, на підставі аналізу підприємства діагностуються можливі ризики та можливі їх наслідки. Застосування превентивних заходів сприятиме зниженню рівня витрат на ризик-менеджмент.

Література

1. Криленко В. І. Економічна безпека регіону як складова забезпечення національної економічної безпеки: Ефективна економіка. — 2013. — № 2. — http://nbuv.gov.ua/UJRN/efek_2013_2_11.

2. Носирєв О. О. Регіональна економічна безпека як фактор підвищення конкурентоспроможності економіки / О. О. Носирєв // Актуальні проблеми розвитку економіки регіону. — 2014. — Вип. 10(1). — С. 202-206.

АКТУАЛЬНІ ПИТАННЯ РОЗРОБКИ СТРАТЕГІЇ ЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКИХ ПІДПРИЄМСТВ РЕГІОНУ

Овчаренко В. О., магістр групи МгУФЕБ-1-19

Волчанська Л. В., к.е.н., доцент

Дніпровський державний аграрно-економічний університет

Стратегія розроблення системи контролю економічної безпеки аграрного сектору регіону повинна містити такі напрями: оцінка структурно-функціонального стану; розроблення заходів стимулювання сільськогосподарського виробництва; визначення ступеня рівноважності виробництва, постачання та споживання; розроблення оптимального

регіонального балансу з урахуванням соціально-економічного становища населення регіону; упровадження соціально-економічних заходів зі збереження рівноважного стану структури суспільства. Оскільки побудова стратегії є багатокомпонентним та мультифакторним завданням, то кожний етап потрібно завершувати висновками з визначенням подальших шляхів розроблення та впровадження стратегії [3].

Алгоритм розробки стратегії економічної безпеки аграрного сектора регіону включає дві стадії. Перша, організаційна стадія побудови стратегії безпеки, полягає в аналізі стану економічної безпеки регіону, визначенні його природних ресурсів, ступені їх розробленості та особливостей соціально-економічного розвитку, потенціалу регіону та його значення в державі; виявленні стану продовольчої безпеки, що полягає у визначенні її ключових факторів і граничних критеріїв, розробленні стратегії на підставі побудованої економетричної моделі та заходів із її впровадження [3].

Друга, функціональна стадія побудови стратегії економічної безпеки аграрного сектора, полягає в розробленні основних параметрів системи контролю та їх критеріїв, що дають змогу оперативно оцінювати стан безпеки та приймати адекватні рішення стосовно зміни деяких параметрів стратегії. На підставі характеру змін параметрів системи роблять прогнози щодо тенденцій розвитку і вносять корегування в елементи стратегії, що впливають на зміну тенденцій. Необхідним елементом стратегії є оцінка економічного ефекту від упровадження стратегії та визначення доцільності стратегії в цілому (рис.1).

Економічна ефективність від реалізації державних програм, спрямованих на розвиток аграрного сектора регіону оцінюється через систему індикаторів і порівнюється з обсягами фінансування та з ефективністю заходів. У той же час слід враховувати їхній вплив на рівень продовольчої безпеки регіону і країни в цілому. Функції держави при забезпеченні економічної безпеки аграрного сектора в системі продовольчої безпеки повинні зводитися до регулювання процесів продовольчого забезпечення, в тому числі створення умов для розвитку ринкового механізму господарювання, контролю за використанням ресурсів у сільському господарстві, підтримки і захисту економічних інтересів сільських виробників; протидії тіньовій економіці, економічної злочинності та корупції у галузі, попередження економічних шахрайств, створення запасів продовольства на випадок надзвичайних ситуацій, у тому числі з метою зниження рівня імпортової залежності[1].

Запровадження системного підходу в управлінні економічною безпекою регіону дозволить сформувати гнучку організаційну структуру, поєднати в єдиному управлінському циклі сукупність дій, необхідних для досягнення цілей комплексної програми економічної безпеки регіону, надаючи можливість враховувати зміни та забезпечувати адаптивне реагування. Взаємодія регіональних органів управління та господарюючих суб'єктів у системі програмно-цільового управління економічною безпекою повинна будуватися на основі застосування сукупності економічних регуляторів господарської діяльності, пов'язаних із економічними інтересами суб'єктів господарювання регіону.

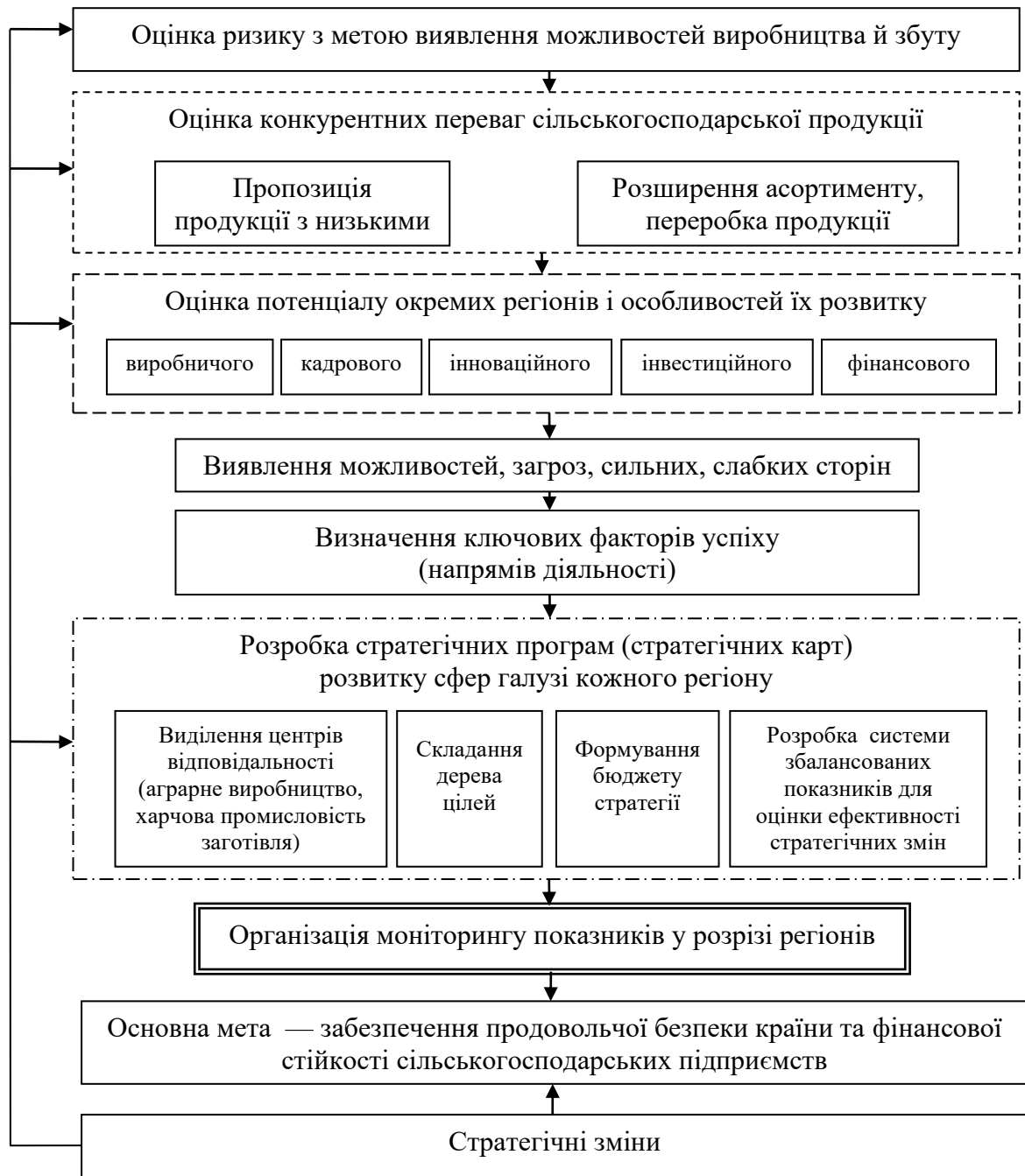

Рис. 1. Алгоритм розробки стратегії економічної безпеки сільськогосподарських підприємств регіону

Джерело: узагальнено автором з використанням [2]

Селективна політика при використанні різних регуляторів має спиратись на достовірну й об'єктивну оцінку соціально-економічної значущості та фінансово-економічного стану суб'єктів господарювання регіону, що дозволить приймати відносно них ефективні управлінські рішення, а також реалізовувати промислову та інвестиційну політики, формувати бюджети розвитку регіонів.

Література

1. Криленко В. І. Економічна безпека регіону як складова забезпечення національної економічної безпеки // Ефективна економіка. — 2013. — № 2. — Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/efek_2013_2_11.

2. Носирєв О. О. Регіональна економічна безпека як фактор підвищення конкурентоспроможності економіки / О. О. Носирєв // Актуальні проблеми розвитку економіки регіону. — 2014. — Вип. 10(1). — С. 202-206.

3. Прилуцький А. М. Конкурентоспроможність українського аграрного ринку: шляхи формування / А. М. Прилуцький // Агроінком. — 2012. — № 7-9. — С. 7-10.

НЕОБХІДНІСТЬ АНАЛІЗУ ВИРОБНИЧИХ ВИТРАТ В ЗАБЕЗПЕЧЕННІ КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНОСТІ ПІДПРИЄМСТВА

Жицька Л. Л., магістр гр.. Мг УФЕБ-1-19

Бардадим М. В., к.е.н., доцент

Дніпровський державний аграрно-економічний університет

Управління витратами на підприємстві представляє собою комплексну систему, яка включає в себе суб'єкт та об'єкт управління, функції, які реалізуються через елементи управлінського циклу на основі принципів управління витратами та задля виконання поставлених завдань в системі його фінансово-економічної безпеки.

В системі управління витратами важливе місце відводиться аналізу витрат, оскільки саме за його допомогою можна визначити обґрунтованість понесених витрат, ефективність їх формування та відповідно до цього врегулювати систему управління витратами підприємства для підвищення його конкурентоспроможності[3].

До показників, за допомогою яких аналізують витрати від основної діяльності можна віднести коефіцієнти покриття та окупності виробничих та реалізованих виробничих витрат, коефіцієнти покриття та окупності адміністративних витрат, коефіцієнти покриття та окупності витрат на збут. Витрати від іншої операційної діяльності можуть бути проаналізовані за коефіцієнтами покриття та окупності інших операційних витрат.

Коефіцієнти покриття реалізованих виробничих, адміністративних витрат, витрат на збут та інших операційних витрат показують скільки чистого доходу створює 1 грн. даних видів витрат. Коефіцієнти окупності даних видів витрат навпаки показують які витрати несе підприємство, щоб одержати 1 грн. чистого доходу. Чим більше значення коефіцієнта покриття тим ефективніше сформований той вид витрат за яким розраховується цей показник, так як це свідчить, що 1 грн. даних витрат створює підприємству більше доходу.

Коефіцієнт окупності навпаки повинен мати чим менше значення, адже це показує, що підприємству для створення 1 грн. чистого доходу потрібно менший обсяг витрат. Коефіцієнт покриття виробничих витрат показує скільки валової продукції створюється на підприємстві за рахунок 1 грн. операційних витрат, коефіцієнт окупності – які витрати підприємству необхідно понести, щоб одержати 1 грн. валової продукції, тобто дані показники відображають ефективність здійснення операційних витрат повідношенню до виробленої продукції[1].

За допомогою таких показників як рентабельність та чиста рентабельність операційних витрат вираховують скільки одержує підприємство прибутку або ж чистого прибутку від операційної діяльності з 1 грн. операційних витрат.

Ефективність формування витрат від фінансової діяльності може бути оцінена за такими показниками як рентабельність фінансових витрат та чиста рентабельність фінансових витрат[2].

Отже, оцінка ефективності формування витрат підприємства включає в себе сукупність показників, розрахунок яких дозволяє отримати глибоке розуміння суті понесених витрат та зробити висновок про ефективність формування витрат підприємства від будь-яких видів діяльності з метою стратегічного підвищення конкурентоспроможності підприємства.

Література

1. Аналіз вигод і витрат: Практич. посіб.: Переклад з англ. Секретаріат Ради Скарбниці Канади; наук. ред. О. Кілієвич. – К.: Основи, 2000. – 175 с.
2. Байда В.В. Системний підхід – визначальний напрям удосконалення менеджменту витрат на сільськогосподарських підприємствах // Економіка АПК. – 2019. – № 9 – С. 103 – 107.
3. Ларіонова К.Л. Аналіз та оцінка існуючих систем формування витрат // Вісник Технологічного університету Поділля. – Хмельницький: Редакційно-видавничий центр ТУП, 2018. – № 2. – Ч. 3. – С. 137 – 144.

ОСОБЛИВОСТІ ВІДОБРАЖЕННЯ ІНФОРМАЦІЇ ЩОДО ВИТРАТ ВИРОБНИЦТВА ПРОДУКЦІЇ РОСЛИННИЦТВА У ЗВІТНОСТІ

Лейко Є. Ю., магістр МгОП-1-19,

Павлова Г. Є., д.е.н., професор

Дніпровський державний аграрно-економічний університет

Облік витрат займає центральне місце в бухгалтерському обліку досліджуваного підприємства, так як він відіграє центральне місце в управлінні. Тобто для прийняття оперативних, тактичних і стратегічних рішень щодо управління виробництвом та витратами необхідна своєчасна, достовірна аналітична інформація. Важливою умовою успішної діяльності підприємств є досягнення оптимального рівня витрат на виробництво, внаслідок чого зросте конкурентоздатність продукції та стане реальним досягнення довгострокового економічного зростання підприємств[1].

СТОВ «Дніпро-Н» є виробником сільськогосподарської продукції і подає такі річні форми статистичної звітності з питань сільського господарства, а зокрема виробництва у рослинництві:

- форма 29-сг «Звіт про збір урожаю сільськогосподарських культур на 1 грудня». Подають його юридичні особи, їх відокремлені підрозділи, які здійснюють сільськогосподарську діяльність, незалежно від форм власності та підпорядкування один раз на рік 2 грудня районному відділу статистики;
- форма 4-сг (річна) «Заключний звіт про підсумки сівби під урожай» який сільськогосподарське підприємство подає районному відділу державної статистики не пізніше як через 5 днів після закінчення сівби;
- форма № 7 с.-г. (місячна) «Звіт про хід збирання урожаю та проведення інших польових робіт», який сільськогосподарське підприємство подає районному відділу державної статистики 1 числа звітного періоду;
- форма № 21 (річна) «Звіт про реалізацію сільськогосподарської

продукції», який сільськогосподарське підприємство подає районному відділу державної статистики 10 січня звітного періоду;

– форма № 21 (місячна) «Звіт про реалізацію сільськогосподарської продукції», який сільськогосподарське підприємство подає районному відділу державної статистики до 5 числа звітного періоду;

– форма 16-сг (річна) «Баланс сільськогосподарської продукції», подають усі сільськогосподарські підприємства 20 лютого районному відділу

– форма № 50-сг «Основні економічні показники роботи сільгоспідприємств», яка є підсумовуючим звітом, що охоплює всю виробничо-фінансову діяльність сільськогосподарського підприємства.

Дану форму подавали юридичні особи, їх відокремлені підрозділи, які здійснюють сільськогосподарську діяльність, а саме сільськогосподарські підприємства усіх форм власності та організаційно-правової форми господарювання – районному відділу статистики за місцем знаходження землі за попередні роки. У дослідженні використовується інформація із форми 50 с.г. «Основні економічні показники роботи сільгоспідприємств» за 2014 – 2016 рр., тоді як за інформація 2017 року представлена новою формою.

Згідно Роз'яснення Державної служби статистики України № 17.4.-12/18 від 24 липня 2017 за 2017 рік сільськогосподарські підприємства подають форму № 50 с.г. «Звіт про основні економічні показники роботи сільськогосподарських підприємств». Форма скорочена порівняно з іншими роками і включає 4 розділи.

Оскільки рахунок 23 «Виробництво» підлягає закриттю у кінці року, то ймовірність залишків по цьому рахунку буде спостерігатися лише за наявності незавершеного виробництва у вигляді витрат, понесених на посів та догляд за озимою пшеницею урожаю майбутнього року, тому у фінансовій звітності, а саме «Балансі (Звіті про фінансовий стан)» СТОВ «Дніпро-Н» інформація про витрати виробництва та продукцію сільськогосподарського призначення відображається у наступних статтях (табл. 1):

Таблиця 1

Порядок відображення інформації про витрати виробництва та вихід продукції у Балансі (Звіті про фінансовий стан)

Назва статті	Код	Зміст/порядок розрахунку	Джерело інформації
Запаси	1100	Загальна вартість активів, що визнають запасами відповідно до однойменного П (С)БО 9 (зокрема, що утримують для перепродажу, споживання в процесі виробництва та іншій діяльності)	Сальдо Дт 20, 22, 23, 25, 26, 27, 28 (без даних Дт 286)
Описуваний рядок Незавершене виробництво	1102	Показують витрати на незавершене виробництво, незакінчені роботи (послуги) і вартість напівфабрикатів власного виробництва	Сальдо Дт 23, 25
Описуваний рядок Готова продукція	1103	Запаси виробів на складі, обробку яких завершено та які пройшли випробування, приймання укомплектовані згідно з умовами договорів із замовниками та відповідають технічним умовам і стандартам	Сальдо Дт 26, 27

У Примітках до фінансової звітності наводиться інформація про: методи оцінки запасів; балансову (облікову) вартість запасів у розрізі окремих класифікаційних груп; балансову (облікову) вартість запасів, які відображені за чистою вартістю реалізації; балансову (облікову) вартість запасів, переданих у переробку, на комісію, в заставу; суму збільшення чистої вартості реалізації, за якою проведена оцінка запасів відповідно до п. 28 ПБО 9. Запаси у Примітках до річної фінансової звітності відображені у розділі VIII «Запаси»[2].

Література

1. Венжега Д. І. Поняття обліку витрат на виробництво та шляхи його вдосконалення // Інноваційна економіка. Всеукраїнський науково-виробничий журнал. – 2012. - № 11. – С. 294 – 297. .

2. Півнюк О. Вдосконалення методики визначення та класифікації витрат діяльності у зв'язку із введенням Податкового кодексу України // Економічний аналіз. – 2011. - Випуск 9. – Частина 1. – С. 260 – 263.

РОЗРОБКА СИСТЕМИ КОНТРОЛЮ МОТИВАЦІЙНОГО МЕХАНІЗМУ СИСТЕМИ МЕНЕДЖМЕНТУ ПІДПРИЄМСТВА

Сергій Р. Д., магістр МгОП-1-19,

Павлова Г. Є., д.е.н., професор

Дніпровський державний аграрно-економічний університет

Реалізація та контроль мотиваційного механізму стратегічного управління підприємством є безперервним процесом. Після того, як даний механізм впроваджений, необхідно його відслідковувати і проводити в певні періоди оцінку його реалізації. Важливою умовою при цьому є вибір відповідних критеріїв, які визначають, наскільки вдало обраний мотиваційний механізм стратегічного управління підприємством з точки зору стратегічного аналізу. Це, насамперед, його здійсненність, тобто ступінь труднощів і обсяг зусиль для того, щоб даний механізм був застосований на практиці, а також його прийнятність, тобто визначення того, якою мірою результати застосування механізму спрямовані на досягнення цілей підприємства (рис. 1).

На етапі реалізації та контролю мотиваційного механізму стратегічного управління виникає безліч проблем і для цього існують об'єктивні причини. До того ж процес проектування вимагає певного (іноді значного) часу, протягом якого відбудуться такі зміни в середовищі існування підприємства, що плани можуть якоюсь мірою «застаріти» ще до початку реалізації[1].

Для уникнення проблем з контролем реалізації мотиваційного механізму стратегічного управління підприємством слід притримуватися таких принципів:

Система контролю мотиваційного механізму стратегічного управління підприємством має бути простою для сприйняття. Даний принцип передбачає простоту сприйняття системи контролю для затвердженої робочої групи та працівників підприємства в цілому.

При додержанні даного принципу знижується трудомісткість і зменшується кількість зусиль працівників на її реалізацію.

Система контролю мотиваційного механізму стратегічного управління підприємством має бути гнучкою. Даний принцип передбачає здатність

застосування системи контролю при зміні впливу факторів зовнішнього та внутрішнього середовища на діяльність підприємства.

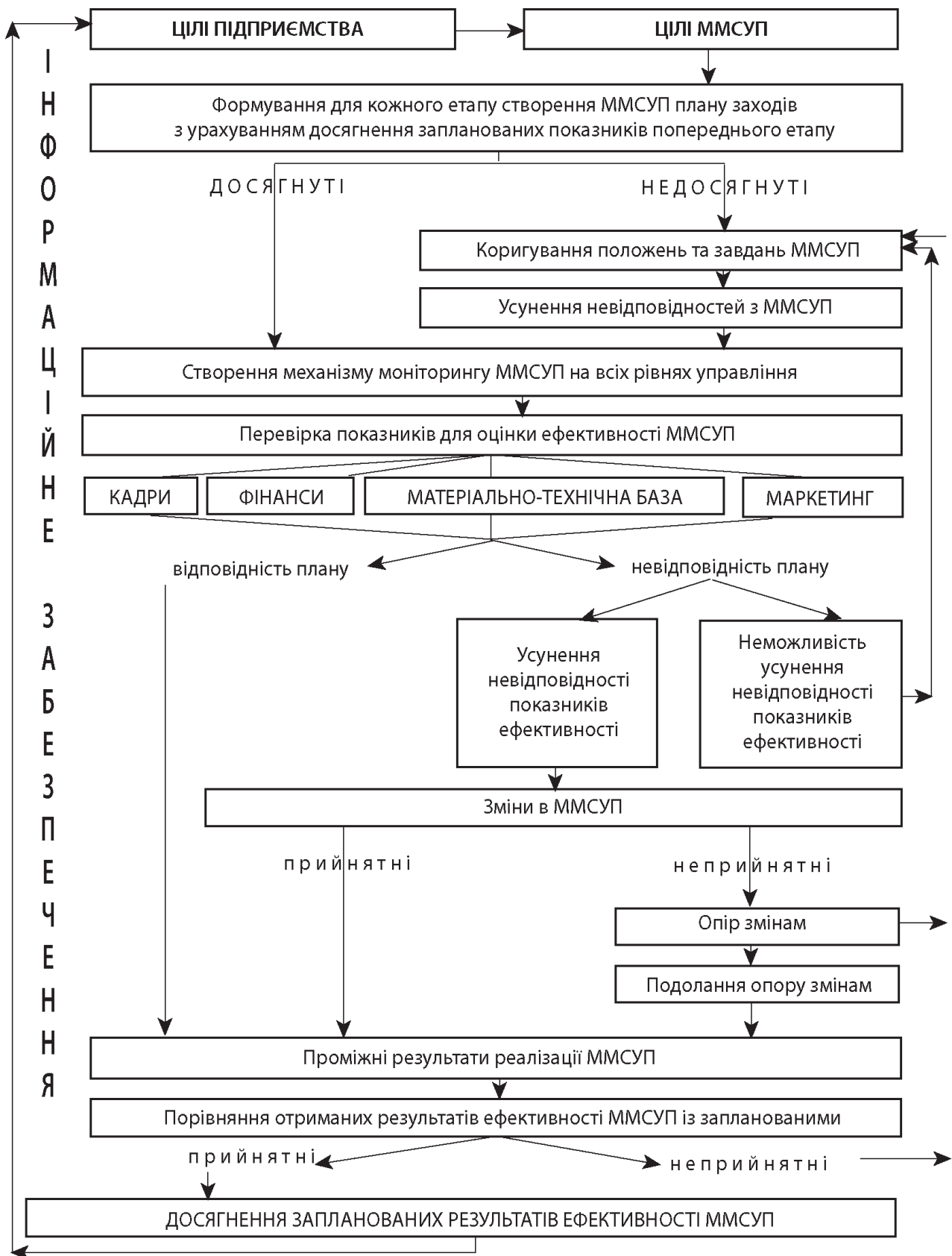

Рис. 1. Схема контролю за реалізацією мотиваційного механізму стратегічного управління підприємством
 ММСУП - мотиваційний механізм стратегічного управління підприємством.

Система контролю мотиваційного механізму стратегічного управління підприємством має бути економічною. Даний принцип передбачає мінімізацію затрат на розробку та впровадження системи контролю в реалізацію мотиваційного механізму стратегічного управління підприємством.

Система контролю мотиваційного механізму стратегічного управління підприємством має бути своєчасною. Даний принцип передбачає своєчасне застосування регулюючих і коригуючих заходів при зміні впливу факторів зовнішнього та внутрішнього середовища на діяльність підприємства або невідповідності проміжних показників ефективності запланованим.

Система контролю мотиваційного механізму стратегічного управління підприємством має бути точною. Даний принцип передбачає недопущення помилок у розрахунках показників ефективності або швидке їх усунення.

Система контролю мотиваційного механізму стратегічного управління підприємством має бути об'єктивною. Даний принцип передбачає однакове відношення до всіх об'єктів здійснення контролю мотиваційного механізму стратегічного управління підприємством.

Система контролю мотиваційного механізму стратегічного управління підприємством має бути комплексною. Даний принцип передбачає всебічну оцінку мотиваційного механізму стратегічного управління підприємством та вклад в його реалізацію усіх структурних підрозділів[2].

При використанні цих принципів процес контролю мотиваційного механізму стратегічного управління підприємством буде проходити у більш стислі терміни та дозволить уникнути більшості труднощів.

Література

1. Вечера С. В. Мотивація персоналу як складова механізму управління підприємством // Науковий вісник Національного університету біоресурсів і природокористування України. Сер. : Економіка, аграрний менеджмент, бізнес. - 2013. - Вип. 181(6). - С. 269-274.

2. Доброскок А. С. Мотиваційний аспект розвитку професіоналізму менеджера // Збірник наукових праць Національної академії Державної прикордонної служби України. Серія: Педагогічні та психологічні науки. - 2013. - № 2. - С. 310-319.

УДОСКОНАЛЕННЯ СИСТЕМИ УПРАВЛІННЯ ЛІКВІДНІСТЮ ТА ПЛАТОСПРОМОЖНІСТЮ В КОНТЕКСТІ ДЕБІТОРСЬКОЇ ЗАБОРГОВАНОСТІ

*В. Антіпова, студентка гр. ЕЛ-19м-1
Дніпровський національний університет імені Олеся Гончара*

До основних напрямів удосконалення управління ліквідність та платоспроможністю досліджуваного діючого підприємства-елеватора Дніпропетровської області слід віднести покращення управління дебіторською заборгованістю, що розглянемо з позиції прийнятних способів (шляхів, методів) поліпшення управління, тобто їх переваг:

1) продаж дебіторської заборгованості за договором уступки права вимоги (цесії). Потреба у застосуванні: здійснюється при гострій потребі в

наявності грошових коштів. Переваги: продаж боргу можливий в досить короткі терміни, що підвищує ймовірність отримання грошових коштів.

2) взаємозалік заборгованостей, який передбачає погашення взаємних зобов'язань підприємств. Потреба у застосуванні: здійснюється при наявності взаємних однорідних боргів (вимог), за якими настав термін виконання. Переваги: є можливість як часткового, так і повного погашення дебіторської заборгованості.

3) переоформлення дебіторської заборгованості у векселі. Потреба у застосуванні: повне погашення зобов'язань. Переваги (для постачальника): є можливість негайного конвертації векселів у грошові кошти; звільнення підприємства-позичальника від сплати боргу в певний час; вексель можна продати третім особам і таким чином отримати платіж за зобов'язаннями раніше зазначеного в ньому терміну.

4) створення резерву сумнівних боргів. Потреба у застосуванні: можливість списання дебіторської заборгованості раніше, ніж за нею закінчиться термін позовної давності. Переваги: швидкість списання.

5) аутсорсинг. Потреба у застосуванні: економія на роботі з дебіторами (управління дебіторською заборгованістю «чужими» силами – аутсорсинговою компанією) [1]. Переваги: дає можливість підприємству ефективно вирішувати питання щодо погашення дебіторської заборгованості, які вирішувати самостійно недоцільно).

6) факторинг. Потреба у застосуванні: профілактика проблемних боргів. Переваги: дозволяє поповнювати оборотні кошти та економити на роботі з дебіторами; перетворити постійні витрати по кредитуванню в змінні; можливість отримати грошові кошти без залучення застави; можливість збільшення обсягів поставок без істотних ризиків, пов'язаних з несплатою продукції (робіт, послуг); надання контрагентам відстрочки по оплаті; управління дебіторською заборгованістю, через вжиття заходів щодо її стягнення.

Резюмуючи вищевикладені способи (шляхи, методи) поліпшення управління ліквідністю та платоспроможністю, вважаємо за можливе сформулювати висновок про те, що управління дебіторською заборгованістю на будь-якому підприємстві завжди бере початок з аналізу її стану та структури. Вдалою моделлю управління дебіторською заборгованістю має стати надходження грошових коштів на умовах нормальних взаємин з дебітором, без процедури примусового стягнення. Застосовувати ці методи удосконалення системи управління ліквідністю та платоспроможністю, можна на ряду з іншими заходами: постійне здійснення політики управління ліквідністю та платоспроможністю підприємства; як інструмент оперативного планування діяльності пропонується впровадження платіжного календаря; політика управління дебіторською заборгованістю має відбуватися також у напрямку безперервного отримання повної картини існуючих заборгованостей [2].

Література:

1. Остапенко Т. М. Аутсорсинг як одна із форм організації контролінгу витрат / М. Остапенко // Науковий вісник Херсонського державного університету. Сер. : Економічні науки. - 2014. - Вип. 5(2). - С. 221-225.

2. Швидка А. Аналіз структури та динаміки дебіторської заборгованості підприємства будівельної галузі. Економіка і менеджмент 2020: перспективи інтеграції та інноваційного розвитку : зб. наук. праць міжнар. наук.-практ. конф. : у 7 т. (Дніпро, 2-3 квіт. 2020 р.). Дніпро, 2020. С. 85-87.

ОРГАНІЗАЦІЯ СИСТЕМИ МОНІТОРИНГУ ЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ ПІДПРИЄМСТВА

А. Безугла, студентка гр.МгМТ(УФЕБ)-1-19

*Науковий керівник: Т. Саванчук, к.е.н., доцент
Дніпровський державний аграрно-економічний університет*

Фінансово-економічний моніторинг представляє собою широкий комплекс заходів управлінського, організаційного та методологічного характеру. При цьому організація фінансово-економічного моніторингу пов'язана з визначенням і вибором оптимального поєднання різних форм, видів моніторингу, з урахуванням особливостей конкретної ситуації, де головну роль відіграє вибір показників для включення їх у систему моніторингу.

В процесі управління організацією або окремим структурним підрозділом виникає безліч непередбачених процедурою управління ситуацій та невизначеностей. Прийняття рішень, потреба в яких виникає в даних ситуаціях, багато в чому залежить від системи моніторингу. Саме вона дає підставу судити про правильність прийнятого рішення керівництвом по конкретній проблемі.

Галіцин В.К. зазначає, що система моніторингу економічного характеру - це така інформаційна система, яка проводить безперервне стеження за економічним об'єктом і аналізом його діяльності, як елементом управління [1].

Конкретна організаційна діяльність по впровадженню моніторингу економічної безпеки підприємства після розробки системи показників включає наступні заходи (рівні):

1. Об'єктний рівень - розподіл об'єктів дослідження (персонал, клієнти, партнери, конкуренти, ринок праці) між співробітниками.

2. Пріоритетний рівень - націлювання зусиль співробітників на інформаційне відстеження найбільш важливих і небезпечних загроз.

3. Індивідуальний рівень - закріплення конкретних показників за кожним співробітником, які здійснюють збір сигнальної інформації.

4. Тимчасовий рівень - визначення термінів підготовки та здачі інформаційно-аналітичних документів. При цьому в посадових інструкціях працівників вказується конкретна їх відповідальність за вихідну інформацію (за її достовірність і своєчасне надання).

5. Управлінський рівень - використання результатів моніторингу в управлінні, тобто моніторингова інформація впроваджується менеджерами в управлінський процес в залежності від встановлених в організації процедур прийняття управлінських рішень по забезпеченню економічної безпеки.

Система моніторингу займається відстеженням процесів, що відбуваються на підприємстві у режимі реального часу, складанням оперативних звітів про результати роботи підприємства за найбільш короткі

проміжки часу, порівнянням планових результатів із фактично досягнутими [2].

Основна перевага наявності системи фінансово-економічного моніторингу, полягає в можливості отримання інформації, недоступної в рамках традиційної статистичної і фінансової звітності. У зв'язку з цим основна сфера практичного застосування моніторингу – це управління.

На даний час не існує комплексної системи економічного моніторингу, яка б об'єднувала всі рівні, розглянуті нами. Кожен з існуючих елементів фінансово-економічного моніторингу, з одного боку, аналізується і контролюється різними суб'єктами, а з другого – частина вказаних нами сфер застосування фінансово-економічного моніторингу взагалі не реалізується.

Таким чином, на наш погляд, якісна організація системи фінансово-економічного моніторингу передбачає розробку заходів моніторингу за кожним з визначених нами рівнів, що дозволить достовірно оцінити об'єктивні можливості підприємства, підвищити ефективність його діяльності, управляти величиною і структурою капіталу, фінансовими ресурсами і конкурентними перевагами суб'єкта господарювання і забезпечити, тим самим, його фінансово-економічну безпеку та стабільне функціонування.

Література:

1. Галіцин В. Д. Системи моніторингу / Київський національний економічний ун-т. - К.: КНЕУ, 2016. - 231с.

2. Кулаженко В. В. Економічна безпека підприємства: аналіз поглядів / «Вісник Київського національного університету технологій та дизайну» - К.:КНУТД 2018 р. - № 5 (55) - С. 164-168.

ІНДИКАТОРИ БЮДЖЕТНОЇ БЕЗПЕКИ В КОНТЕКСТІ ФІНАНСОВОЇ БЕЗПЕКИ ДЕРЖАВИ

Атамас О.П., к.е.н., доцент

Дніпровський державний аграрно-економічний університет

Бюджет держави є важливим інструментом підвищення соціального захисту населення, регулювання соціально-економічного розвитку, забезпечення стабільності національної економіки, а також бюджет забезпечує накопичення коштів необхідних для проведення внутрішньої та зовнішньої політики.

Бюджетна безпека є структурною складовою фінансової безпеки держави та відображає стан забезпечення платоспроможності та фінансової стійкості державних фінансів, що надає можливість органам державної влади максимально ефективно виконувати покладені на них функції [1].

Для забезпечення платоспроможності та фінансової стійкості державних фінансів, перш за все, потрібний моніторинг, який дозволить своєчасно виявляти загрози фінансовим інтересам держави. Згідно Методичних рекомендацій щодо оцінки рівня економічної безпеки України стан бюджетної безпеки оцінюється за наступними індикаторами:

- відношення дефіциту/профіциту державного бюджету до ВВП;
- дефіцит/профіцит бюджетних та позабюджетних фондів сектору загальнодержавного управління, відсотків до ВВП;

- рівень перерозподілу ВВП через зведений бюджет;
- відношення обсягу сукупних платежів з обслуговування та погашення державного боргу до доходів державного бюджету [1].

Насамперед, індикатором бюджетної безпеки є досягнутий на певну дату розмір доходів бюджету. За інших однакових умов рівень бюджетної безпеки прямо пропорційний розміру бюджетних доходів. Однак для виявлення реальної ситуації в сфері дотримання бюджетної безпеки аналіз фактичного розміру доходів бюджету повинен доповнюватися розрахунком індикатора (показника) розміру реальних доходів бюджету з урахуванням індекса-дефлятора ВВП, тобто переведення економічних показників, розрахованих у поточних цінах, у ціни порівнюваного (базового) періоду.

Реалізацію заходів, розроблених на підставі аналізу індикаторів бюджетної безпеки, необхідно розглядати як пріоритет задля досягнення стратегічних соціально-економічних орієнтирів держави.

Література:

1. Методичні рекомендації щодо розрахунку рівня економічної безпеки України: Наказ Міністерства економічного розвитку і торгівлі України від 29.10.2013 р. №1277 / Міністерство економічного розвитку і торгівлі України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v1277731-13#Text>

БЕДНОСТЬ В СЕЛЬСКИХ СООБЩЕСТВАХ: ВОЗМОЖНОСТИ И ПУТИ ПРЕОДОЛЕНИЯ

*В.Н. Блохин, к.соц. н., доцент
Белорусская государственная сельскохозяйственная академия*

Сельские сообщества являются не только специфической социально-экономической системой, для этих сообществ характерно наличие целого спектра социокультурных особенностей, которые воздействуют на отношения между людьми, в том числе в экономической сфере. Сельские сообщества характеризуются значительным консерватизмом, наличием жесткого социального контроля над поведением людей, преобладает коллективизм и сохранение традиций. Указанные особенности не позволяют конкурировать с городами по темпам развития и восприятия экономических и социальных инноваций. Таким образом, сельчане оказываются в роли догоняющих, что усугубляет проблему разрыва в уровне жизни горожан и сельчан [1, с. 35].

Многие постсоветские республики провели рыночные реформы, которые углубили социально-экономическую дистанцию между городом и селом. Проблема исчезновения сельских населенных пунктов остается очень актуальной. Задачей науки и управления является разработка предложений по преодолению сельской бедности, что позволит сделать деревню более привлекательной для жизни.

В Беларуси не произошло глубоких рыночных преобразований, сельские жители не столкнулись с «шоковой терапией» в отличие от соседей. Однако, несмотря на постепенный переход к рынку, существенного успеха в повышении уровня жизни сельчан достичь не удалось. В то же время, важно назвать некоторые особенности белорусской политики сельского развития. Среди этих

особенностей – реализация масштабных Государственных программ по развитию села и сельского хозяйства. Каждая программа выполняется в течение пяти лет. Эта управленческая политика начала реализовываться с 2005 г. За это время на развитие сельских сообществ и сельского хозяйства были потрачены десятки млрд. долл. США, появилась новая форма сельской территориальной общности – агрогородок.

Агрогородки представляют собой наиболее крупные сельские населенные пункты, центры сельскохозяйственного производства, обладающие относительно развитой социальной и инженерной инфраструктурой. За время реализации Государственных программ в Беларуси статус агрогородка получили около 1500 сел [2, с. 248].

Развитие концепции агрогородков повысило уровень жизни, проживающего в них населения, однако проблема миграции в города не была решена. Возможности трудоустройства в агрогородках остаются крайне ограниченными, уровень заработной платы низкий, слабо развит частный бизнес. К тому же развитие агрогородков ускорило исчезновение деревень традиционного типа [3, с. 80].

Позитивное влияние на социально-экономическое развитие сельских сообществ может оказать практика разработки стратегий устойчивого развития для конкретных сельских территорий. По нашему мнению, не достаточно лишь стратегии устойчивого развития, разработанной для страны или области. Сельские сообщества имеют значительные социально-экономические, социокультурные, демографические, экологические различия, что требует учёта со стороны управленцев. Важно максимально эффективно использовать конкурентные преимущества каждого сельского сообщества. Особое значение имеет стимулирование частной инициативы и активности.

Литература:

1. Лихачёв, Н. Е. Социология белорусского села / Н. Е. Лихачёв. – Могилёв: МГУ имени А. А. Кулешова, 2014. – 180 с.
2. Блохин, В.Н. Возможности интенсификации социально-экономического развития сельских сообществ / В.Н. Блохин // Вестник НГУЭУ. – 2019. – № 1. – С. 247–261.
3. Блохин, В.Н. Социально-экономическое развитие сельских сообществ: состояние, проблемы, перспективы / В.Н. Блохин // Вестник МГУ им. А.А. Кулешова. – 2020. – № 1. (55). – С. 76–82.

ОСОБЛИВОСТІ СТРАТЕГІЧНОГО ПЛАНУВАННЯ НА МАЛИХ ПІДПРИЄМСТВАХ В УМОВАХ НЕВИЗНАЧЕНОСТІ

*А.В. Ільків, студентка гр. МгМТ(УФЕБ)-1-19,
Науковий керівник: О.В. Чернецька, к.е.н., доцент
Дніпровський державний аграрно-економічний університет*

Процес розробки і вибору стратегії діяльності малих підприємств є надзвичайно актуальним, оскільки швидкі зміни підприємницького середовища, що пов'язані з новими технологіями, глобалізацією діяльності фірм, обумовлюють необхідність пристосування малих підприємств до змін, необхідність прогнозування власних дій через розробку відповідних планів та

стратегій бодай на найближчу видиму перспективу.

Дослідженням питання оцінки ефективності стратегічного планування В умовах економічної кризи в Україні головною метою переважної більшості малих підприємств має стати адаптація до умов підвищеної динамічності зовнішнього та внутрішнього середовища. Відтак малим підприємствам необхідна відповідна стратегія розвитку, яка стала б основою прийняття ефективних управлінських рішень. Ми виходимо з того, що для малого підприємства стратегія є комплексним системним планом забезпечення досягнення довгострокових цілей підприємства, в якому обґрунтовуються рішення щодо того, як розвивати бізнес підприємства у своїй ніші, яке місце зайняти на ринку, як протидіяти «великим» конкурентам, як посилити свої позиції серед «малих» конкурентів тощо.

Для малих підприємницьких структур найбільш обмеженими є такі ресурси, як час і гроші. Тому одним з найважливіших завдань стратегічного планування малих підприємств є прийняття рішень про розподіл ресурсів між різними потребами підприємства. Цей процес прийняття рішень є ядром стратегічного планування. Без стратегічного планування розподіл ресурсів може відбуватися під впливом моменту й ґрунтуватися на міркуваннях негайної необхідності, а не на стратегічній важливості, тобто працювати за принципом «рішення палаючих проблем».

Повертаючись до проблеми інструментарію, зазначимо, що теоретичним підґрунтям досліджень стратегічного вибору загалом для підприємств є системний, поведінковий, когнітивний та інституціональний підходи [1]. Системний підхід є методологічним базисом теорії прийняття рішень, він дозволяє врахувати обмеження стратегічного вибору підприємства, що пов'язані з впливом часу, попередніх і подальших стратегічних рішень.

В основі поведінкового та когнітивного підходів лежить визнання факту суб'єктивності прийняття стратегічного вибору підприємства. Поведінковий підхід дозволяє інтерпретувати стратегічний вибір підприємства через процеси взаємодії учасників його прийняття на рівні соціологічних і психологічних процесів, тобто вплив упереджень, переконань, мотивів, стереотипів на стратегічний вибір. За допомогою когнітивного підходу вивчаються здатності та знання осіб, які здійснюють стратегічний вибір підприємства в умовах невизначеності.

Використання інституціонального підходу в дослідженнях стратегічного вибору скероване на вивчення впливу як зовнішніх інститутів на підприємство, так і чинників інституту прийняття стратегічних рішень на підприємстві – застосування влади та взаємодії інтересів груп, що беруть участь у стратегічному виборі.

Для формулювання та вибору шляхів розвитку українських малих підприємств важливо поєднувати різні аспекти даних підходів з адаптацією їх до вітчизняного економічного середовища з урахуванням розмірів підприємств та масштабів їх діяльності. Синтез зазначених підходів у методології стратегічного вибору дозволяє обґрунтувати погляд на систему його прийняття та реалізацію на підприємстві як на інститут, що сприяє створенню, засвоєнню, захисту, використанню та інтеграції знань у діяльності підприємства.

Таким чином, стратегічне планування малих підприємств є одним із напрямків обґрунтування господарських рішень в умовах невизначеності і ризику, при використанні якого підприємства зможуть наблизитись до зони успішності та ефективності.

Література:

1. Planowanie strategiczne w warunkach niepewności: Praca zbiorowa pod redakcją Rafała Krupskiego: Wałbrzych, 2017 [Електронний ресурс] – Режим доступу: https://wwszip.pl/wp-content/uploads/2017/07/11_Planowanski_2007.pdf

2. Головчук Ю. О., Довгань Ю. В. Врахування ефекту невизначеності при формуванні ефективної бізнес-стратегії підприємства. Ефективна економіка. 2019. № 12. – URL: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=7475>

ХАРАКТЕРИСТИКА КАДРОВОЇ СКЛАДОВОЇ БЕЗПЕКИ В СИСТЕМІ УПРАВЛІННЯ НА ПІДПРИЄМСТВІ

О.В.Козакова, студентка гр. МгУФЕБз-1-19

*О.В.Чернецька, доцент кафедри обліку, оподаткування і УФЕБ
Дніпровський державний аграрно-економічний університет*

Розвиток і успішна робота підприємства в деякій мірі залежить від кадрів, оскільки вони грають ключову роль в формуванні належного рівня конкурентоспроможності та стабільних темпів розвитку будь-якого виду підприємництва. Формування кадрової складової безпеки підприємства забезпечує передумови продуктивної роботи працівників та належного функціонування системи безпеки підприємства, як основи його сталого розвитку.

Кадрова безпека — це одна з основних складових економічної безпеки, головною метою якої є запобігання та протидія загрозам, що можуть заподіяти шкоду персоналу як основному ресурсу підприємства, а також управління персоналом з метою ефективного використання його потенціалу та запобігання загроз з боку самого персоналу [2].

Кадрову безпеку можна визначити як функціональну складову економічної безпеки, що є характеристикою стану захищеності інтересів підприємств від загроз, які прямо пов'язані з діями або бездіяльністю персоналу [1]. Кадрова складова характеризує кадрову забезпеченість підприємства і розраховується за такими показниками:

коефіцієнт плинності кадрів як відношення кількості працівників, які були звільнені або скорочені за розрахунковий період до загальної чисельності працівників підприємства;

коефіцієнт фізичного старіння кадрів як відношення кількості працівників, які за віком фізично старі, старі їх знання та кваліфікація до загальної чисельності працівників підприємства;

фондоозброєність працівників;

фондоозброєність працівників підприємства фондами невиробничого призначення.

Чим нижче значення коефіцієнта плинності кадрів та коефіцієнта фізичного старіння кадрів і чим більше фондоозброєність працівників фондами

виробничого та невиробничого призначення, тим вище рівень кадрової безпеки підприємства. Кадрова складова безпеки підприємства має чотири рівні: абсолютний, задовільний, незадовільний та критичний.

Кадрова безпека підприємства як складова економічної безпеки - явище досить складне і багатогранне, відображає не тільки стан укомплектованості кадрами в певний період часу і можливості його потенціалу для самореалізації. Отже, алгоритм формування системи кадрової безпеки має включати оцінку рівня економічної безпеки підприємства та вибір оптимального методу забезпечення кадрової безпеки з огляду на ресурсні можливості та цілі підприємства.

Таким чином, кадрова складова характеризує стан захищеності безпеки підприємства, що досягається за рахунок обґрунтованого вибору і застосування відповідних інструментів менеджменту і сприяє успішному розвитку підприємства в цілому.

Література:

1. Зубко Т. Лаптева В. Індикатори кадрової безпеки підприємства. *Вісник КНТЕУ*. 2018. № 4. с.57-67. URL: <http://visnik.knute.edu.ua/files/2018/04/7.pdf>
2. Халіна О. В., Козаченко Н. О. Основні аспекти забезпечення кадрової безпеки підприємства. *Наукові записки*. 2017. № 2 (55). с.133-142. URL: <http://nz.uad.lviv.ua/static/media/2-55/15.pdf> (дата звернення 22.10.2020)

ФІНАНСОВО-ЕКОНОМІЧНА БЕЗПЕКА: ТЕОРЕТИЧНИЙ АСПЕКТ

О.Кубецька, к.е.н., доцент, доцент

Дніпропетровський державний університет внутрішніх справ

Остапенко Т.М., к.е.н., доцент, доцент

Дніпровський національний університет імені Олеся Гончара

Господарська діяльність на макро-, мезо- і мікрорівнях завжди знаходиться під впливом різних ризиків і загроз, які певним чином позначаються на фінансово-економічних результатах.

У Законі України «Про основи національної безпеки України» від 19 червня 2003 р. у переліку загроз національній безпеці України, у економічній сфері зокрема, окреслені, серед інших, у нормативно-правовому забезпеченні такі з них: ослаблення державного регулювання і контролю у сфері економіки; нестабільність у правовому регулюванні відносин у сфері економіки, в тому числі фінансової політики держави; відсутність ефективної програми запобігання фінансовим кризам; переважання у діяльності управлінських структур особистих, корпоративних, регіональних інтересів над загальнонаціональними.

Економічна безпека має фундамент, який являється її головною складовою, в фінансовій безпеці, а отже високий рівень захисту в фінансово-кредитній сфері. Саме на фінансовій складовій будується вся економіка держави.

Тобто фінанси – це та головна «артерія» економічної системи держави, без якої будь яка система в країні не може функціонувати.

Фінанси – це сукупність економічних відносин, які виникають як наслідок

обороту грошових коштів. Отже фінансову безпеку доцільно виділяти як підсистему усієї системи економічної безпеки [1].

Проблеми фінансово-економічної безпеки розглядали різні вчені. слід виділити перш за все наукові праці таких вчених як Абалкін А.І., Воробйова Ю.М., Остапенко Т.М. та ін. Розробки названих авторів розкривали теоретичні, методологічні та методичні питання фінансово-економічної безпеки.

Трухан О. Л., Конкаєва М. О. визначають фінансово-економічну безпеку одночасно з двох позицій – статичної (як результат діяльності підприємства на певну дату) та динамічної (розвиток підприємства в умовах фінансово-економічної безпеки у короткостроковій та довгостроковій перспективі) [2].

Ареф'єва О. В., Кузенко Т. Б. вважають, що фінансово-економічна безпека може бути визначена як стан найбільш ефективного використання корпоративних ресурсів підприємства, виражений у найкращих значеннях фінансових показників прибутковості й рентабельності бізнесу, якості управління, використання основних і оборотних коштів, структури його капіталу, норми виплат за цінними паперами підприємства, а також курсовою вартості його цінних паперів як синтетичного індикатора поточного фінансовогосподарського стану підприємства і перспектив його технологічного та фінансового розвитку [3].

Фінансово-економічна безпека, як узагальнення, являє собою фінансову незалежність держави та незалежність національної фінансової системи від впливу міжнародних фінансово-кредитних організацій і транснаціонального капіталу через досконалість правової, організаційної та інституціональної бази, а також політичну стабільність, масштабами тіньової економіки.

Література:

1. Теоретичні та прикладні аспекти забезпечення фінансово-економічної безпеки держави : монографія / [Кубецька О. М., Неклеса О. В., Остапенко Т. М., Палешко Я. С., Санакоєв Д. Б.]. – Дніпро : Видавець Біла К. О., 2020. – 105с.

2. Трухан О. Л. Наукова інтерпретація функцій стратегічного управління підприємствами. *Вісник Хмельницького національного університету : Економічні науки*. 2010. № 1, Т. 2. С. 29-35.

3. Ареф'єва О. В. Економічні основи формування фінансової складової економічної безпеки. Актуальні проблеми економіки. 2009.

КОНЦЕПТУАЛЬНІ ОСНОВИ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ

*Мачак Т.О., старший викладач
Дніпровський державний аграрно-економічний університет*

При виробленні принципів і механізмів забезпечення безпеки країни необхідно враховувати всю складність її організації. Аналіз вітчизняного та зарубіжного досвіду забезпечення безпеки економічних систем показує, що:

по-перше, забезпечення безпеки – це безперервний процес розвитку систем забезпечення безпеки, вдосконалення методів, способів і механізмів моніторингу, виявлення потенційних небезпек і загроз, вироблення і реалізації ефективної протидії всьому спектру існуючих і прогнозованих загроз;

по-друге, безпека не може бути забезпечена лише при комплексному використанні всіх наявних засобів. Найкращий ефект досягається при об'єднанні в єдиний цілісний механізм, тобто в єдину систему безпеки, всіх сил, наявних засобів і методів;

по-третє, одна система безпеки не може забезпечити необхідний рівень захищеності країни без належної підготовки та забезпеченості необхідними силами і засобами, без участі відповідних органів управління і необхідних правових, організаційних і технічних заходів;

Важливу роль у створенні ефективної системи безпеки, відіграє своєчасна розробка та введення в дію якісно нових концептуальних і нормативних правових документів, в сфері забезпечення безпеки країни. Основними етапами розробки концептуального підходу до забезпечення безпеки України є:

- аналіз стану безпеки України та світової цивілізації;
- вибір основної захисної системи і її елементів (об'єктів безпеки);
- визначення основного завдання, мети та напрямків забезпечення національної безпеки;
- розробки принципів забезпечення безпеки;
- визначення загального алгоритму забезпечення безпеки країни.

Розробці концепцій, програмних та інших документів в галузі забезпечення безпеки будь яких систем, повинен передувати аналіз існуючого стану безпеки і навколишнього її світу.

Загальний стан безпеки України в даний час можна охарактеризувати як проблему, що немає тенденцій до поліпшення. Стан і розвиток основних сфер діяльності Українського суспільства показує, що кризові явища перехідного періоду далеко не подолані.

Існує ряд факторів, що негативно впливають на низьку ефективність системи державного управління, а саме:

- відсутність зрозумілої населенню стратегії розвитку країни;
- постійним невиконанням прийнятих цільових програм і поставлених завдань, часта зміна цілей;
- відсутністю наукового обґрунтування прийнятих рішень;
- низьким рівнем професійних, духовно-моральних якостей управлінських кадрів.

В Україні дедалі більш очевидною стає необхідність реалізації концептуального підходу щодо забезпечення безпеки держави. За допомогою загального алгоритму дій, повинна забезпечуватися загальна реалізація такого управління країною, яка буде обирати найбільш безпечний шлях руху країни від її поточного стану і аж до далекого майбутнього.

Література:

1. Геєць В. М. та ін. Концепція економічної безпеки України / НАН України, Інститут економічного прогнозування. Київ, 1999.
2. Скорук О.В. Економічна безпека держави: сутність, складові елементи та проблеми забезпечення / О.В. Скорук // Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія: Міжнародні економічні відносини та світове господарство. — 2016. — Вип. 6 (3). — С. 39—42.

УПРАВЛІННЯ ВИТРАТАМИ В СИСТЕМІ ЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ ПІДПРИЄМСТВА

Т. Саванчук, к.е.н., доцент

О. Губарик, к.е.н., доцент

Дніпровський державний аграрно-економічний університет

Сучасні підприємства представляють собою складну структуру, динамізм і злагодженість роботи якої досягається завдяки дієвому механізму управління, що має забезпечити достатній рівень економічної безпеки підприємства. В той же час, одним із суттєвих факторів, що чинить значний вплив на економічну безпеку є витрати та ступінь керованості такими витратами на підприємстві.

В свою чергу, управління витратами представляє собою процес вироблення та прийняття управлінських рішень за всіма основними аспектами їх формування. Основна ціль такого управління на підприємстві полягає в оптимізації їх сум і рівнів, забезпечуючи високі темпи розвитку операційної діяльності і досягнення попередньо запропонованих обсягів виробництва.

Процес управління затратами носить комплексний характер і передбачає вирішення питань формування витрат виробництва і визначення собівартості як окремих видів продукції, так і їх загальної суми по підприємству, встановлення відповідних цін за кожним видом продукції і визначення їх рентабельності, відкриття та практичне використання резервів економії затрат та зниження собівартості, здійснення контролю за станом і характером змін фактичної собівартості та величини затрат у порівнянні з плановими показниками, затвердженими на підприємстві і її змін в динаміці.

Виходячи із економічного змісту поняття «управління», основними елементами управління витратами та собівартістю продукції в системі економічної безпеки підприємств є прогнозування та планування, нормування затрат, організація їх обліку та калькулювання собівартості продажів, аналіз, контроль та регулювання діяльності в процесі її здійснення. Всі ці функції управління витратами об'єднані у єдиному циклі управлінської діяльності і не можливі без належного обліково-аналітичного забезпечення.

В даний час, у сучасній економічній літературі велика увага приділяється управлінню центральним витрат, як окремими центрами відповідальності. Центр витрат - це об'єкт віднесення витрат, де акумулюються витрати, пов'язані з однією або декількома функціями та певними видами діяльності. При цьому, центр відповідальності – це відокремлений підрозділ підприємства, яким керує особа, що є відповідальною за величину затрат цього підрозділу.

Процес управління витратами передбачає забезпечення менеджерів всіх рівнів інформацією про витрати, необхідною для ефективного здійснення діяльності підприємства. Тому в інформаційному полі підприємства значне місце займає належно організовано система обліку витрат.

Практика роботи підприємств показує, що без правильної оцінки реальної собівартості не можна правильно управляти ефективністю виробництва. Тому прийняття управлінських рішень не можливе без економічного аналізу витрат на виробництво і реалізацію продукції і витрат на розробку нових проектів і бізнес-планів.

Таким чином, управління витратами в системі економічної безпеки підприємства передбачає, перш за все, своєчасне виявлення фактів їх відхилень від планових величин, причин і винуватців цих відхилень та їх об'єктивну оцінку. Воно направлено на економію живої і матеріалізованої праці, повний і своєчасний контроль за витратами, підвищення оперативності прийняття управлінських рішень, що дозволяє своєчасно відреагувати на негативні моменти зростання витрат і мінімізувати негативний вплив такого зростання на фінансовий стан підприємства.

ФОРМУВАННЯ МЕХАНІЗМУ УПРАВЛІННЯ ФІНАНСОВО-ЕКОНОМІЧНОЮ БЕЗПЕКОЮ З УРАХУВАННЯ ПОТРЕБ ВЛАСНИКІВ

Д. Міхійенко, ст. гр. МзМТ УФЕБ -19

Науковий керівник: Н.Бондарчук, професор

Дніпровський державний аграрно-економічний університет

Формування механізму забезпечення економічної безпеки підприємства повинен відбуватися з урахуванням потреб власників підприємства за допомогою прийняття відповідних управлінських рішень, формування інформаційного поля, проведення аналітичних та прогнозних робіт, виконання ряду економічних розрахунків та оцінки отриманих результатів.

В системі економічної безпеки перш за все захисту потребують фінансові інтереси підприємства, які безпосередньо впливають на зміст механізму забезпечення фінансової безпеки. Фінансово-економічні інтереси підприємства – це його об'єктивні потреби у сфері фінансово-економічної діяльності, задоволення яких забезпечує реалізацію головних цілей його фінансово-економічного розвитку на кожному з етапів життєвого циклу. Фінансово-економічні інтереси підприємства не залишаються незмінними протягом його господарської діяльності, а уточнюються на всіх етапах його життєвого циклу [2, с.28].

Формування механізму управління фінансово-економічною безпекою з урахуванням системи пріоритетних власників наведено на рис. 1.

При формуванні інтересів підприємства важливо враховувати часовий аспект, тобто мають бути враховані не тільки тактичні інтереси підприємства, а також і стратегічні. Пріоритетні інтереси підприємств мають бути виокремлено на основі їх рейтингу, що дозволить більш чітко сформулювати інтереси підприємства. До системи пріоритетних інтересів підприємства мають входити ті, які мають самий найвищий рейтинг.

З метою оцінювання результатів діяльності підприємства за умови повного дотримання інтересів доцільно використовувати такі показники, які застосовують у практиці планування та обліку результатів діяльності підприємства, статистичній звітності та аналітичній роботі.

Системний підхід до формування механізму оцінки стану економічної безпеки підприємства передбачає, що необхідно враховувати всі реальні умови його діяльності, а саме механізм повинен мати чітко визначені елементи, схему їх взаємодії. Такий механізм повинен включати в себе структуру, яка містить в собі наступні блоки: вхідний, внутрішній та вихідний.

Вхідний та вихідний блоки показують взаємодію підприємства із

суб'єктами зовнішнього середовища. Внутрішній блок розкриває інформацію щодо факторів внутрішнього середовища; матрицю розподілу ресурсів за напрямками їх використання; розробку схеми усунення невідповідності величини ресурсів обсягом продажу підприємства; аналіз адаптації підприємства до можливих нововведень тощо.

Рис. 1. Механізм формування системи пріоритетних інтересів підприємства

Механізм забезпечення економічної безпеки підприємства з урахуванням потреб власників повинен забезпечити безпеку підприємства в залежності від особливостей фінансово-економічної діяльності підприємства. У зв'язку із чим в якості одного із елементів механізму має бути оцінка економічної безпеки підприємства з урахування його основних інтересів.

Література

1. Бабіна Н.О. Управління економічною безпекою підприємства в умовах кризового розвитку. Економіка та управління. 2014. № 1.С.81-85
2. Мойсеєнко І. П., Марченко О.М. Управління фінансово-економічною безпекою підприємства, О. М. Марченко. –Львів : ЛьвДУВС, 2011. –380 с.

СИСТЕМА ЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ ПІДПРИЄМСТВА ТА ЇЇ ОСНОВНІ ЗАВДАННЯ

О. Салогуб, студентка гр. М2МТ(УФЕБ)з-1-19

Науковий керівник: Т. Саванчук, к.е.н., доцент

Дніпровський державний аграрно-економічний університет

Система економічної безпеки підприємства - це структурований комплекс стратегічних, тактичних та оперативних заходів, спрямованих на захист підприємства від зовнішніх та внутрішніх загроз та створення унікальних можливостей протистояти їм у майбутньому [1].

Для якісної організації системи економічної безпеки будь-якого підприємства, необхідно, перш за все визначити її основні завдання. Зокрема, до них відносяться:

- збір вихідної інформації про можливість виникнення загроз;
- оцінка та аналіз основних ризиків підприємства;
- прогнозування стану безпеки підприємства для уникнення ризиків або для відновлення їх наслідків;
- дослідження інтерфейсної компоненти економічної безпеки підприємства;
- запобігання проникненню до структури підприємства економічної розвідки конкурентів, організованої злочинності та осіб з незаконними намірами;
- захист конфіденційної інформації та комерційної таємниці і протидія проникненню конкурентів у віртуальну базу підприємства;
- забезпечення безпеки матеріальних цінностей підприємства, фізичний захист будівель, споруд, територій та транспортних засобів;
- багатоетапний захист банківських рахунків підприємства;
- захист законних прав та інтересів підприємства та його працівників;
- своєчасне виявлення потенційних кримінальних намірів щодо компанії та її працівників від джерел зовнішніх загроз безпеці;
- виявлення, запобігання та припинення можливої незаконної та іншої негативної діяльності працівників компанії, спрямованої на зниження її рівня економічної безпеки;
- захист працівників підприємства від насильницьких посягань;
- формування ефективного інформаційно-аналітичного забезпечення системи управління економічною безпекою підприємства;
- формування та інтенсивне використання інноваційної підтримки системи управління економічною безпекою підприємства;
- розробка та прийняття оптимальних управлінських рішень стосовно стратегії та тактики забезпечення економічної безпеки підприємства;
- постійний контроль ефективності функціонування системи економічної безпеки, вдосконалення її елементів [2].

Беручи до уваги перераховані завдання, на кожному підприємстві будується своя система економічної безпеки, що відповідає його потребам.

Отже, система економічної безпеки кожного підприємства є абсолютно індивідуальною. Її повнота та ефективність багато в чому залежать від існуючої

законодавчої бази, матеріально-технічних та фінансових ресурсів, виділених керівником підприємства, розуміння кожного працівника важливості безпеки бізнесу, а також знань та практичного досвіду роботи керівника служби економічної безпеки, який безпосередньо займається її організацією.

Література:

1. Донець Л.І. Економічна безпека підприємства: навч. посібник / Л. І. Донець, Н.В. Ващенко. – К.: ЦУЛ, 2014. – 240 с.
2. Кириченко О.А. Вдосконалення управління фінансовою безпекою підприємства. – К.:Знання, 2012 – 369 с.

ПРОГНОЗУВАННЯ ДЕБІТОРСЬКОЮ ЗАБОРГОВАНІСТЮ У СИСТЕМІ ФІНАНСОВИХ ЗВІТІВ

Д. Яременко студентка групи МгУФЕБ-1-19

Науковий керівник: доцент О. Ткаченко

Дніпровський державний аграрно-економічний університет

Прогнозування – це процедура передбачення відповідних показників, результатів, майбутніх операцій, наслідків впливу тих або інших подій. Результати прогнозу дозволяють виявити потенційні проблеми підприємства. Оскільки наявність дебіторської заборгованості на підприємствах її розміри і склад неоднозначно відбиваються на результатах господарської діяльності вкрай важливо вміти передбачувати та прогнозувати їх позитивні й негативні наслідки. Розробка прогнозів економічних показників базується на певних принципах спадковості, стійкості до змін показників; високої значимості формалізованих моделей в описі фінансових процесів на підприємстві; погодженості й взаємозумовленості змін різних фінансових показників.

Дебіторська заборгованість підприємства є одним з фінансових показників його діяльності, який визначає рівень ліквідності та платоспроможності суб'єкта господарювання, є заборгованістю дебіторів перед підприємством, яка визначається в грошовій сумі за наданий споживчий та комерційний кредит покупцям, а також може бути в формі авансу постачальникам, щодо яких в підприємства виникає майнове право вимагати оплатити борг. [3]

Дебіторська заборгованість, як елемент балансу, тісно пов'язана з формуванням фінансових результатів і грошових потоків підприємства. У зв'язку із цим, в основу прогнозу заборгованості варто покласти систему фінансових звітів, яка, з одного боку, є доступною формою інформації, а, з іншого, дозволяє розглянути взаємозв'язок обсягів продажів, прибутку, активів і їх фінансування, а також руху грошових потоків. Даний підхід зручний ще й тим, що моделювання різних сполучень показників форм звітності легко здійснюється за допомогою стандартних комп'ютерних програм, заснованих на роботі користувача з електронними таблицями, наприклад, EXCEL. Дебіторська заборгованість має істотний вплив на фінансову стабільність підприємства, тому є предметом безперервного контролю з боку керівництва й фінансових служб. Отже, необхідно дотримуватись забезпечення якісного й своєчасного відображення інформації про дебіторську заборгованість в системі

бухгалтерського обліку з метою надання максимальних гарантій для користувачів фінансової звітності щодо реальності та повноти поданої інформації.

Основними етапами прогнозування є:

- визначення цілей прогнозу і його тимчасового обр'ю;
- оцінка зовнішнього й внутрішнього середовища підприємства й перспектив його розвитку;
- обґрунтування й вибір методів прогнозування;
- виконання різноманітних прогнозних розрахунків шуканих показників;
- оцінка отриманих результатів з точки зору досягнення поставлених цілей, вірогідності й можливостей реалізації.

У процесі розрахунків прогнозних показників розглядають різні варіанти з урахуванням таких факторів як зміна обсягів продажів, рівня націнки, оборотності товарних запасів, дебіторської заборгованості й ін. Необхідно зазначити, що дебіторська заборгованість займає значну частку оборотних активів в аналізованому періоді. Такі показники, як коефіцієнт відволікання оборотних активів у дебіторську заборгованість та коефіцієнт оборотності дебіторської заборгованості, не відображають позитивних значень. Коефіцієнт відволікання оборотних активів у дебіторську заборгованість вказує, яка частка дебіторської заборгованості займає загальний обсяг оборотних активів.

Література:

1. Єригіна І. О. Проблема управління дебіторською заборгованістю підприємства та шляхи її // 2015. -316
2. Костина Н. И. Финансовое прогнозирование в экономических системах / Н. И. Костина. – М. : ЮНИТИ-ДАНА, 2002. – 285 с.
3. Сазонець І.Л., Кайбулаєва М.А., Бобирь О.І. Управління заборгованістю на підприємстві: економетричний аспект. URL: <http://www.economy.nauka.com.ua/?op=1&z=72>.

СТРАТЕГІЧНЕ ПЛАНУВАННЯ ЯК ПРОЦЕС ВИЗНАЧЕННЯ ГОЛОВНИХ ЦІЛЕЙ ОРГАНІЗАЦІЇ

В. Єременко, студентка гр. МгМТ(УФЕБ)з-1-19

*Науковий керівник: Н. Бондарчук, професор
Дніпровський державний аграрно-економічний університет*

Стратегічне планування полягає в розробленні стратегічних рішень (у формі прогнозів, проектів програм і планів). Ці рішення передбачають висування певних цілей і стратегій поведінки відповідних об'єктів управління. Реалізація яких забезпечує ефективне функціонування підприємств у довгостроковій перспективі та швидку адаптацію до мінливих умов зовнішнього середовища. Основною метою стратегічного планування є обґрунтування можливостей та шляхів ефективного функціонування і розвитку підприємства на ринку.

Основоположник теорії стратегічного планування і управління, Ф. Котлер запропонував наступне визначення: стратегічне планування – це управлінський процес створення і підтримки стратегічної відповідності між цілями фірми, її потенційними можливостями і шансами в сфері маркетингу [1].

Зміст стратегічного планування полягає в створенні умов для стримування прагнення керівників до максимізації поточного прибутку на шкоду досягненню довгострокових цілей.

Існує принципова різниця між стратегічним плануванням та іншими видами планування, які є в управлінні. Ця відмінність полягає в напрямку вектору планування. Адже, традиційно вектор планування спрямований із минулого (теперішнього) у майбутнє. Стратегічне ж планування передбачає вибудовування вектору аналізу і прийняття управлінських інноваційних рішень із майбутнього в сьогодення [2].

Аналізуючи ознаки та відмінності стратегічного планування можна зробити висновки, що воно є передбачливим, зосередженим на конкретних цілях, зі спільною стратегією, комплексним і складним, із залученням експертів та довгостроковим (понад 3 роки).

Стратегічне планування можна розглядати як процес визначення головних цілей підприємства, ресурсів, необхідних для їхнього досягнення та політики, спрямованої на придбання та використання цих ресурсів. Для більшої ефективності стратегія має складатися за допомогою певних інструментів планування. Найпопулярнішими інструментами, якими можна користуватися при формуванні стратегічного планування є: візуалізація, метрики або графіки, SWOT-аналіз, PESTLE-аналіз, діаграми подібності, портфельний аналіз та діаграма взаємодій.

Зважаючи, що стратегічне планування є особливим видом розумової діяльності й пов'язане з невизначеністю майбутнього [3], його реалізація вимагає специфічних інтелектуальних зусиль та має суб'єктивні аспекти складності стратегічного планування.

Література:

1. Котлер Ф. Основи маркетингу/ Переклад з англ. В. Б. Бобров. — Вид.: Прогрес, 1990. — 205 с. / Електронна публікація: Центр гуманітарних технологій. 21.10.2020. URL: <https://gtmarket.ru/laboratory/basis/5091/5108>
2. Берданова О.В., Вакуленко В.М., Тертичка В.В. Стратегічне планування. Навчальний посібник/ О. В. Берданова, В. М. Вакуленко, В. В. Тертичка. — Л.: ЗУЦК, 2008. — 138с. ISBN 978-966-8445-83-5
3. Брайсон Дж. Стратегічне планування для державних та неприбуткових організацій/ Пер. з англ. А.Кам'янець. — Л.: Літопис, 2004. — 352 с.

МЕТОДИ ВИЗНАЧЕННЯ ЕФЕКТИВНИХ ІНВЕСТИЦІЙНИХ ПРОЕКТІВ З МЕТОЮ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ ПІДПРИЄМСТВА

*Н.Бондарчук, професор
Дніпровський державний аграрно-економічний університет*

Інвестиційна та економічна безпека знаходяться у тісному взаємозв'язку. Від ефективної і безпечної організації інвестиційної діяльності залежить економічна безпека підприємства в цілому, його можливість запобігти загрозам, уникнути ризиків і бути здатним досягати поставленим цілям в сучасних умовах жорсткої конкуренції.

Забезпечення безпеки інвестиційної діяльності на підприємстві полягає не тільки у мінімізації ризику, а і також у забезпеченні прибутковості інвестиційної діяльності, яка залежить від визначення ефективних інвестиційних проектів.

Робота із визначення економічної ефективності інвестиційного проекту є одним з найбільш відповідальних етапів передінвестиційних досліджень. Він включає детальний аналіз і інтегральну оцінку всієї техніко - економічної та фінансової інформації, яка була зібрана та підготовлена для аналізу в результаті робіт на попередніх етапах передінвестиційних досліджень.

Методи оцінки ефективності інвестиційних проектів засновані переважно на порівнянні ефективності (прибутковості) інвестицій у різні проекти. При цьому в якості альтернативи вкладення коштів в досліджуваний проект виступають фінансові вкладення в інші виробничі об'єкти, розміщення вільних фінансових коштів на рахунках в банку під відсотки або їх вкладення у цінні папери.

Оцінка ефективності здійснюється за допомогою розрахунку системи показників або критеріїв ефективності інвестиційного проекту. Всі методи оцінки ефективності інвестиційних вкладень діляться на дві групи:

1. Прості методи оцінки інвестицій.
2. Методи оцінки інвестицій, які засновані на дисконтуванні.

До простих методів оцінки ефективності інвестицій відносять:

- *простий термін окупності інвестицій* (payback period). Метод розрахунку терміну окупності інвестицій передбачає обчислення того періоду, за який кумулятивна сума грошових надходжень порівнюється з сумою початкових інвестицій.

- *показник розрахункової норми прибутку* (Accounting Rate of Return), який є зворотним за змістом терміну окупності капітальних вкладень. Розрахункова норма прибутку відображає ефективність інвестицій у вигляді процентного відношення грошових надходжень до суми початкових інвестицій.

Перевагою простих методів розрахунку ефективності капітальних інвестицій є простота розрахунку. Недоліками методів є неврахування фактору часу, суб'єктивність у розрахунках.

До методів оцінки інвестицій, які засновані на дисконтуванні відносять:

1. *Метод чистої приведеної вартості* (Net Present Value, NPV).

Чиста приведена (дисконтована) вартість – різниця між приведеним (дисконтованим) грошовим доходом від інвестиційного проекту та інвестиційними витратами.

Критерій прийняття управлінських рішень щодо доцільності реалізації інвестиційного проекту однаковий для будь-яких видів інвестицій і підприємств: якщо чиста приведена вартість позитивна (більше нуля) - інвестиційний проект слід прийняти. Позитивне значення чистої приведеної вартості означає, що поточна вартість доходів перевищує інвестиційні витрати і, як наслідок, забезпечує отримання додаткових можливостей для збільшення добробуту інвесторів.

2. *Метод внутрішньої норми прибутку (дохідності)* (Internal Rate of Return, IRR). Внутрішня норма прибутку є тією розрахунковою ставкою

відсотку (дисконтування), при якій сума дисконтованих доходів за весь період використання інвестиційного проекту дорівнює сумі початкових витрат (інвестицій). Інакше можна сказати, що внутрішня норма прибутку - це процентна ставка (ставка дисконтування), за якої чиста приведена вартість дорівнює нулю.

Внутрішня ставка дохідності показує значення відсотка, який заробляє власник капіталу, який вклав гроші у проект. В цьому випадку слід знайти NPV підприємства при заданій ставці дисконтування, потім підібрати таку ставку дисконтування, при якій отримується значення NPV з протилежним знаком.

3. *Метод індексу дохідності.* Індекс дохідності (рентабельність інвестицій, Profitability Index, PI) - відношення наведених грошових доходів до інвестиційних витрат. Можливе й інше визначення: рентабельність (індекс дохідності) - відношення приведених грошових доходів до приведених на початок реалізації інвестиційного проекту інвестиційних витрат.

Якщо індекс дохідності більше одиниці, тоді проект приймається. При індексі дохідності менше одиниці проект відхиляється.

Найбільш об'єктивно оцінити ефективність вкладень в інвестиційний проект дозволяють методи, засновані на дисконтуванні. З метою отримання найбільш точної оцінки інвестиційних проектів необхідно використовувати спільно кілька методів оцінки ефективності інвестицій.

СИСТЕМА ЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ ПІДПРИЄМСТВА

О.М. Губарик, доцент кафедри обліку, оподаткування та УФЕБ

Р.І. Бондаренко, студентка гр. МгМТ(УФЕБ)з-1-19

Дніпровський державний аграрно-економічний університет

Система економічної безпеки підприємства – це структурований комплекс стратегічних, тактичних та оперативних заходів, спрямованих на захищеність підприємства від зовнішніх та внутрішніх загроз та на формування унікальних здатностей протистояти їм в майбутньому [1].

На сучасному етапі розвитку економіки України все більшу актуальність здобуває захист інтересів підприємства від протиправної діяльності корумпованих представників контролюючих і правоохоронних органів. У зв'язку із цим, даний напрям роботи багатьма керівниками служб економічної безпеки підприємств виділяється як окремий елемент системи економічної безпеки. Схематично систему економічної безпеки підприємства подано на рис. 1.

Особливістю й, одночасно, складністю при побудові системи економічної безпеки є той факт, що її дієвість практично повністю залежить від людського чинника. Навіть при наявності на підприємстві професійно підготовленого керівника служби економічної безпеки, сучасних технічних засобів, менеджмент підприємства не отримає бажаних результатів доти, поки у колективі кожний співробітник не усвідомить важливість і необхідність упроваджених заходів економічної безпеки [2].

Якщо підприємство виділяє ресурси лише на обслуговування свого функціонування, то виходом системи звичайно буде функціонування, але при кращій комбінації ресурсів, при кращому менеджменті та сприятливих зовнішніх умовах виходом може бути й ефективне функціонування.

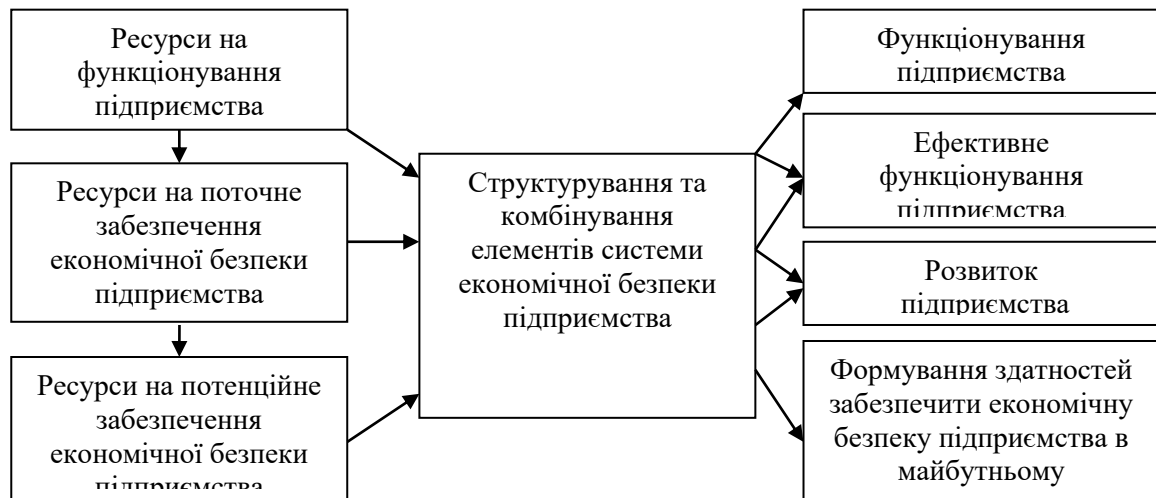

Рис. 1. Структурна система економічної безпеки підприємства

Отже, для того, щоб підприємство почало подальший розвиток необхідно крім коштів на функціонування виділити кошти на поточне забезпечення його економічної безпеки. Як тільки починаються процеси розвитку, небезпека постійно наростає у зв'язку зі стрімкішим рухом та розхитуванням системи. Підприємство розвивається, у результаті чого отримує більший прибуток, але необхідно й більш значні кошти на розширене відтворення та забезпечення належного рівня економічної безпеки. Такі обставини обумовлені ще й тим, що в процесі свого розвитку підприємство займе ринкову нішу, або її частину підприємств-конкурентів, що уже є значною небезпекою.

Тож якщо ж підприємство здатне крім коштів на функціонування та забезпечення поточного рівня економічної безпеки виділити кошти ще й на потенційне забезпечення економічної безпеки, то це вважається найвищим рівнем забезпеченості економічної безпеки та дозволить йому не лише безпечно розвиватись, а й формувати здатності забезпечення його економічної безпеки в майбутньому.

Література:

1. Донець Л.І. Економічна безпека підприємства: навч. посібник / Л. І. Донець, Н.В. Ващенко. – К.: ЦУЛ, 2014. – 240 с.
2. Іванюта Т. М. Економічна безпека підприємства: навч. посіб. / Т. М. Іванюта, А. О. Заїчковський – К.: Центр учбової літератури, 2012. – 256 с.

ОСОБЛИВОСТІ ФІНАНСОВО-ЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ АГРАРНИХ ПІДПРИЄМСТВ

Я. Дроботя, к.е.н., доцент

Полтавська державна аграрна академія

Фінансово-економічна безпека аграріїв та аграрних підприємств – один із важливих аспектів розвитку економіки України, оскільки вона є аграрною державою. Фінансові ризики в реаліях аграрних підприємств набувають своїх

специфічних особливостей, що формують відповідну специфіку фінансово-економічна безпеки даних підприємств та посягають на фінансово-економічну безпеку держави. Дані особливості зумовлені перш за все специфікою здійснення господарювання в аграрному секторі. Варто відзначити, що специфічних рис відповідно набувають несистематичні ризики, котрі виникають в сільському господарстві та впливають на дану галузь. Систематичні ризики аграріїв є ідентичними до систематичних ризиків інших підприємств, а отже дана група ризиків не формує специфічного впливу на фінансово-економічну безпеку аграрних підприємств. Однак, тут хотілося б відзначити, що хоча відсутні певні особливості впливу систематичних ризиків, але за державної та банківської підтримки сільськогосподарського виробництва можна було б зменшити вплив не лише несистематичних, а й систематичних ризиків на фінансово-економічну безпеку аграріїв.

Варто також відзначити, що і методи управління фінансовими ризиками, які здійснюють вплив на фінансово-економічну безпеку аграрних підприємств також набувають своїх специфічних рис. Так, зокрема диверсифікація з ціллю зменшення дії фінансових ризиків для аграріїв передбачає розпорошення діяльності в межах галузі рослинництва (вирощування різних культур: технічних, бобових, зернових, овочів з ціллю диверсифікації впливу погодно-кліматичних умов та родючості на фінансово-економічну безпеку. Якщо вирощування одних із культур галузі рослинництва в кінцевому випадку буде збитковим з будь-яких причин, то можливо інші культури забезпечать прибуток). Так само відбувається і в галузі тваринництва якщо, наприклад вирощування ВРХ, свиней буде збитковим, то можливо прибуток принесе птахівництво, бджільництво [1]. Лімітування передбачає формування певних лімітів та нормативів. Варто відзначити, що лімітування, нормування аграрної галузі також має свої особливості пов'язані із необхідністю накопичення готової продукції, яка споживається цілий рік, а виробляється сезонно. Окрім того лімітуванні і нормування повинно враховувати, що кінцева продукція галузі рослинництва може стати сировиною для галузі тваринництва оминаючи реалізаційний процес [1]. Хеджування фінансових ризиків за рахунок купівлі похідних цінних паперів (форвардних, ф'ючерсних контрактів) також набуває своїх специфічних рис в аграрній сфері України. І тут варто відзначити, що фондовий ринок в Україні взагалі перебуває на досить низькому рівні розвитку, а акцентуючи увагу на аграріях варто відзначити ще і необізнаність багатьох із них про страхування фінансових ризиків завдяки купівлі похідних цінних паперів та відсутність фінансових ресурсів для їх придбання. Страхування фінансових ризиків аграріїв шляхом придбання страхового полісу в Україні також має свої особливості пов'язані із відсутністю, як вважають аграрії, «зайвих коштів» на страхування врожаїв та банальна відсутність поінформованості сільськогосподарських виробників про переваги даного інструменту у забезпеченні фінансово-економічної безпеки [1].

Література:

1. Дроботя Я. А. Особливості систематичних та несистематичних ризиків сільськогосподарських підприємств. *Вісник ХНАУ імені В. В. Докучаєва*. Харків: ХНАУ. 2017. № 1. С. 51-57.

ГРОШОВІ ПОТОКИ ЯК ОБ’ЄКТ УПРАВЛІННІ ФІНАНСОВО-ЕКОНОМІЧНОЮ БЕЗПЕКОЮ

І. Портна, студентка гр. МгУФЕБз-1-19

О.Ткаченко, к.е.н., доцент

Дніпровський державний аграрно-економічний університет

Інструментом нейтралізації загроз які негативно впливають на економічний розвиток підприємств і на ефективність їх функціонування є побудова відповідних механізмів та ефективне управління фінансово-економічною безпекою підприємства. Одним з методів, що дозволяє оцінити фінансово-економічну безпеку підприємства, виявити і попередити фактори її зниження, є вивчення його грошових потоків.

У сучасних кризових умовах управління грошовими потоками підприємства є важливим засобом підвищення ефективності управління фінансово-економічною безпекою. В умовах глобальної економічної кризи важливою умовою господарювання є комплексна оцінка стану підприємства, що набуває особливо важливого значення практично для всіх ланок фінансово-економічної системи. Особлива увага приділяється підприємству як первинній і провідній одиниці економіки держави, оскільки саме тут створюються конкретні економічні блага, які стають першоосновою національного багатства.

Управління грошовими потоками є важливою частиною загальної системи управління фінансово-економічною безпекою компанії. Це дозволяє вирішувати різні фінансові проблеми в області управління. Управління грошовими потоками передбачає цілеспрямований вплив на процеси акумуляції грошових коштів, їх витрачання та перерозподіл з метою збалансування фінансово-економічної безпеки підприємства.

Висока роль ефективного управління грошовими потоками підприємства для забезпечення фінансово-економічної безпеки визначається такими основними положеннями:

- грошові потоки обслуговують здійснення господарської діяльності підприємства практично у всіх її аспектах;
- ефективне управління грошовими потоками забезпечує фінансову рівновагу підприємства в процесі його стратегічного розвитку;
- раціональне формування грошових потоків сприяє підвищенню ритмічності здійснення операційного процесу підприємства;
- ефективне управління грошовими потоками дозволяє скоротити потреби підприємства в позиковому капіталі;
- управління грошовими потоками є важливим фінансовим важелем забезпечення прискорення обороту капіталу підприємства;
- ефективне управління грошовими потоками забезпечує зниження ризику неплатоспроможності підприємства;
- активні методи управління грошовими потоками дозволяють підприємству отримувати додатковий прибуток, генерований безпосередньо його грошовими активами, а саме ефективне використання тимчасово вільних залишків коштів у складі оборотних активів, а також накопичуваних інвестиційних ресурсів у здійсненні фінансових інвестицій.

Головними цілями управління грошовими потоками як об’єкт управління

фінансово-економічною безпекою підприємства є забезпечення ефективного функціонування, що виявляється в досягненні стану фінансової рівноваги та максимізації чистого грошового потоку. Основними завданнями управління грошовими потоками підприємств є формування достатнього обсягу грошових коштів відповідно до потреб реалізації господарської діяльності, забезпечення збалансованості обсягів грошових потоків та синхронності їх формування в часі.

ПРОБЛЕМИ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ ПІДПРИЄМСТВА

Чичкань А., студентка гр.МгУФЕБ-1-19

Науковий керівник: О.П.Атамас, к.е.н., доцент

Дніпровський державний аграрно-економічний університет

Проблемі забезпечення економічної безпеки підприємства приділяли увагу такі зарубіжні та вітчизняні економісти, як П.А. Грунін, Н. В. Манохіна, М. В. Фоміна, В. І. Ярочкин і інші. Дані автори розглядають методологічні, теоретичні та прикладні питання забезпечення економічної безпеки підприємств. Законодавчу основу поняття «економічна безпека» формує Закон України «Про національну безпеку України» який розглядає її дію, починаючи з рівня економіки держави і закінчуючи рівнем окремого підприємства [1].

Для нас представляє інтерес трактування змісту поняття «економічна безпека підприємства», яку ми розглянемо, виходячи з підходів різних авторів. На думку Груніна О. А «економічна безпека підприємства - стан об'єкта господарювання, при якому можливо запобігти загрозам, зменшити господарські ризики» [2, с.37-38]. Автор акцентує увагу на виявленні зовнішніх і внутрішніх загроз діяльності підприємства. Манохіна Н. В. вважає, що «економічна безпека підприємства - система забезпечення ресурсами підприємства для його сталого функціонування і протистояння впливам навколишнього середовища» [3, с.173]. Тут головне - використання ресурсів підприємства для ефективного функціонування і запобігання загроз зовнішнього середовища. Однак при цьому не враховується вплив внутрішніх загроз. Фоміна Н. В. під економічною безпекою підприємства має на увазі «стан найбільш ефективного використання ресурсів з метою ліквідації загроз і забезпечення ефективного функціонування підприємства» [4, с. 19]. Дане визначення також не враховує вплив внутрішніх загроз. Ярочкин В. І. вважає, що «економічна безпека підприємства - сукупність органів, служб, засобів, методів і заходів, які забезпечують захист інтересів особистості, підприємства, держави від внутрішніх і зовнішніх загроз» [5, с.12-13]. У цьому визначенні проблеми економічної безпеки підприємства зведені до захисту комерційної таємниці.

Грунтуючись на представлених підходах до змісту поняття «економічна безпека підприємства», ми вважаємо, що економічна безпека підприємства - система виявлення і нейтралізації загроз фінансово-господарської діяльності підприємства, що дозволяє забезпечувати його стабільне і прибуткове розвиток в умовах жорсткої конкуренції і фінансово-господарських ризиків.

Керівники і фахівці підприємства, перебуваючи в умовах невизначеності і

фінансово-господарських ризиків під впливом зовнішніх і внутрішніх загроз повинні приймати економічно обґрунтовані рішення з урахуванням стратегії і тактики розвитку підприємства на основі створення системи економічної безпеки. Дана система повинна враховувати спеціалізацію і технологію виробництва, економічний потенціал підприємства, стан внутрішнього і зовнішнього середовища, рівень кваліфікації керівників, фахівців і робітників. Крім того, вона повинна забезпечувати наукову, технічну, кадрову, екологічну, інформаційну, техногенну, інтелектуальну безпеку. Зазначені види безпеки можна охарактеризувати як стан захищеності окремих аспектів діяльності підприємства, а економічну безпеку як комплексну характеристику стану підприємства.

Економічну безпеку підприємства необхідно розглядати як реакцію на виклики зовнішнього агресивного середовища, а також як системний і комплексний підхід до управління його фінансово-господарською діяльністю. В умовах жорсткої конкурентної боротьби, збільшення дії зовнішніх і внутрішніх загроз і зростання ризиків, система економічної безпеки підприємства стає елементом загальної системи управління підприємством.

Складність, багатогранність і специфіка системи економічної безпеки підприємства впливає на досягнення прибутковості, рентабельності і стабільності фінансового стану підприємства. Системний підхід дозволяє структурувати, розробляти і обґрунтовувати вибрані параметри оцінки економічної безпеки підприємства, з огляду на спеціалізацію виробництва, особливості виробничого циклу, стратегічні цілі розвитку, рівень стабільності ринку, його ємність і рівень інфляції [6, с. 37].

Література

1. Закон України «Про національну безпеку України» (Відомості Верховної Ради (ВВР), 2018, № 31, ст.241.
2. Грунін, О. А. Економічна безпека організації: навч. посібник / О. А. Грунін, С. О. Грунін. СПб. : Москва, 2002. - 160 с.
3. Манохіна, Н. В. Економічна безпека / Н. В. Манохіна. М.: ИНФРА-М, 2014. - 320 с.
4. Фоміна, М. В. Проблеми економічно безпечного розвитку підприємств: теорія і практика / М. В. Фоміна. - Донецьк: ДонДУЕТ, 2005. - 140 с.
5. Ярочкин, В. І. Інформаційна безпека / В. І. Ярочкин. М.: Міжнародні відносини, 2000. - 400 с.
6. Круглов, І. В. Аналіз економічної ефективності діяльності машинобудівного підприємства / І. В. Круглов // Європейський журнал соціальних наук. - 2017. - № 22. - С. 34 - 38.

СУТНІСТЬ ТА МЕХАНІЗМ ФІНАНСОВО-ЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ ПІДПРИЄМСТВА

Є.А. Юрченко, студент гр. МгМТ(УФЕБ)-1-19

*О.М. Губарик, доцент кафедри обліку, оподаткування та УФЕБ
Дніпровський державний аграрно-економічний університет*

Фінансово-економічна безпека підприємства є достатньо складною системою, що включає певний набір внутрішніх характеристик, спрямованих на

забезпечення ефективного використання матеріальних, трудових, інформаційних та фінансових ресурсів. Розрізняють такі критерії визначення фінансово-економічної безпеки підприємства: функціональний, статичний та ресурсний [2] (рис.1):

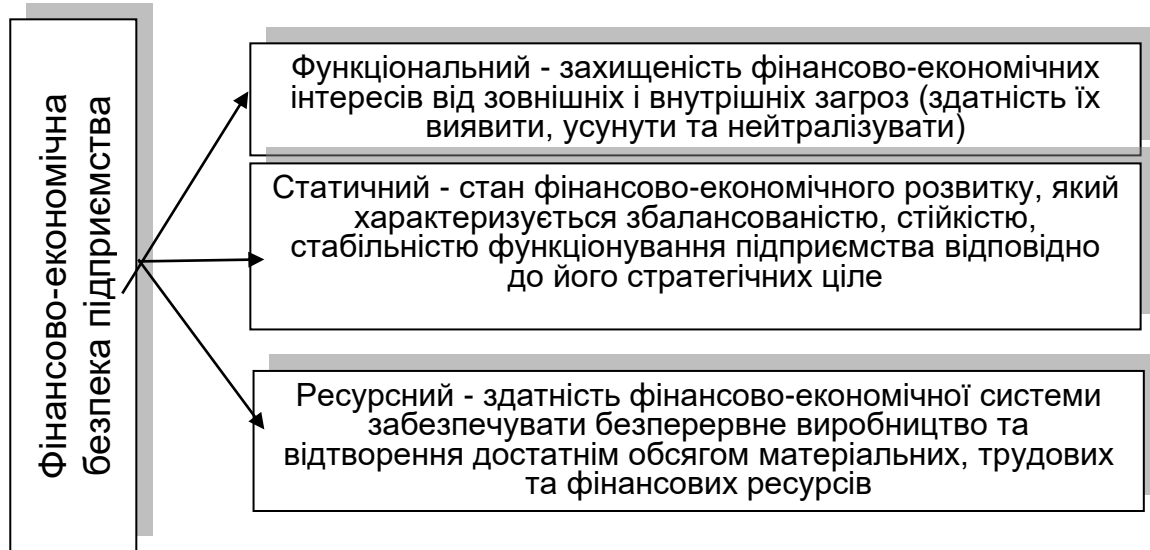

Рис.1. Підходи до визначення сутності поняття фінансово-економічна безпека підприємства

Механізм фінансово-економічної безпеки підприємства дозволяє:

- 1) забезпечити фінансову стійкість, платоспроможність, ліквідність та достатню фінансову незалежність підприємства у довгостроковому періоді;
- 2) забезпечити оптимальне залучення та ефективне використання фінансових ресурсів підприємства;
- 3) ідентифікувати зовнішні і внутрішні небезпеки та загрози фінансовому стану підприємства та розробляти заходи для їх вчасного усунення;
- 4) самостійно розробляти та впроваджувати фінансову стратегію;
- 5) забезпечувати достатню фінансову незалежність підприємства;
- 6) забезпечувати достатню гнучкість при ухваленні фінансових рішень;
- 7) забезпечувати захищеність фінансових інтересів власників підприємства [1].

Отже, фінансово-економічна безпека підприємства визначена як стан найбільш раціонального використання фінансових ресурсів підприємства, виражений у найкращих значеннях фінансових показників прибутковості й рентабельності виробництва, використання основних і оборотних засобів підприємства, структури його капіталу, норми дивідендних виплат за цінними паперами підприємства, а також курсової вартості його цінних паперів як синтетичного індикатора поточного фінансово-господарського стану підприємства і перспектив його технологічного і фінансового розвитку.

Література:

1. Горячева К. С. Фінансова безпека підприємства. Сутність та місце в системі економічної безпеки // Економіст. – 2003. – № 8. – С. 65–67.
2. Гукова А.В. Роль фінансової безпеки підприємства в системі економічної безпеки / А.В. Гукова, И. Д. Аникина // Образование и общество. - 2006. - №3. - С. 98-102.

ВЛАСТИВОСТІ РИЗИКУ В СИСТЕМІ ФІНАНСОВО-ЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ ПІДПРИЄМСТВА

В. Штена, студентка гр. МгУФЕБз-1-19

О. Морозова, студентка гр. МТ-1-17

Л. Васільєва, д.н.держ.упр., професор

Дніпровський державний аграрно-економічний університет

Виділяються такі властивості ризику як: загальність, системність, ймовірність і динамічність. Окремо відзначимо категорію абстрактних ризиків, які теоретично і об'єктивно можуть реалізуватися, але тільки при обов'язковій наявності комплексу необхідних і достатніх умов та конкретні ризики, які мають «кількісну оцінку можливих втрат в часі, для мінімізації яких суб'єкти мають у своєму розпорядженні необхідні управлінські та матеріальні ресурси» [1].

В умовах сучасної економіки ризик - ключовий елемент підприємництва як процесу створення нового блага (товару, послуги). Процеси підприємництва проходять в умовах перманентної обмеженості ресурсів, і об'єктивно повинні базуватися на динамічній платформі конструктивного, ефективного та креативного управління, націленого на конкурентну боротьбу, в тому числі з використанням особливих переваг - інновацій. Характерні особливості підприємницького ризику - невизначеність місця, часу і дії (впливу), а також емоційних аспектів. Також великий вплив змін, що відбуваються у зовнішньому і внутрішньому діловому середовищах, в тому числі під впливом штучно сформованих факторів.

Ризик для підприємств - це прогнозована можливість виникнення несприятливих ситуацій в ході реалізації планів і виконання бюджетів підприємства. Таким чином об'єктивно неможливо розрахувати альтернативні результати впливу ризиків на діяльність підприємств при різних варіантах розвитку подій в динаміці.

З відомих видів аудиту та контролю, спрямованих на виявлення та оцінку ризиків, виділимо найбільш застосовні на підприємствах: бухгалтерський аудит; ревізія; комплаєнс (відповідність); операційний аудит; ризик-орієнтований аудит.

Перші три види контролю включають процедури виявлення та управління ризиками, обмеженого контрольованим середовищем. У першому випадку це - фінансова діяльність підприємства, у другому - контроль наявності та збереження матеріальних цінностей, в третьому - відповідність діяльності підприємства існуючим законодавством, нормативам, професійним і технічним стандартам. Комплаєнс дозволяє вибудувати систему управління і здійснювати роботу підприємства відповідно до внутрішніх та зовнішніх правил, стандартів, вимог. Найбільш перспективним у плані інтеграції в систему управління сучасних підприємств вважається ризик-орієнтований аудит, який передбачає розширення рамок контрольного середовища і поширюється на всі види діяльності, бізнес-процеси, внутрішні і зовнішні відносини, визначає корпоративну етику. Ризик орієнтований аудит вирішує поставлені перед ним в

компанії завдання за такими основними напрямками:

- оцінка ефективності системи внутрішнього контролю;
- оцінка ефективності системи управління ризиками підприємства;
- оцінка ефективності корпоративного управління.

Методи вирішення цих завдань можуть застосовуватися в різних областях економічної та господарської діяльності, пов'язаної з підвищеним ризиком, за умови, що вони піддаються математичному моделюванню, кількісній та якісній оцінці, подальшій розробці дієвих механізмів та інструментів протидії негативним тенденціям і наслідків реалізації ризику.

Виділимо та дослідимо дві унікальні функції динамічного ризику - стимулюючу і захисну.

Стимулююча функція має два головні аспекти: конструктивний і деструктивний. Перший проявляється в тому, що ризик у вирішенні економічних і господарських завдань, виконує роль особливого каталізатора. Другий аспект виражається в тому, що прийняття і реалізація рішень з необґрунтованим ризиком ведуть до авантюризму.

Захисна функція також має два аспекти: історико-генетичний і соціально-правовий. Перший полягає в пошуку форм і засобів захисту від можливих небажаних наслідків. Сутність другого аспекту полягає в необхідності впровадження в законодавство категорій правомірності ризику. Необхідно, щоб у суб'єкта, що йде на ризик, була тверда впевненість в законодавчому захисту його інтересів.

Література

1. Вітлінський В.В., Верченко П.І. Аналіз, моделювання та управління економічним ризиком. – К.: КНЕУ, 2000. – 292 с.

МЕТОДИ ОЦІНКИ РІВНЯ ЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ ПІДПРИЄМСТВ

А. Власова студентка гр. МгМТ(УФЕБ)-1-19

Науковий керівник: О. Чепець, к.е.н., доцент

Дніпровський державний аграрно-економічний університет

Економічна безпека підприємства - це стан найбільш ефективного використання ресурсів для запобігання загрозам і стабільного функціонування підприємства. Оцінка рівня економічної безпеки дозволяє виявити загрози для підприємства і запобігти втраті платоспроможності. Існує кілька сторін, з яких можна оцінити економічну безпеку: організаційна, правова, інформаційна сторона та економічна.

Найбільш вагомою є оцінка з економічного боку. Економічна сторона включає в себе розгляд такого критерію, як фінансова стійкість підприємства.

Більшість дослідників вважають, що при визначенні фінансової стійкості необхідно звертатися до індикативного методу - використання критичних значень фінансових показників (табл.1).

У даній таблиці представлено перелік показників, за якими можна зробити оцінку фінансової стійкості підприємства. Однак не можна назвати цей метод найефективнішим, так як він не відображає галузеву приналежність.

Таблиця 1

Критерії фінансової стійкості

Показники	Граничне значення	Примітки
1. Коефіцієнт автономії (Власний капітал / валюта балансу)	0,5	Чим, більше показник, тим краще, але не більше 1,0. Залежно від галузі діяльності підприємства.
2. Коефіцієнт покриття (Оборотні активи / поточні зобов'язання)	1,0	Чим нижче значення, тим вище ризик
3. Коефіцієнт фінансової залежності (Зобов'язання / Валюта балансу)	0,5	
4. Коефіцієнт левериджу (Позиковий капітал / Власний капітал)	1,0	Занадто низьке значення даного показника говорить про втрачену можливість
5. Коефіцієнт маневреності власних оборотних коштів (Власні оборотні кошти / Власний капітал)	0,2-0,5	Він показує, яка частина власного капіталу використовується для фінансування поточної діяльності, тобто вкладена в оборотні кошти
6. Коефіцієнт співвідношення мобільних та іммобілізованих активів (Оборотні активи / необоротні активи)	Немає нормативного значення	Показує скільки необоротних активів припадає на кожен гривню оборотних активів
7. Коефіцієнт забезпеченості власними коштами (Власний капітал - необоротні активи / оборотні активи)	0,1	Нормальне значення коефіцієнта забезпеченості власними коштами має становити не менше 0,1
8. Рентабельність активів (Чистий прибуток / Активи)	Залежить від галузі	
9. Рентабельність власного капіталу (Чистий прибуток / власний капітал)	15%	20% - нормальне значення для рентабельності власного капіталу
10. Рентабельність задіяного капіталу (Прибуток до оподаткування / власний капітал + довгострокові зобов'язання)	-	Виступає орієнтиром, для доцільності залучення позикових коштів під певний відсоток.
11. Темпи зростання прибутку, продажу продукції, активів	Темп зростання прибутку > темп зростання продажу продукції > темп зростання активів	
12. Співвідношення оборотності дебіторської та кредиторської заборгованості	Період оборотності дебіторської заборгованості > період оборотності кредиторської заборгованості	

Індикативний метод, тобто використання різних індикаторів. Індикатори являють собою порогові (граничні) значення різних показників діяльності соціально-економічної системи. Однак, на думку ряду економістів, важливі не самі індикатори, а їх динаміка. Оскільки лише динаміка відображає

співвідношення показників і порогових значень, позначаючи зміни розвитку системи.

В цьому випадку оцінка економічної безпеки здійснюється методом порівняння фактичних показників (абсолютних і відносних) діяльності з індикаторами.

Істотним недоліком даного підходу є складність визначення точності, достовірності індикаторів, відсутність вичерпних методичних рекомендацій для визначення індикаторів, які враховували б специфіку економічної системи.

Для оцінки рівня економічної безпеки можна використовувати наступні моделі: СТЕП-аналіз, SWOT і SPACE аналізи, п'ятифакторну модель Альтмана, модель Спрінгейна, модель Фулмера і інші.

Однак вони є досить трудомісткими і не дозволяють чітко побачити всієї картини.

Також, для оцінки рівня економічної безпеки в розрізі фінансової стійкості можна використовувати метод credit-men (метод Ж. Депаляна). Згідно цього методу фінансова ситуація на підприємстві може бути адекватно проаналізована п'ятьма показниками. Загальна формула має вигляд:

$$N = 25R_1 + 25R_2 + 10R_3 + 2 \quad (1)$$

де, N - фінансова ситуація підприємства;

R₁ - Коефіцієнт швидкої ліквідності;

R₂ - Коефіцієнт кредитоспроможності;

R₃ - Коефіцієнт іммобілізації власного капіталу;

R₄ - Коефіцієнт оборотності запасів;

R₅ - Коефіцієнт оборотності дебіторської заборгованості.

Для кожного показника визначають його нормативну величину, який порівнюють з показником досліджуваного підприємства:

$$R_i = \frac{\text{Фактичне значення коефіцієнта}}{\text{Нормативне значення}} \quad (2)$$

Якщо N = 100, то фінансова ситуація підприємства нормальна, якщо N > 100, то ситуація хороша, якщо N < 100, то ситуація на підприємстві викликає занепокоєння.

Отже, дані два методи є найбільш зручними і ефективними. Метод Ж. Депаляна дозволяє заздалегідь виявити можливий рівень фінансової нестабільності, а індикативний метод, не дивлячись на незручність з нормативними значеннями, є найбільш поширеним.

ФОРМУВАННЯ І УПРАВЛІННЯ ЛОЯЛЬНОСТІ ПЕРСОНАЛУ В СИСТЕМІ ЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ

А. Власова студентка гр. МгМТ(УФЕБ)-1-19

О. Чепець, к.е.н., доцент

Дніпровський державний аграрно-економічний університет

Лояльність персоналу останнім часом часто розглядають з позиції економічної безпеки підприємства. Формування лояльного колективу можливо за рахунок розробки та впровадження в організації системи заходів управління лояльністю. Під управлінням лояльністю персоналу слід розуміти усвідомлений вплив на фактори, які її формують, з метою забезпечення її подальшого

розвитку і зміцнення. Система заходів по управління лояльністю персоналу повинна бути орієнтована на забезпечення сприятливих умов праці, позитивного психологічного клімату в колективі, розвиненої корпоративної культури і ефективної системи мотивації з метою досягнення високого рівня економічної безпеки підприємства.

Формуючи правильну систему управління лояльністю співробітників, підприємство може впливати на їх поведінку, що в майбутньому впливає на економічну результативність персоналу та на економічну безпеку підприємства в цілому.

Створення ефективної системи управління лояльністю персоналу - це довгий процес, за допомогою якого співробітник ясно усвідомлює справедливість принципів винагороди і дозволяє підкреслити можливість рівноправної участі, включає наступні етапи:

1. Визначення актуальних показників лояльності персоналу

Для цих цілей слід використовувати анонімні опитування, анкетування, атестації, інтерв'ю, спостереження, психологічну діагностику, експертні оцінки, а також визначення по «непрямими ознаками», такими як «ступінь або частота незгоди» з рішеннями керівництва і «плинність кадрів». При високому ступені лояльності «плинність» кадрів зменшується і, отже, навпаки, при низького ступеня лояльності - збільшується. На даному етапі важливо виявити ставлення співробітника до керівництва і до внутрішньої структури організації.

2. Визначення ключових способів підвищення лояльності

В рамках цього етапу, варто визначити який вид стимулювання: матеріальний (справедливі премії, підвищення оплати праці) або нематеріальний (відчуття компетентності, престижність роботи, страхування, соціальні пакети) підходить до тієї чи іншої групи персоналу або співробітнику зокрема.

3. Оцінка внутрішніх і зовнішніх чинників мотивації трудової діяльності

На даному етапі слід враховувати особисті потреби працівників, особливості умов праці та трудових відносин, систему оплати праці і стимулювання співробітників.

4. Встановлення впливу трудової мотивації на різні показники трудової діяльності і підвищення лояльності

В рамках цього етапу слід виявити закономірність між трудовою мотивацією і такими показниками в організації як: якість праці, «плинність» кадрів, трудова дисципліна, кваліфікація, ініціативність і захворюваність співробітників.

5. Розробити та впровадити системи заходів (організаційних, соціально-психологічних, кадрових), що сприяють підвищенню лояльності співробітників.

6. Контроль і оцінка

Мета етапу контролю - визначення відповідності (або відмінності) реалізованих напрямків управління станом зовнішнього і внутрішнього середовища, формування напрямки змін.

Отже, управління лояльністю персоналу є невід'ємною складовою формування на підприємстві загальної культури безпеки, головною метою якої є розвиток у кожного співробітника відчуття цінності компанії.

ІНФОРМАЦІЙНА БЕЗПЕКА ЯК СКЛАДОВА ЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ ОРГАНІЗАЦІЇ

А. Медяник, студентка гр. М2МТ(УФЕБ)-1-19

Науковий керівник: Т. Погорєлова, к.е.н., доцент

Дніпровський державний аграрно-економічний університет

В сучасних умовах забезпечення економічної безпеки підприємства безпосередньо залежить від грамотної сформованої системи інформаційної безпеки.

Інформаційна безпека з точки зору економічної безпеки це стан захищеності діяльності підприємства та його інформаційного середовища від негативного впливу дестабілізуючих факторів, яке забезпечує збереження основних властивостей інформації та досягнення соціально-економічних цілей створення організації.

До об'єктів інформаційної безпеки підприємства відносять:

- інформаційні ресурси, що містять відомості, віднесені до комерційної таємниці, та конфіденційну інформацію, представлену в вигляді інформаційних масивів і баз даних;

- засоби та системи інформатизації - засоби обчислювальної та організаційної техніки, мережі та системи, загальносистемне і прикладне програмне забезпечення, автоматизовані системи управління в організаціях, системи зв'язку і передачі даних, технічні засоби збору, реєстрації, передачі, обробки та відображення інформації.

До основних загроз безпеки відносять: розкриття конфіденційної інформації; несанкціоноване використання інформаційних ресурсів; помилкове використання ресурсів; несанкціонований обмін інформацією; злом системи; компрометацію інформації.

Захист інформації - комплекс заходів, спрямованих на забезпечення найважливіших аспектів інформаційної безпеки: цілісності, доступності та конфіденційності інформації та ресурсів, використовуваних для введення, зберігання, обробки і передачі даних.

Система захисту інформації, як будь-яка система, повинна мати певні види власного забезпечення:

- правове забезпечення. Сюди входять нормативні документи, положення, інструкції;

- організаційне забезпечення. Мається на увазі, що реалізація захисту інформації здійснюється певними структурними одиницями, такими як: служба безпеки та ін.;

- апаратне забезпечення. Передбачається широке використання технічних засобів, як для захисту інформації, так і для забезпечення діяльності власне системи захисту інформації;

- інформаційне забезпечення. Воно включає в себе документовані відомості (показники, файли), що лежать в основі рішення задач, що забезпечують функціонування системи (показники доступу, обліку, зберігання, так і систем інформаційного забезпечення різного характеру, пов'язаних з діяльністю служби забезпечення безпеки);

- програмне забезпечення. До нього відносяться антивірусні програми, а також програми, що реалізують контрольні функції при вирішенні облікових, статистичних, фінансових, кредитних завдань;

- математичне забезпечення. Передбачає використання математичних методів для різних розрахунків, пов'язаних з оцінкою небезпеки технічних засобів зловмисників, зон і норм необхідного захисту;

- нормативно-методичне забезпечення (норми і регламенти діяльності органів, служб, засобів, що реалізують функції захисту інформації);

- ергономічне забезпечення. Сукупність засобів, забезпечують зручності роботи користувачів апаратних засобів захисту інформації.

Зміст складових частин елементів, методи і засоби захисту інформаційних ресурсів в рамках будь-якої системи захисту повинні регулярно змінюватися з метою запобігання їх розкриття зацікавленою особою.

ОСНОВНІ ГАЛУЗЕВІ ОСОБЛИВОСТІ, ЩО ВПЛИВАЮТЬ НА РІВЕНЬ ЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКИХ ПІДПРИЄМСТВ

Т. Погорелова, к.е.н., доцент

Ю. Якубенко, к.е.н., доцент

Дніпровський державний аграрно-економічний університет

Економічну безпеку сільського господарства можна визначити як стан економічної системи, за якого, за допомогою ефективного управління корпоративними ресурсами, забезпечується гармонійне функціонування всіх складових її підсистем, а також захищеність такої системи від загроз, які зумовлює вплив факторів зовнішнього і внутрішнього середовища в умовах глобалізації економіки.

Забезпечення економічної безпеки сільськогосподарських підприємств обов'язково повинно здійснюватися з урахуванням галузевих особливостей. Розглянемо основні галузеві особливості, що впливають на рівень економічної безпеки сільськогосподарських підприємств.

1. Втрата фінансової стійкості

- висока частка заборгованості за кредитами і позиками, в тому числі істотна частка простроченої заборгованості по ним;

- висока частка дебіторської та кредиторської заборгованості, в тому числі простроченої;

- високі витрати, зумовлені іншими загрозами (наприклад, високими цінами на ПММ);

- низькі доходи, обумовлені іншими загрозами (наприклад, низькими закупівельними цінами на продукцію);

- поточна неплатоспроможність як наслідок сезонності виробництва.

2. Загрози виробничо-технологічного процесу:

- низька врожайність сільськогосподарських культур. Вона може бути обумовлена різними природними чинниками (посухою, повінню, навалом комах, зниженням якості ґрунту та ін.), а також недоліками в технології і зборі врожаю, які в свою чергу можна визначити як окремі загрози;

- низька продуктивність худоби та птиці (у тому числі низькі надої молока, низька несучість, низький річний настриг вовни, низький відсоток вирощування худоби, низький вихід приплоду і високий падіж худоби і ін.). Причинами низької продуктивності можуть бути різні фактори, які також доцільно розглядати в якості окремих загроз. Ними можуть бути недолік кормів, епідемії і хвороби тварин. Низькі якісні показники продуктивності худоби і птиці показують неефективне господарювання, навіть якщо при цьому ростуть абсолютні показники загального обсягу сільгосппродукції;

- низький техніко-технологічний рівень на всіх етапах виробництва сільгосппродукції (вирощування, відгодівлі, збору, зберігання, транспортування). Техніко-технологічний рівень сільськогосподарського виробництва на сьогоднішній день залишає бажати кращого.

3. Низька якість трудових ресурсів.

Низький рівень професійної підготовки фахівців в сільському господарстві відзначається багатьма керівниками сільськогосподарських організацій. Причини різні: сформовані культурні традиції, психологічні особливості сільського населення, менший доступ до здобуття якісної освіти у сільського жителя тощо. Незважаючи на те що середньомісячна заробітна плата зростає, її рівень, як і раніше становить близько 50% від середнього по Україні.

4. Низька інвестиційна та інноваційна привабливість.

В силу фінансової скрути багато господарств є непривабливими для інвесторів. З огляду на ціни на сільгосптехніку, технологічне обладнання та фінансове положення сільгосп підприємств, відзначимо, що розвиток і модернізація сільгосп підприємств без інвестицій неможливі. Загальний обсяг інвестицій в основний капітал зростає, але при високому рівні заборгованостей по кредитах банків і низькій питомій вазі в загальній сумі інвестицій говорити про реальні окупності інвестицій і їх подальшому залученні без підтримки держави було б неправильно.

5. Загрози при збуті продукції

Продукція сільського господарства володіє нееластичним попитом. При збільшенні попиту ціна на продукцію не змінюється пропорційно до цього збільшення. Це відбувається по ряду причин. Одна з них - диктат цін переробників сільгосппродукції, підтримуваний відсутністю можливості зберігання сільгосппродукції виробником, коротким терміном зберігання продукції. Виробник змушений продавати її за ціною, яка встановлюється переробником. Наслідком цього є не конкурентоспроможність продукції сільськогосподарського виробника. Причинами цього також є недостатня інформованість виробника про ринки збуту своєї продукції, відсутність у них маркетингової інфраструктури, відділення виробника від переробника.

6. Відсутність державної підтримки

Досвід розвинених країн показує, що без належної державної підтримки неможливо ефективно ведення сільськогосподарської діяльності. Відсутність державної підтримки може призвести до банкрутства і ліквідації сільськогосподарських підприємств. Підтримка з боку держави може бути не тільки у формі субсидій, а й в інших напрямках: пільгове кредитування, цінове регулювання, оподаткування, страхування. Державна підтримка важлива також

через забезпечення продовольчої безпеки країни.

Таким чином, сільськогосподарські підприємства в ринкових умовах займають особливе положення. Сільське господарство залежить від природних чинників, має яскраво виражений сезонний характер виробництва, є менш прибутковою і більш відсталою галуззю в порівнянні з іншими галузями і повільніше пристосовується до зміни економічних умов.

ПРОБЛЕМИ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ ПІДПРИЄМСТВА

А. Медяник, студентка гр. МгМТ(УФЕБ)-1-19

Т. Погорелова, к.е.н., доцент

Дніпровський державний аграрно-економічний університет

Економічна безпека підприємства - система виявлення і нейтралізації загроз фінансово-господарської діяльності підприємства, що дозволяє забезпечувати його стабільне і прибуткове розвиток в умовах жорсткої конкуренції і фінансово-господарських ризиків.

Керівники і фахівці підприємства, перебуваючи в умовах невизначеності і фінансово-господарських ризиків під впливом зовнішніх і внутрішніх загроз повинні приймати економічно обґрунтовані рішення з урахуванням стратегії і тактики розвитку підприємства на основі створення системи економічної безпеки.

Дана система повинна враховувати спеціалізацію і технологію виробництва, економічний потенціал підприємства, стан внутрішнього і зовнішнього середовища, рівень кваліфікації керівників, фахівців і робітників, що існують ризики. Крім того, вона повинна забезпечувати наукову, технічну, кадрову, екологічну, інформаційну, техногенну, інтелектуальну безпеку.

Створення та організація системи економічної безпеки підприємства має ґрунтуватися на науковій теорії та передовій практиці безпеки, що викликає практичну необхідність в реалізації принципів комплексності, системності, узгодженості задач виробництва, фінансів, комерції, економічної доцільності.

Ця система повинна визначати свою мету функціонування. Головними цілями функціонування системи економічної безпеки підприємства повинні стати:

- діагностика і попередження зовнішніх і внутрішніх загроз;
- економічна ефективність і конкурентоспроможність діяльності;
- збільшення економічного потенціалу;
- правова захищеність.

Для цього треба вирішити комплекс наступних завдань:

- виявлення і ліквідація загроз персоналу, технологій, обладнання, будівель, споруд, майну, інформаційним і сировинних ресурсів;
- визначення способів запобігання та ліквідації загроз;
- обмеження доступу до конфіденційної інформації і захист від її неправомірного використання;
- створення механізму реалізації комплексу заходів і заходів для оперативного реагування на загрози економічній безпеці.

Економічну безпеку підприємства необхідно розглядати як реакцію на виклики зовнішнього агресивного середовища, а також як системний і комплексний підхід до управління його фінансово-господарською діяльністю.

Завданнями функціонування системи економічної безпеки підприємства є:

- виявлення існуючих і прогнозованих потенційних небезпек і загроз підприємству у зовнішній і внутрішньому середовищі;
- вибір інструментів і методів зменшення впливу зовнішніх і внутрішніх ризиків на фінансово-господарську діяльність підприємства;
- діагностика і оцінка рівня охоронювана ресурсів підприємства від незаконного використання;
- оцінка ефективності дій керівництва і фахівців в умовах зростання впливу ризиків на результативність фінансово-господарської діяльності підприємства.

В умовах жорсткої конкурентної боротьби, збільшення дії зовнішніх і внутрішніх загроз і зростання ризиків, система економічної безпеки підприємства стає елементом загальної системи управління підприємством.

ОСОБЛИВОСТІ ФІНАНСОВОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ АГРАРНОГО ВИРОБНИЦТВА

ІДЕНТИФІКАЦІЯ ПАРАМЕТРІВ ФІНАНСОВОЇ КРИЗИ В АГРАРНОМУ ПІДПРИЄМСТВІ

*Т. Рубан, студентка гр. ФБС-1-18
Науковий керівник: проф. С. Качула, викладач
Дніпровський державний аграрно-економічний університет*

Фінансова криза – це дисбаланс фінансової рівноваги підприємства, який породжений циклічним розвитком взаємопов'язаних та взаємообумовлених кризових явищ і веде до знецінення власного капіталу за відсутності адекватних антикризових заходів. Умовний поділ кризового процесу на стадії можливий на основі характерних ознак настання кожної з них. Такий підхід дає змогу підвищити ефективність ідентифікації наявності кризових тенденцій, а також більш повно відповідає вимогам антикризового управління.

Розвиток кризи на підприємстві – динамічний процес, що характеризується стадією розвитку кризи. Чим швидше буде виявлено ознаки розвитку кризи, тим легше буде зробити необхідне корегування по стабілізації траєкторії розвитку підприємства шляхом реалізації антикризових заходів. Проте для розробки актуальних заходів необхідно мати достовірні дані про те, на якому етапі розвитку знаходиться криза. Механізм виявлення та подолання фінансової кризи полягає в тому, щоб заходи по усуненню банкрутства застосовувались до попадання підприємства у кризову «яму», а з появою негативних тенденцій коригувалася основна стратегія з урахуванням їх можливого розвитку та передбаченням заходів подолання.

Саме тому метою механізму виявлення та подолання фінансової кризи є забезпечення своєчасною ідентифікацією причинно-наслідкових зв'язків фінансової кризи та застосування до них превентивних або санаційних заходів без порушення діючої системи управління із завчасною переорієнтацією підприємства у зовнішньому середовищі для його збереження як самостійної ефективно функціонуючої одиниці. Для досягнення поставленої мети необхідно прогнозувати банкрутство для оцінки короткострокової перспективи діяльності; розпізнати індикатори прояву фінансової кризи на різних стадіях її розвитку для своєчасного попередження внутрішніх деструктивних процесів; сформулювати інформаційний «масив» для розробки та реалізації управлінських рішень.

Розглянемо критерії оцінки глибини розвитку кризи фінансової стійкості.

1. Коефіцієнт автономії. Він характеризує частку власного капіталу в загальній сумі джерел формування майна. Його оптимальна величина повинна перевищувати 0,5, тобто про високий рівень фінансової незалежності підприємства свідчить структура капіталу, в якій більше 50% – це власні кошти. Якщо зобов'язання підприємства зростають вищими темпами, ніж власний капітал, це призводить до зниження коефіцієнта автономії.

2. Коефіцієнт забезпеченості власними оборотними коштами формування оборотних активів. Він дає змогу оцінити структуру балансу як задовільну чи незадовільну з метою оцінки фінансової рівноваги, рівня самофінансування, стану платоспроможності та ефективного використання матеріальних та фінансових ресурсів. Під розвитком кризи фінансової стійкості досягається із встановленням дефіциту чистих активів за рахунок перевищення розміру непокритих збитків над загальною сумою інших складових частин власного капіталу. Це означає, що майна боржника не достатньо для погашення вимог усіх кредиторів. 3. Коефіцієнт інвестування. Він показує рівень покриття необоротних активів власним капіталом. Оптимальне значення даного показника повинно перевищувати 1, що свідчить про наявність власних коштів, укладених в оборотні активи. До перших проявів загрози втрати фінансової стійкості слід віднести зменшення коефіцієнта інвестування за рахунок уповільнення росту чи зменшення власного капіталу порівняно з інтенсивністю збільшення необоротних активів.

4. Коефіцієнт концентрації зобов'язань. Економічний зміст даного показника характеризує рівень позикового капіталу в загальній вартості джерел формування майна. Оптимальне значення коефіцієнта має бути нижчим за 0,5, тобто частка зобов'язань у загальній сумі капіталу не повинна перевищувати 50%. Зі зростанням його величини підвищується ризик втрати підприємством фінансової самостійності у вирішенні господарських питань.

Запропонована система критеріїв оцінки фінансової кризи відноситься до категорії експрес-діагностики. Це забезпечує доступність інформаційної бази, скорочує витрати часу на її підготовку, дає змогу зробити процес дослідження регулярним. За функціональним спрямуванням система є комплексною, тому що включає аналіз чотирьох аспектів фінансового стану – ліквідність, платоспроможність, прибутковість, фінансова стійкість – і на їх основі характеристику ситуації банкрутства. Наголос методики зроблено на

параметри, що мають динамічний характер, а не статичні розрахунки, що особливо важливо під час відстеження проявів фінансової кризи на ранніх стадіях та в стадії її активного розвитку.

Література:

1. Гудзь Т.П. Механізм діагностики фінансової кризи / Т.П. Гудзь // Економіка: проблеми теорії та практики: зб. наук. праць. – Дніпропетровськ: ДНУ. – 2004. – Вип. 196. – Т. 4. – С. 816–821.
2. Токар О.В., Гордєєва А.Г., Гудзь Т.П. Елементи формування механізму антикризового управління підприємства // Регіональні перспективи: Наук.-практ. журнал. – Кременчук: Асоціація “Перспектива”. – 2003. – №2-3 (27-28). – С. 173-174.

ЕКОНОМІЧНИЙ СТАН ГАЛУЗІ РИБНИЦТВА

*О. Зубко, аспірантка кафедри менеджменту і права
Дніпровський державний аграрно-економічний університет*

До основних індикаторів, що характеризують економічний стан галузі рибництва належать показники загального обсягу добування, експорту та імпорту водних біоресурсів.

Протягом 2009–2019 рр. обсяг добування водних біоресурсів коливається та не має стійкої тенденції. У 2019 р. добування водних біоресурсів порівняно з 2009 р. зменшилося на 164171,0 т., у 2018 р. порівняно із 2017 р. зменшилися на 6422,5 т., а в 2019 р. порівняно з 2018 р. збільшилося на 6459,5 т. Водночас добування водних біоресурсів у внутрішніх водних об'єктах за період з 2014 р. до 2018р. мало чітку тенденцію до зростання. Так, у 2014 р. за рік виловили 39612 т., а вже у 2018 р. 46819,8 т., що говорить про розвиток рибальства, рибництва та аквакультури у внутрішніх водоймах, а в 2019 р. добування водних біоресурсів у внутрішніх водних об'єктах склало 22928,7т., що на 23891,1 т. менше порівняно з 2018 р. Слід враховувати, що на такий результат по добуванню водних ресурсів суттєво вплинули зміни, які відбулися в країні та продовжують відбуватися, а саме події на сході України, окупація Криму, нестабільність гривні.

Сьогодні в Україні вирощується лише 30 кг риби на гектар водної поверхні, для порівняння цей показник у Польщі складає 60 кг, а в Угорщині - 150 кг. Україна більш ніж на 70% у частині споживання риби та рибної продукції є імпортозалежною державою та потребує нарощування власного виробництва рибної продукції з метою гарантування продовольчої безпеки держави.

В імпорті найбільшу питому вагу серед товарів сільського, лісового та рибного господарства займають риба та ракоподібні. Імпорт риби та ракоподібних перевищує експорт у 22 рази у 2018 р. Імпорт у 2018 р. на 45,4 млн дол. менше, ніж у 2014 р., що пов'язано з меншим споживанням риби в країні та нестабільністю гривні до курсу долара. Якщо порівнювати загальні показники імпорту в тоннах, в порівнянні з 2018 р. (375000 т.) в 2019 р. (394 000 тон) імпорт зріс на 19000 т., в грошовому вираженні імпорт в 2018 р. склав 630 млн. доларів, а в 2019 р. 745 млн. доларів.

Протягом 2017–2019 рр. спостерігається нарощення обсягів експортованої продукції в грошовому еквіваленті. Що стосується рибництва, то стійкої динаміки немає: звичайно, експорт зріс порівняно з 2015 і 2016 рр., але показників обсягів експортованої риби та ракоподібних у 2014 р. у грошовому еквіваленті не досягнуто. Падіння експорту в грошовому еквіваленті перш за все пов'язане з меншими обсягами виловленої риби в Україні. В основному експорт водних біоресурсів здійснювався до таких країн, як Молдова, Данія, Німеччина, Грузія та Білорусь.

У 2019 р. найбільшу питому вагу у виловах водних біоресурсів займала Миколаївська (28,30%) та Одеська (18,41%) області, а найменшу та Закарпатська (0,25%) та Луганська (0,14%). У 2018 р. найбільшу питому вагу у виловах водних біоресурсів займала Запорізька (25,43%) та Одеська (25,12%) області, а найменшу Тернопільська (0,27%) та Закарпатська (0,45%).

Для стимулювання розвитку рибного господарства та налагодженої роботи підприємств з боку держави необхідно врегулювати нормативно-законодавчу базу та питання податкової та кредитної політики щодо рибогосподарських підприємств, які мають свої особливості в господарській діяльності, відмінні від сільськогосподарських підприємств.

Щоб зменшити імпорт риби необхідно нарощувати внутрішні обсяги вирощування риби та розвивати рибне господарство. А розвиток рибного господарства в кожному регіоні дозволить налагодити діяльність підприємств та нормалізувати роботу рибної галузі країни.

ПРОБЛЕМИ РОЗВИТКУ МАЛОГО ТА СЕРЕДНЬОГО БІЗНЕСУ

*Солодовникова І. Л., старший викладач
Дніпровський державний аграрно-економічний університет*

Позитивні зрушення в економіці держави неможливі без забезпечення стабілізації життєдіяльності малого і середнього бізнесу. Діяльності вітчизняного малого та середнього бізнесу постійно супроводжується «хронічними» злободенними проблеми з моменту становлення незалежності України, що спричиняє чималі незручності в успішній прозорій підприємницькій діяльності та гальмують розвиток економіки держави в цілому.

Тіньовий сектор в Україні є відносно великим, і станом на 2018 р. його частка оцінюється Міністерством розвитку економіки, торгівлі та сільського господарства України на рівні 32% від ВВП країни. У зв'язку з цим були вжиті заходи, спрямовані на скорочення рівня неофіційного працевлаштування, збільшення податкових надходжень та спрощення адміністративних процедур. Зараз розробляється проект Плану заходів для підвищення прозорості трудових відносин, а урядом був затверджений новий порядок здійснення державного нагляду та контролю за дотриманням підприємствами законодавства про працю [1]. Однак комплексна стратегія боротьби з неофіційним працевлаштуванням та тіньовим бізнесом досі відсутня.

Розвиток малого та середнього підприємництва (МСП) є одним із першочергових пріоритетів Уряду України, що закріплено не лише в Угоді про

асоціацію України з Європейським Союзом, але і відображено у Стратегії розвитку малого і середнього підприємництва в Україні на період до 2020 року, схвалено розпорядженням Кабінету Міністрів України від 24 травня 2017 року № 504-р.

Розробляючи стратегічні політики для МСП, необхідно враховувати загальносуспільні фактори, в тому числі низький рівень довіри, відносно слабе верховенство права, політичну та економічну нестабільність. Ці довгострокові обмеження мають сильний вплив як на державне управління, так і на управління бізнесом.

Найбільші перешкоди для ведення бізнесу продемонстровано на Рис.1, що наочно дозволяє оцінити та систематизувати конкретні проблеми суб'єктів МСП.

Рис. 1. Найбільші перешкоди ведення бізнесу в 2019 році ^[3]

Для того щоб створити конкурентоспроможний і інноваційний сектор малого та середнього бізнесу, який сприяє формуванню національних і міжнародних чемпіонів, українська політика МСП має бути комплексною, довгостроковою та включати такі компоненти, як:

✓ Підтримка потенційних та нових підприємців. Інтенсифікація створення та розвитку університетських технологічних парків та активна підтримка бізнесом ідей інноваційних стартапів. Створення можливостей для започаткування власного бізнесу уразливими групами населення.

✓ Полегшення створення суб'єкта господарювання та розширення бізнесу. Уніфікація податкової системи; поєднання програм кредитування і консалтингу від місцевих органів влади, банків та міжнародних фінансових інституцій; регіональні центри підтримки інновацій.

✓ Національний фокус. Розвиток бізнес-асоціацій як потенціал нових

ділових партнерських відносин; залучення до прийняття рішень у процесі вироблення політики та політичного діалогу; поширення використання цифрової інфраструктури за межами великих міст.

✓ Допомога з виходом на зовнішні ринки. Розвиток нових брендів; спрощення експортного законодавства; заохочення короткострокової мобільності працівників та менеджерів за кордон та вивчення ними іноземних мов.

Література:

1. Рішення Кабінету Міністрів України № 823 від 21 серпня 2019 р. «Деякі питання здійснення державного нагляду та контролю за додержанням законодавства про працю»; Постанова Кабінету Міністрів України № 649-п «Про заходи, спрямовані на детінізацію відносин у сфері зайнятості населення».

2. Системний звіт Business OMBUDSMAN Council «Великі проблеми малого бізнесу. Оцінка реалізації стратегії розвитку малого та середнього підприємництва в Україні на період до 2020 року та подальші напрями політики»

3. Звіт з оцінки реалізації державної політики розвитку малого і середнього підприємництва в Україні, USAID KEY 201916

ФІНАНСОВА ПОЛІТИКА ДЕРЖАВИ, ЇЇ СУТЬ ТА ПРИЦИПИ

К. Романова, студентка гр. ФБС-1-19

Науковий керівник: Л. Бровко к.е.н. доцент

Дніпровський державний аграрно-економічний університет

Усі вітчизняні та зарубіжні автори підручників, навчальних посібників, наукових творів розглядають фінансову політику як складову частину економічної і соціальної політики уряду тієї чи іншої держави. Але розуміють цю складову неоднаково. Так, Ф.П.Кириленко, автор навчального посібника, „Фінанси (Теорія та вітчизняна практика)” визначає: Фінансова політика - це сукупність фінансових (розподільчих і перерозподільчих) заходів, які здійснює держава через фінансову систему". В.П.Кудряшов каже: „Фінансова політика - це управління формуванням, розподілом і використанням фінансових ресурсів з метою вирішення поставлених задач" (Фінанси: Навчальний посібник. -Херсон: Олді - плюс, 2002. - С.19).

Прийнявши таке розуміння поняття „фінансова політика", треба не забувати про зміни задач держави, її уряду залежно від політичної, соціальної та економічної ситуації в країні.

Головна мета державної фінансової політики - створення фінансових (необхідних і достатніх) умов для соціально – економічного розвитку суспільства, галузей народного господарства, територій, підвищення рівня та якості життя населення.

Фінансова політика держави ґрунтується на таких принципах:

по-перше, постійне сприяння розвитку виробництва, підтримання підприємницької активності й підвищення рівня зайнятості населення. Цього можна досягти за рахунок залучення вітчизняних та іноземних інвестицій, надання пільгового оподаткування підприємствам, удосконаленням податкової

політики держави;

по-друге, мобілізація і використання фінансових ресурсів на забезпечення соціальних гарантій населення, величина яких визначає розміри перерозподілу валового внутрішнього продукту через державний бюджет;

по-третє, вплив за допомогою фінансового механізму на раціональне використання природних ресурсів і заборону технологій, що загрожують здоров'ю людини. За допомогою таких фінансових інструментів, як податки, штрафні санкції, дотації, держава вимагає від виробничих структур відшкодування витрат на відновлення природного середовища.

Фінансова політика на нинішньому етапі в Україні повинна характеризуватись якісно новими підходами до суб'єктів господарювання з урахуванням переходу на ринкові відносини.

З наведеного можна зробити такі висновки:

по-перше, державна фінансова політика повинна бути засобом вирішення соціально - економічних задач суспільства, а не бути інструментом досягнення цілей тих чи інших органів влади, які переслідують корисні власні інтереси;

по-друге, фінансова політика держави повинна відображати інтереси всіх суб'єктів фінансової системи, а не тільки органів державної влади;

- по-третє, слід розрізняти державну фінансову політику від фінансової політики державних органів влади.

Таким чином, державну фінансову політику можна розглядати як частину соціально-економічної політики держави та забезпечення збалансованого росту фінансових ресурсів у всіх ланках фінансової системи країни.

Отже, фінансова політика держави має на меті забезпечення фінансової стабільності в державі та підвищення темпів соціально-економічного розвитку суспільства.

ПОДАТКИ НА МАЙНО, ЇХ РОЗВИТОК В УКРАЇНІ

Є. Азаров, студент гр. ФБС-1-19

Науковий керівник: Л. Бровко к.е.н. доцент

Дніпровський державний аграрно-економічний університет

Податки на майно – це в першу чергу плата за право володіння, тобто їх існування обумовлюється необхідністю оподаткування власності. Виходячи з зазначеного, суб'єктами оподаткування повинні бути власники майна, але на практиці досить розповсюдженим є визначення суб'єктами податкових відносин як власників, так і користувачів.

До майнових цінностей належать основні фонди, оборотні засоби, кошти (гроші у національній та іноземній валюті, призначені для здійснення товарних відносин, які виникають між суб'єктами господарювання), товари, цінні папери.

Відповідно до ст. 190 Цивільного кодексу майном вважається окрема річ, сукупність речей, а також майнові права та обов'язки.

Податкова реформа 2015 року внесла суттєві зміни у майнове оподаткування України. Новий податок на майно тепер консолідує три податки: податок на нерухоме майно, відмінне від земельної ділянки; транспортний податок і плату за землю.

Найбільш актуальною проблемою, яка потребує невідкладного вирішення, є створення єдиної інформаційної бази даних щодо об'єктів майнового оподаткування в Україні, відсутність якої приводить до значних втрат фінансових ресурсів місцевих бюджетів, з одного боку, та зниження регулюючого впливу податку – з іншого. Динаміку питомої ваги майнових податків у ВВП України 2012-2017 рр. наведено на рис.1.

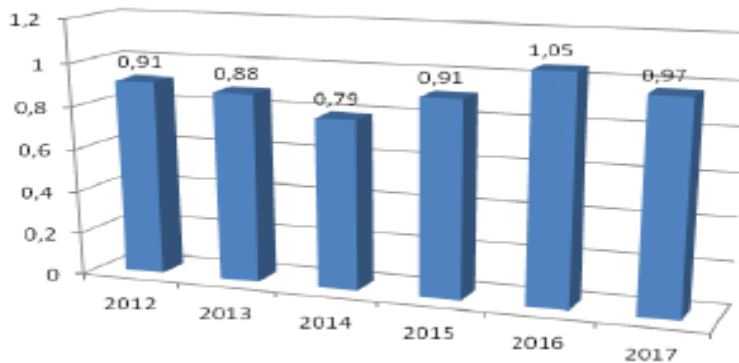

Рис 1. Динаміка питомої ваги майнових податків у ВВП України 2012-2017 р., %

Податки на майно в Україні потребують глибокого реформування, наслідком якого має стати:

- радикальне зменшення корупційного навантаження на бізнес;
- зменшення тіньової економіки, більш рівномірний розподіл податків;
- підвищення передбачуваності податкових платежів та доходів бюджету;
- створення стимулів для більш ефективного використання майна та технологічного переозброєння;
- створення сприятливих умов для зростання нових підприємств та структурного оновлення економіки.

Література:

1. Пацурківський П. С., Бабін І. І. Актуальне дослідження в науці податкового права / П. С. Пацурківський, І. І. Бабін // Науковий вісник Чернівецького університету. – 2018.-Вип. 636.- С.52-56.

2. Волохова І.С. Місцеві податки та збори в доходах місцевих бюджетів України: наслідки проведених реформ /І.С.Волохова// Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. – 2019.- №1. – С. 51-54.

НАПРЯМИ ОПТИМІЗАЦІЇ ФІНАНСОВО-КРЕДИТНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ АГРАРНИХ ПІДПРИЄМСТВ

Л. Бровко к.е.н. доцент

Дніпровський державний аграрно-економічний університет

Сучасний стан розвитку сільськогосподарського виробництва характеризується стійким економічним розвитком сільгоспвиробників. Роль аграрного сектора в економіці країн з розвиненими ринковими відносинами залежить від ступеня орієнтації держави на розвиток сільського господарства як джерела економічного зростання. І для всіх без винятку країн питання продовольчої безпеки залишається актуальним. У зв'язку з цим необхідно

виділити сільськогосподарський кредит в окрему форму - аграрне кредитування. Це пов'язано з рядом особливостей:

- як фізичні, так і юридичні особи мають потребу в засобах для сільського господарства;

- кредиторами сільськогосподарського виробництва виступають як банківські, так і небанківські фінансові організації;

- кредитні ресурси можуть використовуватися як джерело фінансування як операційної, так і іншої діяльності;

- кредитні кошти для суб'єктів господарювання повинні надаватися на спеціальних пільгових умовах з оцінкою ефективності їх використання і чітким урахуванням цих ресурсів як фінансовими організаціями, так і державою.

Виділяючи сільськогосподарський кредит як особливу, незалежну форму кредитних відносин, його слід розуміти як надання коштів банками і небанківськими фінансовими установами сільськогосподарським виробникам в їх основний і оборотний капітал під контролем і державним регулюванням. Характерними рисами зарубіжного досвіду кредитування сільськогосподарського виробництва є особливі підходи і продукти, засновані на об'єднанні ринкових і преференційних механізмів, спрямованих на розвиток інноваційних підходів і підвищення ефективності галузі. Тому одним з ключових світових трендів розвитку цього напрямку є диверсифікація форм фінансового посередництва, ключова роль серед яких належить комерційним банкам, а також орієнтація банківських інститутів на великих виробників, різних за ступенем надійності і прибутковості, що ще більше знижує роль держави в кредитному процесі. При цьому йде активний пошук нових ефективних форм державного регулювання ринку сільськогосподарської кредитування.

Наукова спільнота відзначає необхідність участі держави в кредитуванні сільськогосподарського виробництва. У той же час вітчизняні вчені схиляються до поетапного механізму розвитку системи аграрного кредитування, заснованого на самоорганізації кредитних спілок, створення кооперативних банків та Аграрного банку, а західні вчені орієнтуються на визначальну роль держави в цьому процесі. Сфера сільськогосподарського кредитування повинна формуватися на основі взаємодії держави, банківського сектора і безпосередньо сільгоспвиробників. Результатом цієї співпраці має стати механізм кредитування, що складається зі спеціалізованого Державного аграрного банку і універсальних комерційних банків, які в тандемі будуть кредитувати сільське господарство, забезпечуючи тим самим сталий розвиток сільськогосподарського сектора і оптимальну продовольчу безпеку. Ще одна перспектива розвитку ринку аграрного кредитування - поєднання впливу важелів держави і саморегулювання, заснованої на прямій взаємодії банківських установ і сільгоспвиробників і спрямованої на розширене відтворення останніх.

Тому на сучасному етапі прерогативою держави має стати формування комплексної національної системи кредитування сільськогосподарського виробництва, яка враховувала б специфіку цієї галузі і відповідала потребам позичальників.

ДЕРЖАВНА ПІДТРИМКА ФІНАНСОВОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ АГРАРНОЇ СФЕРИ

С. Качула, д.е.н., доцент
Дніпровський державний аграрно-економічний університет

Сталий розвиток аграрного сектору економіки України має за мету покращання добробуту людей, сприяння зміцненню продовольчої безпеки держави, розвиток інших галузей економіки, а відтак - розвитку суспільства в цілому. Досягнення такої мети потребує збалансованого розвитку всіх інструментів державної фінансової політики, їх узгодження з аграрною політикою держави.

Державна бюджетна підтримка є основним напрямом державного регулювання сільського господарства. Вона дозволяє істотно пом'якшити наслідки нееквівалентності в товарообміні сільського господарства з іншими галузями економіки, забезпечити ефективне функціонування сільськогосподарського виробництва України в цілому [1].

Бюджетна політика щодо надання державної підтримки аграрному сектору економіки спрямована на оптимізацію видатків державного бюджету та потребує врахування змін інституційного середовища. З 2017 р. почали більш широко запроваджуватися механізми прямої державної підтримки сільськогосподарських товаровиробників. У 2015–2019 рр. загальний обсяг прямої державної фінансової підтримки АПК за рахунок бюджетних коштів становив 14038,40 млн. грн., з яких 13397,37 млн. грн. у 2017–2019 рр. (відповідно 4893,33, 4166,22 та 4337,82 млн. грн., що майже у 14 разів перевищує відповідний обсяг 2015-2016 рр.). І хоча у 2019 р. на програми державної підтримки АПК й було виділено на 1,7 млрд. грн. більше ніж у 2018 р., тобто 5,9 млрд. грн., проте, фінансування більшості напрямків державної підтримки було виконано лише на 30-40 %.

Міністерство розвитку економіки, торгівлі та сільського господарства України представило програми державної підтримки аграрної сфери на 2021-2023 рр. Стратегія міністерства передбачає доповнення підтримки новими програмами та розширення напрямів за діючими програмами.

Таблиця 1

Державна підтримка фінансового забезпечення аграрної сфери у 2020 р. та стратегія на 2021-2023 рр.

Перелік програм	Фінансування, млрд. грн.			
	2020	2021	2022	2023
Підтримка галузі тваринництва	1	3,636	3,427	3,368
Підтримка заходів в АПК (кредити, страхування)	1,2	2,253	2,138	2,166
Здешевлення компенсації техніки та обладнання вітчизняного виробництва	1	0,957	1,127	1,330
Розвиток фермерства	0,477	0,727	0,772	0,943
Підтримка садівництва, виноградарства, хмелярства	0,400	0,414	0,471	0,636
Підтримка виробництва нішевих культур (продовольча безпека)	-	0,295	0,295	0,295
Картоплярство	-	8,442	8,480	8,988

Джерело: складено автором за [3]

Так, державна підтримка доповнюється програмами з розвитку промислового картоплярства, підтримкою виробництва нішевих культур. Також на вимогу сьогодення, за програмою здешевлення кредитів аграріям пропонується нові напрями – страхування агропродукції та компенсація за купівлю земель с/г призначення. Підтримка фермерів доповнюється напрямом з органічного виробництва, також розширюється підтримка розвитку тваринництва [2].

У реалізації державної підтримки аграріїв виникає об’єктивна необхідність мати такий важливий інструмент як моніторинг, під яким слід розуміти безперервне і тривале відстеження заходів, які здійснюються з боку органів державної влади та їх коригування як з позиції строків виконання накреслених завдань, так і з точки зору досягнення очікуваних результатів [3].

В державній підтримці сільськогосподарських товаровиробників держава повинна не тільки сприяти індивідуальному підходу, але і стимулювати їх розвивати власну збутову інфраструктуру, що допоможе позбавитись від посередників у сільському господарстві та наблизитись до світових моделей розвитку агропромислового комплексу [1]. Багато країн світу вже давно відмовились від політики надання прямих субсидій сільськогосподарським виробникам, а країни Євросоюзу зберігають її лише тому, що скасування такої моделі, за даними європейських аналітиків, може негативно вплинути на діяльність фермерських господарств країн Євросоюзу.

Отже, підвищення дієвості бюджетної політики є важливим у контексті надання державної фінансової підтримки в аграрній сфері, і потребує підвищення ефективності реалізації бюджетних програм, належного їх формування у координатах програмно-цільового планування, упорядкування інституційних засад бюджетного простору, зокрема оновлення законодавчих та нормативно-правових актів, адже чинні є недосконаліми, недостатньо дієвими і потребують адаптації до сучасних системних змін у країні та євроінтеграційного вектору розвитку українського суспільства.

Література:

1. Панухник О.В. Державна підтримка суб’єктів аграрної сфери / // Актуальні проблеми інноваційної економіки. – 2017 – № 1. – С. 5-10.
2. Держпідтримка АПК: фокус у 2020 році та стратегія на 2021-2023 роки: AgroPolit.com: гаряча агрополітика. URL: <https://agropolit.com/spetsproekty/783>
3. Фінансова політика в аграрному секторі економіки: стан та перспективи: монографія / [І. В. Абрамова, О. М. Віленчук, Д. І. Дема та ін.]; за ред. проф. Д. І. Деми. – Житомир: ЖНАЕУ, 2015. – 364 с.

ПОДАТОК НА ПРИБУТОК ПІДПРИЄМСТВА, ЙОГО РОЗВИТОК В УКРАЇНІ

О. Ковальчук, студентка групи ФБС-1-19

Науковий керівник: Л. Бровко к.е.н. доцент

Дніпровський державний аграрно-економічний університету

Податки виступають вагомим фінансовим регулятором соціально-економічних процесів. Одним із важливих податків, діючих в Україні, є податок на прибуток підприємств.

Податок на прибуток підприємств - це прямий податок, сплачуваний підприємствами з прибутку, одержаного від реалізації продукції (робіт, послуг), основних фондів, нематеріальних активів, цінних паперів, валютних цінностей, інших видів фінансових ресурсів та матеріальних цінностей, а також із прибутку від орендних операцій, роялті та від позареалізаційних операцій.

В сучасних економічно-політичних умовах існування, податок на прибуток підприємств має тенденцію до зниження. Також, варто зазначити, що податок починає зменшувати свою роль у бюджетоутворенні. Це свідчить, про отримання меншого прибутку підприємств, а також скорочення чільності самих платників. Досить велику роль грає тінізація та розмивання доходів, що спричиняє значне зменшення надходжень до зведеного бюджету України.

Податок на прибуток підприємств, крім великого фіскального значення, має й широкі можливості для регулювання і стимулювання підприємницької діяльності. Цей вплив може здійснюватися як завдяки диференціації ставок оподаткування по різних видах діяльності, так і завдяки наданню пільг у виробництві пріоритетних товарів. Але в нашій країні можливості щодо використання податку на прибуток як регулюючого фактора дещо обмежено його великим бюджетним значенням, внаслідок чого і застосовується єдина ставка податку на прибуток підприємств. [1]

Головним завданням оподаткування прибутку є досягнення таких цілей у подальшому розвитку: стабільність податкового законодавства; однозначність трактування податкових норм та норм господарчого права; системна 33 гармонізація податкового та бухгалтерського обліку; підсилення регулюючої функції податку на прибуток.

Сьогодні податок на прибуток підприємств - один із найвагоміших із групи прямих податків у податковій системі України. Цей податок має двозначний характер: з одного боку, він, як частина податкової системи, б виступає специфічною формою виробничих відносин, у чому складається його суспільний зміст і з іншого боку, є частиною національного доходу держави в грошовій формі, що характеризує його матеріальний зміст [2].

Розвиток цього податку в Україні визначався поступовістю, що пояснює виділення 6 етапів його ставлення: перший етап – 1991 - 1992 роки; другий етап – 1992 - 1997 роки; третій етап – 1997 - 2000 роки; четвертий етап – 2000 - 2004 роки; п'ятий етап – 2004 - 2010 роки; шостий етап розпочався у 2011 році та триває досі.

Аналізуючи ставку податку на прибуток підприємств в Україні, порівняно із іншими державами, бачимо, що вона є досить низькою. Але просто занижена ставка не виступає гарантією пожвавлення бізнес-середовища. Таким чином Україні, зокрема уряду та відповідним органам, необхідно звернути увагу не лише на номінальне зменшення податкового навантаження, а й використати дану ставку як потужний механізм для підвищення привабливості країни шляхом гармонізації податкового та бухгалтерського обліку з податку на прибуток підприємств, мінімізації розриву між ефективною та нормативною ставкою податку, покращення рівня податкової культури платників, зниження рівня ухилення від сплати податків. [3]

Література:

1. Довгалюк В.І., Єрмоленко Ю.Ю. Податкова система: навчальний посібник / В.І. Довгалюк, Ю.Ю. Єрмоленко. - Київ: «Центр учбової літератури», 2007. - 360с.
2. Мельникова Л.О. Економічна сутність та роль податку на прибуток підприємств у системі державних фінансів України / Л. О. Мельникова // Культура народів Причорномор'я. – 2011. – № 205. – С. 69-71;
3. Сухорукова М. О. Фіскальна політика в умовах глобальної інституалізації: україна та досвід зарубіжних країн [Електронний ресурс] / М. О. Сухорукова // ScienceRise. - 2016. - № 7(1). - С. 50-54.

ОСОБЛИВОСТІ ФІНАНСОВОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКИХ ТОВАРОВИРОБНИКІВ

О. Краснікова, к.е.н., доцент

Полтавська державна аграрна академія

Сучасні умови господарювання вимагають подальшого реформування агропромислового комплексу для того, щоб успішно конкурувати на світових ринках товарів і послуг з метою забезпечення зростання добробуту не лише сільськогосподарських товариств, а й усіх громадян нашої держави.

Агробізнес має свої особливості і це накладає відбиток на інструменти накопичення та використання фінансових ресурсів в даному секторі економіки. Сільськогосподарські товаровиробники працюють здебільшого за рахунок власних коштів, яких катастрофічно не вистачає. Адже значних капіталовкладень потребує технічне переоснащення основних засобів, закупівля засобів захисту рослин, насіння, страхування існуючих ризиків та загалом дотримання норм технологічного процесу.

Сільськогосподарські підприємства потребують значних коштів для фінансування своєї поточної діяльності, оскільки агробізнес – це ризикова сфера діяльності, яка залежить і від погодних умов, і від купівельної спроможності населення, і від інфляційних процесів в країні та політичної ситуації та від багатьох інших факторів.

Зарубіжний досвід свідчить що для забезпечення розширеного відтворення неабиякого значення має державна підтримка, однак в Україні на сьогоднішній день її механізм є малоефективним. Ця проблема вирішується незначною мірою тільки за рахунок часткової компенсації з державного бюджету процентних ставок за кредитами комерційних банків, причому лише для великих сільгоспвиробників, і не розв'язує її в комплексі [1]. Компенсація лізингових платежів полягає у частковому відшкодуванні сплачених суб'єктами господарювання агропромислового комплексу лізингових платежів за придбані техніку та обладнання на умовах фінансового лізингу [2]. Банківські кредити для сільськогосподарських товаровиробників є достатньо дорогими.

Отже, як висновок можна окреслити наступне. За роки незалежності державою так і не було створено умов для ефективного фінансування сільськогосподарських товаровиробників. Умови кредитування банківськими установами не влаштовують агробізнес. Але зняття мораторію на продаж землі дає надію на розвиток фермерства та агропромислового комплексу.

Основними шляхами активізації процесів залучення фінансових ресурсів в аграрну галузь є: створення спеціалізованих фінансових установ для кредитування сільськогосподарських виробників; удосконалення системи лізингових відносин; створення дієвої та ефективної нормативно-правової бази для регулювання земельних відносин; удосконалення системи пільгового оподаткування для аграріїв і т. ін.

Література:

1. Попов В. М. Сучасні особливості фінансового забезпечення сільського господарства. Наукові праці Кіровоградського національного технічного університету. Економічні науки. 2012. Вип. 22(2). С. 163-169.

2. Маслак Н., Маслак О. Фінансове забезпечення сільськогосподарських підприємств. [Електронний ресурс]. URL: <https://propozitsiya.com/ua/finansove-zabezpechennya-silskogospodarskih-pidpriemstv>

ДЖЕРЕЛА ФОРМУВАННЯ ФІНАНСОВИХ РЕСУРСІВ ПІДПРИЄМСТВА

М. Попенко, студентка гр. ФБС-1-18

Науковий керівник: С. Качула, викладач

Дніпровський державний аграрно-економічний університет

Сучасні умови управління ринком в Україні та активізація ділової активності вимагають нових підходів до формування, розміщення та використання фінансових ресурсів як основи фінансової підтримки економічної діяльності суб'єктів господарювання. Організація господарської діяльності потребує належного фінансового забезпечення, тобто початкового капіталу, який формується із внесків засновників компанії і приймає форму статутного капіталу. Це найважливіше джерело формування активів для будь-якого підприємства.

За джерелами формування фінансові ресурси підприємств поділяються на: власні, позичені та залучені кошти. До власних коштів відносяться: статутний капітал, амортизаційні відрахування, дохід, прибуток, частина залишків оборотних активів, емісія цінних паперів. До позичених коштів належать: довгострокові кредити банків та інші кредитні ресурси, цільовий державний кредит, спрямований на конкретний вид інвестування. До залучених коштів підприємства відносять: внески сторонніх вітчизняних і зарубіжних інвесторів.

Класифікацію джерел формування фінансових ресурсів підприємств А.М. Поддєрьогін здійснює за таким основними ознаками: ресурси, що формуються під час заснування підприємств; формуються за рахунок власних і прирівняних до них коштів; мобілізуються на фінансовому ринку; ресурси, що надходять у порядку розподілу грошових надходжень [2].

При створенні компанії статутний капітал спрямовується на придбання основних фондів та створення оборотних коштів у розмірі, необхідному для нормальної виробничо-господарської діяльності, вкладається в придбання ліцензій, патентів, ноу-хау, використання яких є важливим фактором отримання прибутку. Таким чином, початковий капітал вкладається у виробництво, в процесі якого вартість виражається через ціну реалізованої

продукції. Після продажу продукції вона набуває грошову форму.

Аналіз створення фінансових ресурсів компанії слід проводити в наступному порядку. На першому етапі аналізуються джерела формування капіталу: оцінка структури джерел фінансових ресурсів загалом, аналіз джерел власних та позикових коштів. На другому етапі проводиться аналіз активів компанії: аналіз структури капіталу, аналіз оборотних коштів та дебіторської заборгованості. Третій етап - це аналіз ліквідності балансу підприємства, який передбачає певну реструктуризацію активів на основі ліквідності та на підставі терміновості їх погашення. По-четверте, розраховується рейтинговий показник на основі порівняння фінансових показників одного підприємства з іншими підприємствами [1].

Отже, для безперебійної роботи підприємства необхідно: організувати та управляти відносинами компанії в економічній сфері з іншими підприємствами, страховими компаніями, банками, бюджетами будь-якого рівня, а також фінансовими відносинами всередині самої організації; формувати фінансові ресурси, прогнозувати їх отримання та оптимізувати; розподіляти капітал та супроводжувати процес його функціонування; аналізувати та спрямовувати грошові потоки.

Література:

1. Зарінчук В. В. Формування і використання фінансових ресурсів підприємства в сучасних умовах [Електронний ресурс]. - Режим доступу: <http://dSPACE.tneu.edu.ua/bitstream/316497/18065/1/>

2. Поддєрьогін А.М., Білик А.М., Буряк Л.Д. Фінанси підприємств [Текст]: підручник / Кер. кол. авт. І наук. ред. проф. А.М. Поддєрьогін. – 5-те вид., перероб. та допов. – К.: КНЕУ, 2004. – 546 с.

ПЕНСІЙНІ РЕФОРМИ У КРАЇНАХ З ПЕРЕХІДНОЮ ЕКОНОМІКОЮ

Д. Шуляк, студентка гр. ФБС-1-19

Науковий керівник: Л. Бровко к.е.н. доцент

Дніпровський державний аграрно-економічний університет

За минуле десятиріччя пенсійне забезпечення в постсоціалістичних державах зазнало істотних змін. У багатьох країнах і в Україні було прийнято нове пенсійне законодавство, велика кількість заходів спрямовувалася на те, щоб перевести державні системи пенсійного забезпечення на страхові принципи. По суті, майже в усіх країнах (Центральної, Східної Європи та СНД) створено нові пенсійні системи, що спираються на власну фінансову основу-позабюджетні пенсійні фонди. У ряді країн зроблено спроби тісніше пов'язати розміри пенсій з трудовим внеском працівника і тому змінено порядок обчислення пенсій. Але, незважаючи на проведені заходи, принципів змін у стані пенсійної системи не сталося. Діючі пенсійні системи не виконують основної функції — зниження рівня бідності через відновлення до прийнятних розмірів прибутку, втраченого внаслідок непрацездатності. Рівень пенсій у країнах СНД продовжує залишатися низьким і не забезпечує задоволення мінімальних потреб пенсіонерів. Як мінімальні, так і середні пенсії не відповідають прожитковому мінімуму.

Головною особливістю всіх пенсійних реформ в країнах СНД є посилення накопичувальної складової. Пенсійні реформи здійснюються в умовах несприятливої соціально-економічної ситуації. Ціллю недержавного пенсійного забезпечення є підвищення рівня матеріального забезпечення громадян після закінчення трудової діяльності, а також привернення вільних коштів в економіку. Майже у всіх країнах СНД будується трирівнева система пенсійного забезпечення, яка по суті є змішаною і має багато рис солідарної системи.

Спостерігається також погіршення умов фінансування пенсіонерів у перехідний період через необхідність зниження зборів до обов'язкового фонду та переведення частини коштів до накопичувальної системи. Усі постсоціалістичні країни, враховуючи країни Центральної, Східної Європи та Балтії, переживають типову проблему перехідного періоду - відсутність фінансових інструментів, у які новостворені недержавні пенсійні фонди могли б вкладати акумульовані ними пенсійні кошти громадян.

Особливо гостро дана проблема відчувається в Казахстані, який практично відмовився від державного управління пенсійними коштами і майже повністю перейшов на недержавне пенсійне забезпечення. В країні нагромаджено значний обсяг довгострокових фінансових інвестиційних коштів, які, по суті, немає куди вкладати. Основна причина - нерозвиненість фондового ринку, який ще також перебуває у стадії становлення. За таких умов важливу роль починає відігравати політика держави. Випуск гарантованих державних позикових облігацій може значно поживити ситуацію на фондовому ринку. У розпорядженні НПФ 3 являться надійний інструмент довготермінового інвестування, а уряд залучає такі бажані кошти на фінансування державного боргу. Зарадити проблемі відсутності розвиненого інструментів фондового ринку можна також шляхом інвестування пенсійними фондами коштів за кордон. Але така діяльність НПФ має контролюватися державою, аби запобігти масовому перетіканню капіталу в інші країни та гарантувати майбутнім пенсіонерам повернення їхніх пенсійних заощаджень.

ВСТАНОВЛЕННЯ МІСЦЕВИХ ПОДАТКІВ І ЗБОРІВ У ЗАБЕЗПЕЧЕННІ МІСЦЕВОГО САМОВРЯДУВАННЯ

Ю. Запара, студентка гр. ФБС-1-19

Науковий керівник: Л. Бровко к.е.н. доцент

Дніпровський державний аграрно-економічний університет

Право встановлювати місцеві податки та збори закріплено ст. 143 Конституції України за органами місцевого самоврядування. Так, відповідно до п. 24 ч. 1 ст. 26 Закону про місцеве самоврядування ці питання вирішуються виключно на пленарних засіданнях сільської, селищної, міської ради.

Конкретний перелік податків та зборів, які входять до складу доходів загального фонду бюджетів ОТГ, що створюються згідно із законом та перспективним планом формування територій громад, визначені ст. 64 та 691 БКУ.

Весь спектр відносин, що виникають у сфері справляння податків і зборів, регламентовано ПКУ. Тобто будь-які питання щодо оподаткування

регулюються цим Кодексом і не можуть встановлюватися або змінюватися іншими законами України. Виняток становлять лише закони, які містять положення виключно щодо внесення змін до ПКУ та/або положення, які встановлюють відповідальність за порушення норм податкового законодавства.

Нормами ПКУ передбачено поділ податків і зборів на загальнодержавні та місцеві. При цьому до місцевих належать податки та збори, які є обов’язковими до сплати на території відповідних територіальних громад. Вони встановлюються відповідно до переліку і в межах граничних розмірів ставок, визначених ПКУ. Слід також зауважити, що місцеві ради обов’язково установлюють єдиний податок та податок на майно (в частині транспортного податку та плати за землю). Тоді як питання щодо встановлення податку на майно (в частині податку на нерухоме майно, відмінне від земельної ділянки) та встановлення збору за місця для паркування транспортних засобів, туристичного збору вирішують місцеві ради в межах своїх повноважень, визначених ПКУ.

Встановлення місцевих податків та зборів, не передбачених ПКУ, заборонено!

Під час встановлення податків та зборів обов’язково слід визначити такі елементи, як: платники податку; об’єкт оподаткування; база оподаткування; ставка податку; порядок обчислення податку; податковий період; строк та порядок сплати податку; строк та порядок подання звітності про обчислення і сплату податку.

Поруч із цим під час встановлення податку можуть передбачатися податкові пільги та порядок їх застосування

Так, зазагальним правилом ставки місцевих податків та зборів встановлюються місцевими органами влади, які повинні ухвалити і оприлюднити відповідне рішення до 15 липня року, що передує бюджетному періоду, в якому планується застосування встановлених місцевих податків та зборів або змін до них. Це чітко прописано у п.п. 12.3.4 ст. 12 ПКУ.

ФІНАНСОВИЙ РИЗИК ТА ЙОГО ВПЛИВ НА ІНВЕСТИЦІЙНУ ПРИВАБЛИВІСТЬ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКОГО ПІДПРИЄМСТВА

Л. Катан, д.е.н., проф.

Д. Павлова, магістр

Дніпровський державний аграрно-економічний університет

В умовах кризової економіки залучення інвестицій є необхідним процесом для відродження та досягнення конкурентоспроможності сільськогосподарськими підприємствами України.

Інвестиційна привабливість підприємства – це сукупність показників, що комплексно характеризують діяльність підприємства і показують доцільність укладення в нього тимчасово вільних коштів.

На інвестиційну привабливість підприємства впливають такі чинники: – інвестиційна активність, вплив якої полягає у визначенні обсягу коштів, що вкладаються в підприємство, відсотка освоєння інвестицій, імовірності отримання інвестором прибутку; – фінансовий чинник, який характеризується

часткою прибутку від інвестиційної діяльності підприємства, оцінкою доцільності використання підприємством власних джерел фінансування інвестиційної діяльності та залучення позикових коштів; – виробничий чинник, який визначає рівень розвитку й очікувану норму рентабельності основної діяльності підприємства; – темпи зростання капітальних вкладень, що характеризує можливості розширення підприємства; – інноваційний чинник, який визначається використанням досягнень науково-технічного прогресу у виробничому процесі та характеризує тривалість терміну з моменту розробки до моменту впровадження у виробництво науковотехнічних розробок.

Відомо безліч методик оцінки інвестиційної привабливості підприємства [1, 2]. Необхідно зауважити, що проблема оцінки інвестиційної привабливості підприємства може бути вирішена лише після визначення всіх факторів, що впливають на її рівень як ззовні, тобто з боку держави, регіону та галузі, так і зсередини, з боку самого підприємства.

В умовах кризової економіки діяльність сільськогосподарського підприємства характеризується певним рівнем невизначеності, а отже певним рівнем ризику, який постійно змінюється у зв'язку з динамічністю зовнішнього середовища, у якому здійснюють свою діяльність підприємства. Ризик — це можливість відхилення від запланованих параметрів виробничо-фінансової діяльності внаслідок прийняття невірної, помилкового рішення або імовірний характер досягнення бажаних параметрів (підвищення врожайності сільськогосподарських культур, продуктивності тварин і птиці, зниження собівартості продукції, збільшення розміру прибутку, підвищення рентабельності).

Тому для ефективного функціонування підприємства необхідно постійно вивчати фактори, які зумовлюють ризики в виробництві, вчасно ідентифікувати та оцінювати ризики, пов'язані з його специфікою та характерними рисами, що розкривають зміст ризиків та запобігають їх наслідкам, на основі отриманої оцінки, приймати рішення про оптимальні варіанти управління ними. Особливу увагу слід приділяти саме оцінці фінансових ризиків, оскільки її результати безпосередньо впливають на інвестиційну привабливість підприємства, на результати його діяльності, на величину можливих втрат або очікуваних прибутків.

Оцінка інвестиційної привабливості з урахуванням рівня фінансового ризику є одним із головних завдань у сфері інвестиційної діяльності підприємства в умовах кризової економіки. Чим більш сприятлива інвестиційна привабливість, тим менше ризик, і навпаки. Крім ризиків, які виникають під час інвестування, велике значення відіграють ризики, які притаманні окремому виду діяльності [3]. Для кожної галузі можна виділити окремі групи ризиків, окрім загальноприйнятих, адже ризиків є досить різноманітна кількість, і вони притаманні кожній галузі діяльності.

Оцінка інвестиційної привабливості – це процес, у ході якого потенційний інвестор може прийняти остаточне рішення про доцільність укладення коштів у дане підприємство, враховуючи надійність цього об'єкта інвестування та можливість отримання максимального прибутку. Від того, наскільки підприємство цікаве потенційним інвесторам, залежить стабільність

його функціонування, можливості розширення, виходу на нові ринки і зміцнення вже наявних позицій.

Таким чином, методи оцінки та управління інвестиційної привабливістю сільськогосподарського підприємства слід адаптувати під потреби інвесторів в отриманні всебічної, комплексної інформації про сучасний стан підприємства та прогностичні перспективи його стійкого розвитку з урахування фінансових ризиків. Для ефективного оцінювання інвестиційної привабливості сільськогосподарського підприємства необхідно зважено підходити до оцінки рівня фінансових ризиків при виборі того чи іншого управлінського рішення. Зважаючи на брак або навіть відсутність необхідної для оцінки ризиків інформації, головне при оцінюванні ризику – це простота, ефективність методу та правильність проведення оцінки.

Література

1. Горго І.О. Ризики як ключовий об'єкт управлінської діяльності аграрних підприємств. Науковий вісник НУБІП України. 2018. №284. С.288-298.
2. Ризикогенність та страхування в аграрній сфері (теорія, практика): колек. Монографія / за заг. ред. д.е.н., проф. Хомаківського Є.І. Житомир: «Полісся», 2013. 323 с.
3. Ткаченко А.М., Якоб І.С. Методи оцінки підприємницького ризику. Економічний вісник Донбасу . 2008. №3. С.136-139.

ІННОВАЦІЙНІ ФОРМИ ОРГАНІЗАЦІЇ АГРАРНИХ ПІДПРИЄМСТВ ЯК ЕЛЕМЕНТ РЕСУРСНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЇХ СТАЛОГО РОЗВИТКУ

Юрченко С. В., старший викладач

Дніпровський державний аграрно-економічний університет

Через оновлення організаційно-структурного та фінансового механізмів можливе швидке й ефективно оновлення ресурсного потенціалу аграрних підприємств, що знаходяться на території певної громади й в подальшому стануть не лише реципієнтами, але й бенефіціарами для своїх громад. Протягом останніх років у розвинених країнах світу усвідомлюється необхідність формування нової агропромислової політики, заснованої на поєднанні активної ролі держави та ринкових механізмів, а також пошуку найбільш ефективних інструментів та механізмів державного впливу на розвиток агропромислового комплексу.

Зупинимося наразі на проблемі зміни організаційно-структурної системи взаємодії аграрних підприємств. Вирішення цієї проблеми, на нашу думку, дозволить суттєво поліпшити ресурсне забезпечення аграрних підприємств, підвищити їх економічну ефективність, і як наслідок соціально-економічний стан тих територій, на яких вони розташовані. Зробити це можливо за умови популяризації та впровадження інноваційних форм організації аграрного виробництва як то: індустриальні парки, технологічні парки, технологічні платформи, технологічні майданчики тощо, на основі поєднання зусиль всіх впливових та зацікавлених сил певної сільської територіальної громади та представників виробничої і соціальної інфраструктури, які прямо або дотично мають відношення до розвитку сільських територій та аграрних підприємств

(транспортно-логістичні, консультативно-аналітичні, навчально-наукові, техніко-технологічні тощо). Наразі однією з ефективних інноваційних форм реалізації державної політики сталого розвитку аграрного сектору економіки є застосування кластерного підходу, суттєвою перевагою якого перед традиційним секторальним підходом є його комплексність. Кластеризація дозволяє досягати цілей не лише у сфері формування та розвитку агропромислових кластерів, але й цілей інших видів державної політики - інвестиційної, інноваційної, соціальної, забезпечуючи досягнення найбільшого синергетичного ефекту у стимулюванні економічного зростання. При цьому зауважимо, що на відміну від загальноприйнятого визначення, коли під агропромисловим кластером розуміють «...мережу географічно локалізованих взаємопов'язаних агропромислових підприємств, обслуговуючих галузей та органів державного управління, що координують їхню діяльність, об'єднаних в єдину самоорганізовану виробничу систему, що формують замкнений виробничий ланцюг, у рамках якого створюється додана вартість та кінцева агропромислова продукція». Ми ж розуміємо під дефініцією «агропромисловий кластер» систему взаємопов'язаних та взаємозалежних аграрних, переробних, обслуговуючих, науково-навчальних, управлінсько-дорадчих та інших підприємств, установ та організацій, які розміщені на певній території (область, район, територіальна громада) та функціонують з метою забезпечення сталого соціально-економічного розвитку цієї території й підвищення рівня життя її населення. При цьому справедливим є твердження дослідників й прихильників кластеризації економіки, що така форма організації соціально-виробничих відносин здатна забезпечити синергетичний ефект: коли спільні зусилля усіх учасників кластеру дають набагато кращих результат, аніж сума результатів, що отримані кожним підприємством чи організацією, якщо вони діють розрізнено. Також, вважаємо, що кластеризація має відбуватися шляхом як горизонтальної, так і вертикальної інтеграції з утворенням кластерних об'єднань різного рівня, що можна поділити за територіальною ознакою на кластер у межах територіальної громади – територіальний кластер; кластер у межах адміністративного району – районний кластер; кластер у межах адміністративної області – регіональний кластер; 2) за галузевою ознакою: агропромисловий кластер; промислових кластер; будівельний кластер тощо. З метою забезпечення рівних можливостей ефективної взаємодії всіх учасників кластеру не залежно від територіального рівня вони мають бути вертикально інтегровані в межах своєї галузевої приналежності. Таким чином агропромисловий кластер територіальної громади буде вписаний як підсистема в систему агропромислового кластеру регіону й матиме можливість у повній мірі взаємодіяти з обслуговуючими, управлінсько-дорадчими, інноваційними та іншими підприємствами, установами та організаціями.

На сьогодні переважна більшість українських кластерів перебувають на стадії становлення. Про незрілість більшості промислових кластерів в Україні свідчить також відсутність стійких міжрегіональних кластерних об'єднань та переважна концентрація промислових кластерів у межах окремих областей або районів. В Україні дотепер не сформовано загальнонаціональної стратегії розвитку кластерів, інтегрованої в інші види державної економічної політики.

Відсутня нормативно-правова та інституційна база для реалізації кластерної моделі розвитку. Дотепер розроблені проекти нормативно-правових актів із формування засад державної політики у сфері кластеризації залишаються незатвердженими. Водночас, протягом останніх років кластеризація стає одним з пріоритетів регіональної економічної політики в Україні – створення та розвиток кластерів визнано одним з найважливіших напрямів у стратегіях розвитку багатьох регіонів.

ФІНАНСОВЕ УПРАВЛІННЯ У ВІДТВОРЮВАЛЬНИХ ПРОЦЕСАХ АГРАРНОГО ВИРОБНИЦТВА

О.Олійник, доцент

Дніпровський аграрно-економічний університет

Аграрне виробництво відноситься до найбільш консервативних сфер матеріального виробництва, через це йому не властиве оперативне реагування на зміни цінової політики, механізм «попит-пропозиція» більше і прямо поширюється на продовольство, а не на сільськогосподарську сировину, що в цілому має вплив на діяльність товаровиробників. Система показників діяльності підприємства повинна відображати напрям фінансового управління, що полягає у відтворенні та динамічному процесу діяльності аграрного виробництва, який спрямований на досягнення максимуму цільової функції господарства – одержання максимального прибутку при контрольованій співставності вхідних та вихідних грошових потоків. Їх синхронізація повинна виходити із накопичення інформації за показниками реалізації, яка в свою чергу підлягає координуванню та контролю найважливіших процесів витрат та продуктивної діяльності товаровиробника, а також виявлення характерних відхилень що виникають у цих процесах.

Виходячи із функціонального призначення економічного відтворення аграрного виробництва, немаловажне місце належить зміцненню одного із найбільш значимих функціональних напрямків – системі фінансового менеджменту, як управління усіма аспектами операційної, інвестиційної і фінансової діяльності аграрного товаровиробника в процесі його відтворення. З розвитком фінансового менеджменту змінювались і підходи до визначення його головної мети. У генезисі цієї проблеми можна виділити три основних підходи, це: максимізація прибутку, забезпечення фінансової рівноваги та забезпечення максимізації добробуту власників [1].

Особливого тут значення набувають економічні та організаційні відносини у визначенні функціонального призначення відтворювальних процесів аграрного виробництва. Через низькі показники прибутковості та незадовільний фінансовий стан стає можливе явище банкрутства. Тому в коло питань з функціонування фінансового управління входить вивчення ознак банкрутства, реакції підприємства на кризовий стан та вибір стратегії запобігання банкрутству.

Основними принципами фінансового управління є забезпечення високого рівня розвитку інвестиційного потенціалу в інтересах товаровиробника. Його дієвість – оперативна мобілізація фінансових ресурсів на основі виробничої

складової в цілях забезпечення оптимізаційної структури сукупного капіталу з можливістю досягнення фінансової рівноваги. Даний підхід здійснюється виходячи із об'єму, якості і асортименту виробленої продукції згідно технологічних процесів її отримання, з наданням змоги встановити дефіцит чи профіцит фінансових ресурсів до нормативної їх потреби та моніторингом наявних ресурсів. При цьому нормативна потреба в ресурсах повинна визначатися елімінуванням продажів і доходів, в якості чого визначений показник надає можливість проконтролювати реальну величину при залученні джерел фінансування. Профіцит передбачає розміщення фінансових ресурсів з ціллю їх збереження і прирощення за мінімальним ризиком.

Таким чином, концентрація та оптимізація власних і залучених фінансових ресурсів здійснюється на основі управлінського впливу на відтворювальні процеси, виходячи із нормативної потреби ресурсів, в чому і проявляється основна функція фінансового управління.

Література:

1. Коваленко В.В. Регулятори фінансової рівноваги / В.В. Коваленко, І.М. Бурденко // Фінанси України: гроші й грошова політика. – 2017. – № 2. – С. 97–102.

ПРОБЛЕМИ ЗАКОНОДАВЧОГО РЕГУЛЮВАННЯ СТРАХОВИХ ВІДНОСИН В АГРАРНОМУ СЕКТОРІ ЕКОНОМІКИ

*Павленко О. П., к.е.н., доцент кафедри
Дніпровський державний аграрно-економічний університет*

Методологічні дослідження розвитку страхових відносин в аграрному секторі економіки зумовлюють необхідність законодавчого правового регулювання цієї сфери. Метою державного регулювання страхової діяльності визнається забезпечення формування і розвитку в країні ефективного функціонуючого ринку страхових послуг, створення необхідних умов для діяльності страхових компаній різних організаційно-правових форм, захист інтересів страхувальників [1, с.163].

Дослідження страхових правовідносин у сільському господарстві свідчать про необхідність сформулювати загальне поняття страхових правовідносин як сукупності урегульованих нормами права певних суспільних відносин між зацікавленими особами з приводу попередження і відшкодування можливого майнового збитку від стихійних і (або) інших лих шляхом акумуляції грошових і (або) натуральних внесків у спеціальному страховому фонді. На підставі вказаної економічної категорії в науковій літературі визначається, що страхові правовідносини у сільському господарстві виникають як сукупність урегульованих нормами права суспільних відносин між страховою компанією і сільськогосподарським товаровиробником із приводу попередження і відшкодування можливих збитків майну останнього від стихійних і (або) інших лих шляхом акумуляції грошових і (або) натуральних внесків у спеціальному страховому фонді. Ще однією характерною ознакою страхових правовідносин є страховий фонд, а до характерних ознак страхового правовідношення слід віднести: 1) ризиковий характер; 2) наявність страхового інтересу; 3) настання

страхового випадку; 4) формування спеціального страхового фонду. Дослідження такої специфіки доречно здійснювати на підставі аналізу та класифікації вказаних суспільних страхових відносин [3].

Одними із головних суб'єктів страхових правовідносин у сфері господарювання виступають страхувальники та треті особи за договором страхування (застраховані особи, вигодонабувачі, потерпілі особи). Тобто ті особи, які споживають страхову послугу і підлягають захисту з боку держави у разі порушення їх прав та охоронюваних законом інтересів з боку особи, яка таку послугу надає на всіх стадіях існування страхового правовідношення у сфері господарювання (виникнення, зміна, припинення) [2, с.85].

Основними детермінантами розвитку ринку аграрного страхування є наявність платоспроможного попиту серед аграріїв на страхові послуги, здійснення високоякісного страхового обслуговування страхувальників страховиками, активна участь державних та позадержавних інституцій у формуванні прозорого, ефективного та збалансованого ринку аграрного страхування.

Отже, можна зробити висновок, що нормативно-правове регулювання страхування у аграрній сфері здійснюється на державному (законодавчому і правовому), національному та внутрішньоорганізаційному страховому рівнях. Кожен рівень має у своїй структурі складові (директиви, закони, постанови, та ін.), які формують комплексну систему нормативно-правової регламентації для забезпечення ефективного управління фінансами.

Література

1. Віленчук О. М. Методологічні орієнтири функціонування страхових відносин в аграрній сфері. *Бізнес-навігатор*. 2018. № 6 (49). С. 161-167.
2. Носов В. В., Котар О. К. Проблеми сільськогосподарського страхування з державною підтримкою. *Аграрний науковий журнал*. 2012. № 8. С. 81-87.
3. Пацурія Н. Б. П 21 Правове регулювання діяльності у сфері страхування та перестраховування: проблеми теорії та практики : монографія . Київ : Видавництво Ліра-К, 2017. – 256 с.

МЕТОДИ ОБЧИСЛЕННЯ ПОТРЕБИ В ОБОРОТНИХ АКТИВАХ

І.В.Лисуха, студент гр.МгФБС-1-19

Науковий керівник: Н.П. Дуброва, доцент

Дніпровський державний аграрно-економічний університет

Дуже важливим моментом в фінансовому управлінні є забезпечення оборотними активами сільськогосподарських підприємств, які виступають одним із елементів його ресурсного потенціалу. Оборотні активи сільськогосподарського підприємства мають свої відмінності. Основними з них можна назвати тривалість виробничого циклу сільськогосподарського виробництва, використання значної частини виробленої продукції для власних потреб, особливості нормування їх елементів.

Принципи організації оборотних активів на підприємстві такі:

- формування оборотних активів у розмірах, необхідних для забезпечення безперервного виробничого процесу;
- раціональне розміщення наявних оборотних активів на підприємстві;
- самостійність підприємств щодо управління оборотними активами;
- контроль за ефективністю використання оборотних активів [1].

На практиці використовується два методи визначення потреби в оборотних коштах: прямий і економічний.

Метод прямого розрахунку забезпечує розробку обґрунтованих норм і нормативів з урахуванням багатьох факторів, пов'язаних з особливостями постачання, виробництва та реалізації продукції.

Визначення потреби в оборотних коштах здійснюється через їх нормування.

Нормування оборотних коштів передбачає врахування багатьох факторів, які впливають на господарську діяльність підприємств. Це:

- умови постачання підприємств товарно-матеріальними цінностями;
- організація процесу виробництва;
- умови реалізації продукції.

Зниження величини оборотних активів призводить до виникнення нестійкого фінансового стану, затримки у виробничому процесі і, як наслідок, зниження обсягів виробництва і збуту. У свою чергу, завищення норми оборотних активів знижує можливість підприємства здійснювати капітальні вкладення з метою розширення виробництва. Вилучення оборотних активів із кругообігу (чи то запаси готової продукції чи припинення виробництва, зайві сировина і матеріали) вимагає додаткових витрат на їх обслуговування, що є для підприємства дуже дорогим [2].

Нормування оборотних активів на кожному підприємстві відбувається відповідно до кошторисів затрат на виробництво і невиробничих потреб, бізнес-плану, який відображає всі сторони комерційної діяльності.

Аналітичний метод визначення потреби в оборотних активах базується на здійсненні розрахунків з урахуванням середніх фактичних залишків та змін обсягів виробництва. При цьому здійснюється коригування з урахуванням зайвих і непотрібних запасів, неліквідів, які, можливо, мали місце в попередньому періоді.

Коефіцієнтний метод дає змогу здійснити розрахунок потреби в оборотних активах з урахуванням тенденцій і співвідношень у змінах обсягу виробництва та окремих видів запасів і затрат. Частина з них знаходиться в прямій пропорційній залежності від змін в обсязі виробництва — сировина, матеріали, покупні напівфабрикати, незавершене виробництво, готова продукція на складі, інша ж частина залежить значно меншою мірою — малоцінні і швидкозношувані предмети, запчастини для ремонтів, витрати майбутніх періодів тощо [3].

Значення нормування оборотних коштів:

- 1) правильне визначення нормативу оборотних коштів забезпечує безперервність і безперебійність процесу виробництва;
- 2) нормування оборотних коштів дає змогу їх ефективного використання;

3) від правильно встановленого нормативу оборотних коштів залежить виконання плану виробництва, реалізації продукції, прибутку та рівня рентабельності;

4) обґрунтовані нормативи оборотних коштів сприяють зміцненню режиму економії, мінімізації ризику підприємницької діяльності.

Таким чином, встановлення потреби в оборотних коштах є першим комплексом управлінських рішень із забезпечення ефективної діяльності сільськогосподарського підприємства. Другий комплекс рішень спрямований на формування оборотних коштів, достатніх для задоволення потреби і необхідної маневреності ресурсами господарства. Для цього необхідно знайти додаткові джерела, які покриють нестачу коштів.

Література:

1. Азаренкова, Г. М. Фінанси підприємств [текст]: навчальний посібник для самостійного вивчення дисципліни / Г.М. Азаренкова, Т.М. Журавель, Р.М. Михайленко. - К. : Знання-Прес, 2006. - 287 с.

2. Москалюк В. Є. Планування діяльності підприємства: Навч. посіб. Навч. посіб. / За заг. ред. В. Є. Москалюка. — К.: КНЕУ, 2005. — 384 с.

3. Подольська В.О. Фінансовий аналіз: навчальний посібник. / В.О.Подольська, О.В.Яріш. – К.: Центр навчальної літератури, 2007. – 488 с. – с.32;

ЗАГРОЗИ ТА ШЛЯХИ ЗМІЦНЕННЯ ЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ АГРАРНИХ ПІДПРИЄМСТВ УКРАЇНИ

Ю.В. Дорофєєва, студентка гр. МгФБС-19

Науковий керівник: О.О. Олійник, доцент

Дніпровський державний аграрно-економічний університет

Чинники, які формують рівень економічної безпеки підприємства, різноманітні і у кожній галузі виробництва мають свою специфіку. Розглядаючи сільськогосподарське підприємство як самостійний господарюючий суб'єкт, насамперед слід відзначити, що його діяльність носить ризиковий характер. Управлінські рішення з питань забезпечення та постійного підвищення результативності їх функціонування, що приймаються керівниками підприємств, завжди пов'язані з ризиком їх невиконання (або недовиконання).

У сільськогосподарських підприємствах ризик виникає на всіх стадіях господарського процесу: посів та догляд за культурами, збирання врожаю, транспортування, робота технічних засобів, залучення інвестицій. Крім того, сільське господарство, на відміну від інших галузей національного господарства, має специфічну причину появи невизначеності – природні чинники, від яких залежать кінцеві результати господарювання. Тому для досягнення належного рівня економічної безпеки суб'єктів господарювання необхідно враховувати весь спектр факторів, від яких залежить ефективність функціонування підприємства в умовах жорсткої конкуренції.

Усі чинники економічної безпеки за своїм походженням поділяються на зовнішні та внутрішні. Зовнішні чинники обумовлені впливом зовнішнього середовища, а їх дія може стати як загрозою, так і можливістю.

Нині основними загрозами економічній безпеці підприємств вважаються внутрішні чинники, які підпадають під контроль підприємства. До них належать обсяг фінансових ресурсів, наявність кваліфікованого персоналу, матеріально-технічне забезпечення, налагодження технологічного процесу, якість та структура природних ресурсів та інтегрованість підприємства у виробничі та ринкові відносини.

Фактори економічної безпеки можуть мати як негативний, так і позитивний вплив на діяльність підприємства. Чинники негативної дії є джерелом загроз, під якими розуміють сукупність умов і факторів, а також збіг обставин, що значно збільшують ризики життєдіяльності суб'єкта. Загрози обмежують або унеможливають реалізацію економічних інтересів, перешкоджають досягненню цілей підприємства, порушують його стійкий розвиток, призводять до припинення господарської діяльності.

Під час формування економічної безпеки необхідно виявити і чітко окреслити основні її загрози та побудувати їх системну класифікацію. Доцільно надати максимально розгорнуту їх характеристику з метою визначення заходів для протидії. Варто враховувати як реальні, так і потенційні загрози, оскільки останні можливо попередити. Потенційні загрози є предметом вивчення попереднього контролю, до головних рис якого належить превентивний вплив на об'єкт. Реальні загрози, в свою чергу, перебувають у компетенції поточного та наступного видів контролю.

Різноманіття процесів, які виникають під час господарської діяльності, визначає широкий спектр загроз, що впливають на ефективність функціонування підприємства. Слід зазначити, що науковці значну увагу приділяють поділу (класифікації) загроз. Однак недоліком цих підходів є неврахування ознак, що характеризують всі форми прояву загроз.

Прогнозування загроз здійснюється на основі результатів моніторингу економічної безпеки підприємства з метою подальшої розробки та впровадження відповідних стратегічних, тактичних і оперативних управлінських заходів. Непрогнозовані загрози не можна попередити, і вони не підлягають прямому впливу (наприклад, зростання тіньового сектору, захоплення частки ринку іноземною продукцією).

Для мінімізації їх негативного впливу варто використовувати їх страхування. За можливістю страхування непрогнозовані загрози поділяються на ті, що страхуються, не страхуються або страхуються частково. Виділяють незначні загрози, які суттєво не впливають на результати діяльності підприємства; значні загрози, що супроводжуються фінансовими втратами; критичні загрози, які призводять до банкрутства підприємства.

Загрози потребують попередження чи подолання, тому визначення їх складу має здійснюватись під час формування системи показників економічної безпеки сільськогосподарських підприємств. Неадекватне та невчасне реагування на зазначені загрози призводить до банкрутства. Тому керівництво підприємства має створити систему спостереження за ними, обов'язково враховувати у своїй діяльності і намагатися запобігати їх наслідкам. Як свідчить практика, співвідношення витрат, здійснених до моменту настання

негативної події та завдання шкоди підприємству, і витрат на ліквідацію наслідків загрози та відновлення майна і ресурсів становить 1/15.

Література:

1) Гарасим П. Вплив аграрної реформи на формування інформаційного забезпечення системи управління підприємством / П. Гарасим // Економічні науки. Серія: Облік і фінанси. – 2010. – Вип.7 (1).

2). Ільїн В. Формування стратегії управління конкурентоспроможності аграрних підприємств України в умовах глобалізації / В. Ільїн // Часопис економічних реформ. – 2013. – № 4.

3). Казанджі А. Теоретичні аспекти управління виробничою діяльністю аграрних підприємств / А. Казанджі // Аграрний вісник Причорномор'я. Економічні науки. – 2014. – Вип. 75. – С. 30–38.

АНТИКРИЗОВА ПРОГРАМА ФІНАНСОВОГО УПРАВЛІННЯ ПІДПРИЄМСТВОМ

*Т.Олійник, доцент
Дніпровський державний аграрно-економічний університет*

Складність проблеми стратегії і тактики антикризового фінансового управління полягає в тому, що з одного боку стратегічні рішення спрямовані на запобігання кризи, повинні бути прийняті та реалізовані на ранніх стадіях управління, коли процес руху до кризи ще не набув кумулятивного характеру і тому ще не став незворотним. З іншого боку, рішення, прийняті на ранніх стадіях, ґрунтуються на дуже слабких і тому не завжди достовірних сигналах про виникнення несприятливих тенденцій. Тактичні рішення, на відміну від стратегічних, приймаються на основі більш повної і точної інформації, що відображає актуальний стан системи управління. Однак часу для докорінної перебудови діяльності системи з метою запобігання кризи або дуже мало, або немає зовсім.

За цих умов антикризове фінансове управління є «...центральною ланкою, яка пов'язує його мету і систему цілей, способи їх досягнення із завдання виходу з нестабільного положення та забезпечення подальшого динамічного розвитку підприємства» [1]. Такий підхід зумовлює передумови для організаційного забезпечення антикризового фінансового управління, який повинен сприяти подальшому сталому економічному розвитку підприємства. Це передбачається тим, що підприємство вичерпало наявні у нього традиційні можливості стабілізації і покращання ситуації, тобто виявилася низка протиріч у здійсненні господарських процесів економічно-соціального, технологічного та організаційного характеру.

У подоланні таких протиріч, доцільно скористатися антикризовими заходами які є основою розробки антикризової програми як системи спрямованої дії на зміцнення поточного положення підприємства з формуванням підґрунтя довгострокової його фінансової стійкості.

Разом з тим, практичне застосування програмних антикризових заходів передбачає систематичне використання і таких додаткових інструментів, які забезпечують фінансову цілеспрямованість, що підтверджує актуальність і

важливість цього напрямку подолання кризових явищ. Так оцінка ступеня кризового стану традиційно здійснюється за допомогою низки тестів із застосуванням важливих фінансово-економічних індикаторів діяльності, що дають чітку відповідь для ідентифікації стану аналізованого підприємства.

Провідною ланкою формування антикризової програми є її напрям, який встановлює цілі і завдання, доцільні для досягнення у запланованому періоді, а також методи їх реалізації. Оскільки саме обґрунтований вибір антикризових заходів забезпечує виведення підприємства зі стану кризи з найменшими втратами у найкоротші терміни. На даному етапі деталізуються шляхи формування програми з урахуванням тих проблем (небезпек) і слабких сторін, що були виявлені в процесі діагностування кризового стану, враховуючи відповідні напрямки дослідження які повинні здійснюватися з урахуванням специфіки і глибини кризового стану кожним підприємством.

Отже, враховуючи особливості діяльності вітчизняних підприємств та результати діагностичного оцінювання рівня їх кризового стану, керівництву слід обґрунтувати стратегічні альтернативи виходу з кризи, на основі впровадження антикризової програми фінансового управління, які забезпечать йому в майбутньому стратегію виживання, стратегію стабілізації або стратегію зростання.

Література:

1. Прохорова Ю.В. Антикризовий моніторинг як один із основних методів антикризового фінансового управління підприємством / Ю.В. Прохорова // Галицький економічний вісник. – 2016. – № 1 (16). – С. 42-48.

ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ФІНАНСОВОЇ СТІЙКОСТІ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКОГО ПІДПРИЄМСТВА

І. Інатюк, студент гр. МгФБСз-1-19

Науковий керівник: О. Олійник, доцент

Дніпровський державний аграрно-економічний університет

Однією з характеристик стабільного стану сільськогосподарського підприємства є його фінансова стійкість. Вона обумовлена як стабільністю економічного середовища, в рамках якого підприємство здійснює свою діяльність, так залежить і від результатів його функціонування, його активного і ефективного реагування на зміну внутрішніх і зовнішніх факторів.

Стійкість сільськогосподарського підприємства як економічна категорія, охоплює сукупність факторів, що забезпечують підприємству стан контрольованої рівноваги та здатність до сталого економічного зростання шляхом ефективного забезпечення діяльністю. При цьому виділяють такі види економічної стійкості: внутрішня, зовнішня, загальна і фінансова. Головною компонентою економічної стійкості підприємства є його фінансова стійкість, за якої підприємство спроможне забезпечувати свою діяльність, сприяти розвитку виробничої та техніко-технологічної стійкості, підтримувати інвестиційну стійкість, підвищувати ефективність господарських процесів [1].

Важливість для сільськогосподарського підприємства підтримувати стабільну діяльність свідчить про необхідність розробки концептуальних основ

забезпечення фінансовою стійкістю. Внаслідок чого необхідно розуміти систему принципів та методів розробки і реалізації управлінських рішень, пов'язаних із забезпеченням такого стану фінансових ресурсів і активів їх формування та розподілу, яка б дозволила підприємству розвиватися на основі зростання прибутку та капіталу при збереженні платоспроможності і кредитоспроможності та забезпечення і підтримання його фінансової рівноваги.

На наш погляд метою забезпечення фінансової стійкості сільськогосподарського підприємства, є постійна підтримка заходів, спрямованих на запобігання кризовим явищам втрати стабільної діяльності, платоспроможності та кредитоспроможності. Незважаючи на те, що фінансова стійкість підприємства забезпечується на довгострокову перспективу, проблеми з її забезпечення можуть виникати вже в поточному періоді у зв'язку із накопиченням зобов'язань. Тому запобігання втраті стійкого стану необхідно постійно приділяти увагу, відстежуючи прояви затримки платежів покупцями продукції, прогнозуючи витрачання коштів на сплату зобов'язань та витрат, тобто слід підтримувати збалансований рух грошових потоків.

Для досягнення поставленої мети – забезпечення фінансової стійкості, необхідно вирішувати комплекс завдань за кожною сферою діяльності сільськогосподарського підприємства. Першочергово ефективно забезпечення фінансової стійкості залежить від узгодження виробничих і збутових процесів, а саме: продукція, яка виробляється, має повністю задовольняти потреби споживачів і реалізовуватися згідно з графіком продажів. Тому як мінімізація залишків готової продукції сприятиме прискоренню оборотності оборотних активів, зростанню прибутків і стійкості підприємства.

Таким чином, фінансова стійкість сільськогосподарського підприємства стає запорукою стабільного його функціонування і розвитку. Вона характеризує стан фінансових ресурсів підприємства та результативність їх розміщення, ступінь залежності підприємства від залучених джерел фінансування, результат діяльності, що гарантує його платоспроможність, ліквідність, прибутковість та кредитоспроможність.

Література:

1. Костирко Л.А. Діагностика фінансово-економічної стійкості підприємства : Монографія. / Л.А. Костирко – Харків: «Фактор», 2015. – 336 с.

ІННОВАЦІЙНІ МЕТОДИ І ТЕХНОЛОГІЇ В ПЕДАГОГІЧНОМУ ПРОЦЕСІ АГРАРНИХ НАВЧАЛЬНИХ ЗАКЛАДІВ

METHOD OF PROJECT IN TEACHING A FOREIGN LANGUAGE

O. A. Stukalo, senior teacher

Dnipro State University of Agriculture and Economics

The issue of the application of modern technologies in high school is becoming increasingly important. It is not only new hardware, but new forms and methods of teaching, new approaches to teaching foreign languages. The main goal is to show how technology can be used effectively in order to improve the quality of teaching foreign language, the formation and development of students' communicative culture,

training practical mastery of a foreign language.

The teacher's tasks are to create the conditions for practical language learning for each student, to choose such methods of teaching that would enable every student to show their activity and creativity. The use of modern tools such as computer programs, Internet-based technologies, as well as cooperative learning and project technology can solve these problems.

Project method is one of the most pressing contemporary technologies in teaching foreign languages. It combines the elements of problem-based learning and collaborative learning that allows achieving the highest level of mastery of any subject, and foreign language in particular. Project method forms students' communication skills, culture, communication, the ability concisely and audibly formulate thoughts, be tolerant to the opinion of partners in communication and develops the ability to extract information from a variety of sources, to process it with the help of modern technologies.

The main purpose of the use of this innovative approach is the ability to effectively master students' foreign communicative competence. It includes the following concepts:

- verbal competence is creating an opportunity of manifestation of communicative skills in all forms: listening, speaking, writing, reading, translation within a specific topic;
- socio-cultural competence is the formation of ideas about the social and cultural specificity of the target language;
- linguistic competence is students' acquisition of lexical units relating to the topic as a necessary basis for registration of speaking abilities;
- educational and cognitive competence is the improvement of educational activity on mastering of foreign languages.

This approach forms informational competence which manifests the ability to work independently with reference books, find necessary information in various sources, and see links with other branches of knowledge. Furthermore, project-based learning contributes to enhancing students' personal confidence, providing a mechanism for critical thinking, the ability to find ways to solve problems and developing students' research skills.

Project technology allowed students to integrate a variety of activities, making learning enthralling, more interesting and therefore, efficient. Students with different abilities became successful and felt they were needed in the project activities. Educational, social and communication skills were developed during the implementation of projects. At the preparatory stage, students learned how to work with dictionaries, reference books for posts, thought through the way of presentation, and of course learnt to sort out their work. Project-based learning has changed students' attitude to the computer: computer has been transformed into a source of information and one of the ways of presentation the material.

Summing up, the teacher should not solve only educational tasks, but also he or she must create the conditions for students' independent research, encouraging them to develop orientation skills and independent decision-making. The implementation of innovative methods in teaching is an essential prerequisite in solving educational problems.

КУЛЬТУРА ПРОФЕСІЙНОГО СПІЛКУВАННЯ ЯК СКЛАДОВА ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ ФАХІВЦІВ-АГРАРІЇВ

КУЛЬТУРА – ВАЖНЫЙ ФАКТОР ПОДГОТОВКИ СПЕЦИАЛИСТОВ В ВУЗАХ И НЕОБХОДИМАЯ ОСНОВА ЭФФЕКТИВНОГО ФУНКЦИОНИРОВАНИЯ ОБЩЕСТВА И ГОСУДАРСТВА

Кристине (Кетеван) А. Кураташвили (Тбилиси, Грузия)

*Научный сотрудник Института Экономики им. П. Гугушвили Тбилисского
государственного Университета имени*

*Иванэ Джавахишвили, Помощник Президента Международной Академии
социально-экономических наук*

Принципиальное значение имеет тот бесспорный факт, что культура является важным фактором подготовки специалистов в ВУЗ-ах, и что, вместе с тем, культура, по моему научно обоснованному убеждению, является необходимой основой эффективного функционирования общества и государства.

В связи с принципиальной важностью использования культуры – как фактора эффективного государственного управления, служащего интересам народа, необходимо отметить, что, как неоднократно отмечалось мной, «образование – как культура, наука – как культура, а также правовая культура и управленческая культура представляются мне как фактор культуры – как преимущественно непосредственно действующий фактор, тогда как художественная культура мне представляется в качестве преимущественно опосредованно действующего фактора социально-экономического развития общества» [1, с. 116].

Таким образом, культура, безусловно, является важным фактором подготовки специалистов в ВУЗ-ах, а также необходимой основой эффективного функционирования общества и государства.

Притом, в качестве научных основ эффективного функционирования культуры, общества и государства, могут и должны служить созданные профессором Альфредом Кураташвили принципиально новые научные направления и принципиально новые научные теории [2; 3; 4; и др.].

Литература:

1. Кураташвили Кетеван А. Культура – как фактор социально-экономического прогресса. *Проблемы эффективного функционирования общества и государства*. Материалы Международной научной конференции, посвященной 80-летию со дня рождения академика Михаила Рокетлишвили (18-19.11.2008). Тбилиси: Международное издательство «Прогресс», 2008. – с. 116-119.

2. Кураташвили Альфред А. Философия социальной цели. *Принципиально новое научное направление – исходная теоретическая основа формирования и функционирования истинно человеческого общества и государства* (монография на грузинском, английском и русском языках). Тбилиси: Международное издательство «Прогресс», 2003. – 352 с.

3. Кураташвили Альфред А. Теория верховенства интересов народа. *Принципиально новое научное направление и системообразующая теория управленческого права, правовой системы истинно человеческого общества и социально-экономических наук в целом* (монография на грузинском, английском и русском языках). Тбилиси: Международное издательство «Прогресс», 2003. – 336 с.

4. Кураташвили Альфред А. Теория сбалансированности прав и ответственности должностных лиц. *Принципиально новое научное направление – необходимая научная основа защиты интересов человека и социально-экономического прогресса* (монография на грузинском, английском и русском языках). Тбилиси: Международное издательство «Прогресс», 2003. – 256 с.

РАЗВИТИЕ КОММУНИКАТИВНОГО КОНТРОЛЯ В ПРОЦЕССЕ ПРОФЕССИОНАЛЬНОЙ ПОДГОТОВКИ ИНЖЕНЕРА

*Т. Шеринёва, канд. психол. наук, доцент
Белорусский национальный технический университет*

Успешное общение субъекта предполагает точное согласование его собственных вербальных и невербальных коммуникативных действий с соответствующими действиями общающихся с ним людей. Для будущего инженера развитие способности к самоконтролю в общении является чрезвычайно важным, поскольку их будущая профессиональная деятельность связана часто со взаимодействием с психологически трудным контингентом и с повышенной ответственностью за результат в ситуации затрудненного общения, конфликта. В юношеском возрасте появляются все предпосылки для развития коммуникативного контроля, связанные с расширением социальных контактов.

Самоконтроль в общении, согласно М. Снайдеру, – это способность индивида регулировать свое коммуникативное поведение в соответствии с внешней ситуацией и впечатлением, которое он хочет произвести на окружающих [2]. В отечественной психологии используется близкий по значению термин – коммуникативный контроль.

Экспериментальное изучение особенностей коммуникативного контроля студентов проводилось на базе Белорусского национального технического университета. Для диагностики использовалась методика «Тест на оценку самоконтроля в общении» М. Снайдера [1]. Исследование показало, что высоким уровнем самоконтроля обладают 30% юношей и 45% девушек. У них ярко выражен контроль за своей речью, за процессом установления контакта, они постоянно следят за собой, управляют выражением своих эмоций. При этом проявляют гибкость в реакциях на изменение ситуации в общении, способны предвидеть впечатление, которое могут произвести на других. Однако они испытывают трудности в спонтанности самовыражения, не любят непрогнозируемых ситуаций. Средним уровнем самоконтроля в общении обладают 45% юношей и 40% девушек. У них умеренно выражен контроль за своей речью и поддержанием контакта, они постоянно следят за собой, управляют выражением своих эмоций. Коммуникативный контроль носит

ситуативный характер. Они проявляют искренность, сдержанность в своих эмоциональных проявлениях, учитывают в своем поведении мнение и действия окружающих людей. Низким уровнем самоконтроля в общении обладают 25% юношей и 15% девушек. У них слабо выражен контроль за своей речью, за установлением контакта, они постоянно следят за собой, управляют выражением своих эмоций, проявляют непосредственность и открытость в общении. Статистический анализ показал, что уровень самоконтроля выше у девушек, чем у юношей (при $p \leq 0,05$).

Полученные результаты свидетельствуют о необходимости организации целенаправленной работы со студентами по развитию у них способности к коммуникативному контролю. Эта работа может заключаться в усилении практической направленности профессиональной подготовки будущих инженеров (обучение приемам эмоциональной саморегуляции, технике эффективного слушания, конструктивным стратегиям разрешения конфликтов, развитие способности адекватного понимания себя и других субъектов взаимодействия, позитивного восприятия партнеров по общению, распознавания манипулятивного воздействия).

Литература:

1. Ильин, Е. П. Психология общения и межличностных отношений : учебное пособие / Е. П. Ильин. – СПб.: Питер, 2015. – 586 с.
2. Snyder, M. Self-Monitoring of Expressive Behavior / M. Snyder // Journal of Personality and Social Psychology. – 1974. – Vol. – № 4. – P. 526-537.

MODERN BASIC APPROACHES FOR SUCCESSFUL ENGLISH LEARNING

Ekaterina Pantileienko, teacher

Dnipro State Agrarian and Economical University

Today adult students tend to be autonomous and self-directed, goal-oriented, practical, and want the material they learn to be relevant. They bring a great deal of life experience and knowledge to the classroom, which can be drawn upon by the teacher during instruction, and require respect.

Adults often have widely varying motivations for studying a foreign language. Some are studying English for personal or professional advancement; some have financial motivations; some to enhance social relationships or to satisfy external expectations (by a family member or partner); some, such as new immigrants, to enhance their social welfare; and others study a foreign language out of intellectual curiosity, as a method of escape or stimulation, or for socializing. In an adult learning classroom, a teacher may encounter some or all of these motivations among their students and may find it necessary to adapt content to student aims or to balance competing interests.

There are some challenges pertaining to teaching adult learners. They may have set patterns of learning and beliefs about educational processes. Change may be welcome to certain students, but others may find that change is uncomfortable and distressing. You may also be challenging some of your students' beliefs about the education process and learning, which may make them apprehensive. The teacher of adult learners may also have to deal with student anxiety. In addition, the pace of

learning can vary widely among adult learners, making class pacing a challenge for teachers. Sometimes, adult learners will have very specific expectations about what they would like to accomplish in the course and may be somewhat inflexible about them. Cognitively, aging plays some part in intellectual development. Adults tend to change and develop more by experience and the exercise of abilities than by age. They are in the middle of a process rather than attaining developmental milestones. Some physical and psychological changes may occur, however, in later adulthood, which may affect the learner's functioning in the classroom.

Language learning is a complex process that is affected by several areas such as cognitive, affective, static, dynamic, and social factors. Each of these factors affects how learning occurs. Social factors include community attitudes to second language learning, attitudes of the family to language learning, gender roles, and group dynamics in the classroom. Negative attitudes can seriously hamper teacher efforts and student learning. Positive attitudes can greatly enhance the learning process. Cognitive factors are a person's mental ability to comprehend and learn. They include things such as general intelligence, language aptitude, transfer from the first language or other languages, memory, auditory perception, and grammatical sensitivity. Students may struggle with one or many of these areas and the teacher needs to understand these processes to be able to maximize student comprehension and learning. Affective factors are the behavioral dimensions of language learning. Aspects such as attitude, personality, motivation, relationships with teachers and peers, short and long term goals, and the student's level of anxiety or confidence all affect the way a student participates in class and learns a new language. Some of these elements are closely related to or overlap with social factors. Static factors are elements that do not change in the learning environment. These are components such as age, language aptitude, general intelligence, environmental factors, and expectations. In these cases, the teacher must adapt to optimize the learning process. Dynamic factors are the elements, which may change, or shift during the learning process. These are factors such as learning style, attitude toward teachers, peers, and methodology, and personal tastes. All of these can enhance or be detrimental to a positive learning experience and the teacher may be able to influence them.

КУЛЬТУРА ПРОФЕССИОНАЛЬНОГО ОБЩЕНИЯ КАК ОСНОВА ПРОФЕССИОНАЛЬНОЙ ПОДГОТОВКИ СПЕЦИАЛИСТОВ-АГРАРИЕВ

Снегур М., студентка

Государственный аграрный университет Молдовы

Культура профессиональной речи включает: владение терминологией данной специальности; умение строить выступление на профессиональную тему; умение организовать профессиональный диалог и управлять им; умение общаться с неспециалистами по вопросам профессиональной деятельности.

Культура общения составляет важную часть профессиональной культуры, а для таких профессий как, например, преподаватель, журналист, менеджер, юрист - ведущую часть, поскольку для этих профессий речь является основным орудием труда. Профессиональная культура включает владение специальными умениями и навыками профессиональной деятельности,

культуру поведіння, емоціональну культуру, загальну культуру мови і культуру професійного спілкування.

Спеціальні навички набуваються в процесі професійної підготовки. Культура поведіння формується особою в відповідності з етичними нормами суспільства. Емоціональна культура включає вміння регулювати своє психічне стан, розуміти емоціональний стан співрозмовника, керувати своїми емоціями, знімати напругу, подолати нерішучість, встановлювати емоціональний контакт.

Сучасний спеціаліст аграрного профілю крім професійних знань і умінь повинен вміти будувати взаємини з діловими партнерами. Вміння організувати спілкування і орієнтація на спільну діяльність – необхідні умови успішної професійної реалізації сучасного спеціаліста аграрного профілю в нових умовах ринку праці. Особливою гостротою сьогодні ставиться питання про формування культури ділового спілкування майбутніх аграріїв, являючої невід'ємною складовою культури професійної.

Успішність в професійній діяльності визначається поєднанням знань, умінь і навичок з професійно значимими особистими якостями спеціаліста. Так, за думкою О.А. Шушириної, професійно значимі якості студента як майбутнього спеціаліста – це ті якості, які сучасне суспільство пред'являє до спеціалістів даної професії, впливаючі на успішність навчальної діяльності студента, даючи їм можливість найбільш ефективно реалізувати себе. І відповідно, розвиток професійно значимих якостей забезпечує в подальшому високу якість професійної діяльності спеціалістів [1].

В професійній культурі спілкування стає особливо високою роллю соціально-психологічних характеристик мови, таких як відповідність мови емоціональному стану співрозмовника, ділова спрямованість мови, відповідність мови соціальним ролям. Мова є засобом набуття, виконання, розвитку і передачі професійних навичок.

Таким чином, культура спілкування – це сукупність правил, яких повинна дотримуватися кожна особа. Дотримання цих правил показує рівень освіти і культури людини в цілому, без культури спілкування неможливо взаємодіяти з людьми в суспільстві, неможливо співпрацювати і налагоджувати ділові контакти.

Література

1. Шуширина О.А. Професійно-культурне становлення студента вузу: (теоретичні аспекти) : монографія. СибГТУ, 148 с.

ЗМІСТ

ІНФОРМАЦІЙНІ СИСТЕМИ І ТЕХНОЛОГІЇ АГРАРНОМУ СЕКТОРІ

Vasylieva N.K. Econometric models of dynamics In ukrainian family farming.....	3
Млиновський В. Інформаційні системи і технології в аграрному секторі.....	4
Мороз С., Громова М. Перспективи використання інформаційних технологій у підтримці сталого розвитку тваринництва.....	6
Нужна С., Білоус І. Нейронні мережі – аналітичний інструмент сталого розвитку агропідприємств.....	8
Самарець Н., Швидкий А. Agroonline – сучасна платформа управління аграрним підприємством	9
Білоткач О., Рибальченко А. Управління інвестиційною діяльністю сільськогосподарських підприємств....	10
Кісіль В., Рибінська К. М. Використання інформаційних технологій в аграрному секторі.....	11
Дмитрієва В., Хомякова Д. Технології google data studio в аналізі даних електронного бізнесу.....	13
Шрамко І., Величко Я. Графічний редактор crello як онлайн засіб рекламного аграрного маркетингу.	15
Карамушка О., Буряк А. Дистанційна освіта: реалії ринку освітніх послуг в Україні.....	16

ОБЛІК, АУДИТ ТА АНАЛІЗ В АГРАРНОМУ СЕКТОРІ

Дереза Д. Ю., Приходько І. П. Напрями удосконалення системи контролю витрат на збут.....	18
Плющак В. М., Павлова Г. Є. Особливості оплати праці як мотиваційного чиннику.....	21
Дубина О. Основні засади ведення статистичного обліку в Україні	22
Галчанська В. Електронне адміністрування пдв: позитивні та негативні наслідки.....	23
Гаркуша О. Оцінка запасів при формуванні облікової політики.....	25
Кравченко М. Документальне оформлення розрахунків з дебіторами.....	27
Лобода О. Організація дієвої системи контролю за розрахунками з постачальниками та підрядниками на підприємстві.....	29
Міньковська А.В. Прибуткові коригування – податкові зміни 2020.....	30

Цапюк В.В., Чернецька О.В. Особливості обліку витрат виробництва і виходу продукції в рослинництві....	31
Васильєва В.Г., Коновалова О.В. Актуалізація законодавчих змін з обліку основних засобів на підприємстві... 32	32
Бондаренко Р. Структурні елементи власного капіталу.....	34
Литарь А., Ткаченко О. Основні завдання обліку і контролю орендних операцій на сільськогосподарських підприємствах.....	35
Лях С., Ткаченко О. Основні завдання обліку виробничих запасів в сільськогосподарських кооперативах.....	36
Світлик Н. Особливості організації обліку фермерського господарства.....	38
Чепець О., Пакало К. Нормативно-правове регулювання організації обліку розрахункових операцій.....	39
Лобова А., Погорєлова Т. Теоретичні основи аудиту розрахунків з постачальниками і покупцями.....	40
Андрущенко А. Запровадження внутрішньогосподарського контролю трансакційних витрат	42
Приходько І.П., Горбатенко В. Функції та цілі зміни розміру статутного капіталу підприємства	44
Ісмайлова А. Нормативно-правова регламентація обліку розрахунків з покупцями та замовниками.....	46
Сидоренко С. Законодавчо–нормативні аспекти обліку і контролю розрахунків за виплатами працівникам.....	47
Лобова А. Шляхи вдосконалення аналізу розрахунків з постачальниками та покупцями.	49

УПРАВЛІННЯ ФІНАНСОВО-ЕКОНОМІЧНО БЕЗПЕКОЮ

Андрейчук В. М., Павлова Г.Є. Стратегічне забезпечення системи управління для забезпечення економічної безпеки підприємства.....	51
Коробкін Є. О., Приходько І. П. Класифікація витрат та їх значення для організації управління виробничими ресурсами.....	54
Лобода О., Морозова О. Управління оборотними засобами як основа формування стратегії операційної діяльності підприємства	55
Мірошина Н. В., Приходько І. П. Перспективні напрями удосконалення процесу управління ризиками сільськогосподарських підприємств.....	56

Овчаренко В. О., Волчанська Л. В. Актуальні питання розробки стратегії економічної безпеки сільськогосподарських підприємств регіону.....	57
Жицька Л. Л., Бардадим М. В. Необхідність аналізу виробничих витрат в забезпеченні конкурентоспроможності підприємства.....	60
Лейко Є. Ю., Павлова Г. Є. Особливості відображення інформації щодо витрат виробництва продукції рослинництва у звітності.....	61
Сергіїв Р. Д., Павлова Г. Є. Розробка системи контролю мотиваційного механізму системи менеджменту підприємства.....	63
Антіпова В. Удосконалення системи управління ліквідністю та платоспроможністю в контексті дебіторської заборгованості.....	65
Безугла А. Організація системи моніторингу економічної безпеки підприємства.....	67
Атамас О.П Індикатори бюджетної безпеки в контексті фінансової безпеки держави.....	68
Блохин В.Н. Бедність в сільських сообществах: возможности и пути преодоления.....	69
Ільків А.В. Особливості стратегічного планування на малих підприємствах в умовах невизначеності.....	70
Козакова О.В., Чернецька О.В. Характеристика кадрової складової безпеки в системі управління на підприємстві.....	72
Кубецька О., Остапенко Т.М. Фінансово-економічна безпека: теоретичний аспект.....	73
Мачак Т.О. Концептуальні основи забезпечення економічної безпеки.....	74
Саванчук Т., Губарик О. Управління витратами в системі економічної безпеки підприємства.....	76
Міхієнко Д. Формування механізму управління фінансово-економічною безпекою з урахування потреб власників.....	77
Салогуб О. Система економічної безпеки підприємства та її основні завдання.....	78
Яременко Д. Прогнозування дебіторською заборгованістю у системі фінансових звітів.....	80
Єременко В. Стратегічне планування як процес визначення головних цілей організації.....	81
Бондарчук Н. Методи визначення ефективних інвестиційних проектів з метою забезпечення економічної безпеки підприємства.....	82

Губарик О.М., Бондаренко Р.І. Система економічної безпеки підприємства.....	84
Дроботя Я. Особливості фінансово-економічної безпеки аграрних підприємств.....	85
Портна І., Ткаченко О. Грошові потоки як об’єкт управлінні фінансово-економічною безпекою.....	87
Чичкань А. Проблеми забезпечення економічної безпеки підприємства.....	88
Юрченко Є.А., Губарик О.М. Сутність та механізм фінансово-економічної безпеки підприємства.....	89
Штепа В., Морозова О., Васільєва Л. Властивості ризику в системі фінансово-економічної безпеки підприємства...	91
Власова А. Методи оцінки рівня економічної безпеки підприємств.....	92
Власова А., Чепець О. Формування і управління лояльності персоналу в системі економічної безпеки.....	94
Медяник А. Інформаційна безпека як складова економічної безпеки організації.....	96
Погорелова Т., Якубенко Ю. Основні галузеві особливості, що впливають на рівень економічної безпеки сільськогосподарських підприємств.....	97
Медяник А., Погорелова Т. Проблеми забезпечення економічної безпеки підприємства.....	99

ОСОБЛИВОСТІ ФІНАНСОВОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ АГРАРНОГО ВИРОБНИЦТВА

Рубан Т. Ідентифікація параметрів фінансової кризи в аграрному підприємстві.....	100
Зубко О. Економічний стан галузі рибництва.....	102
Солодовникова І. Проблеми розвитку малого та середнього бізнесу.....	103
Романова К. Фінансова політика держави, її суть та принципи.....	105
Азаров Є. Податки на майно, їх розвиток в Україні	106
Бровко Л. Напрями оптимізації фінансово-кредитного забезпечення аграрних підприємств	107
Качула С. Державна підтримка фінансового забезпечення аграрної сфери.....	109
Ковальчук О. Податок на прибуток підприємства, його розвиток в Україні.....	110
Краснікова О. Особливості фінансового забезпечення с.-г. товаровиробників.....	112

Попенко М. Джерела формування фінансових ресурсів підприємства.....	113
Шуляк Д. Пенсійні реформи у країнах з перехідною економікою.....	114
Запара Ю. Встановлення місцевих податків і зборів у забезпеченні місцевого самоврядування.....	115
Катан Л., Павлова Д. Фінансовий ризик та його вплив на інвестиційну привабливість сільськогосподарського підприємства.....	116
Юрченко С. Інноваційні форми організації аграрних підприємств як елемент ресурсного забезпечення їх сталого розвитку.....	118
Олійник О. Фінансове управління у відтворювальних процесах аграрного виробництва..	120
Павленко О. Проблеми законодавчого регулювання страхових відносин в аграрному секторі економіки.....	121
Лисуха І.В. Методи обчислення потреби в оборотних активах.....	122
<i>Дорофєєва Ю.В.</i> Загрози та шляхи зміцнення економічної безпеки аграрних підприємств України.....	124
<i>Олійник Т.</i> Антикризова програма фінансового управління підприємством.....	126
<i>Інатов І.</i> Забезпечення фінансової стійкості сільськогосподарського підприємства	127

ІННОВАЦІЙНІ МЕТОДИ І ТЕХНОЛОГІЇ В ПЕДАГОГІЧНОМУ ПРОЦЕСІ АГРАРНИХ НАВЧАЛЬНИХ ЗАКЛАДІВ

Stukalo O. A. Method of project in teaching a foreign language.....	128
--	-----

КУЛЬТУРА ПРОФЕСІЙНОГО СПІЛКУВАННЯ ЯК СКЛАДОВА ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ ФАХІВЦІВ-АГРАРІЇВ

Кристине (Кетеван) А. Кураташвили Культура – важний фактор підготовки спеціалістів в вузах и необхідная основа ефективного функціонування общества и государства.....	130
Шершнёва Т. Развитие коммуникативного контроля в процессе профессиональной подготовки инженера.....	131
Rantileienko E. Modern basic approaches for successful english learning.....	132
Снегур М. Культура профессионального общения как основа профессиональной подготовки специалистов-аграриев.....	133